

Jaarrekening 2019

Inhoud

97	Geconsolideerde balans per 31 december (voor winstbestemming)	144	21. Overige voorzieningen – kortlopend
99	Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	145	22. Handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen
100	Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat	145	23. Personeelskosten
101	Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen	146	24. Overige bedrijfskosten
102	Geconsolideerd overzicht van kasstromen	147	25. Financieringsbatens en -lasten
104	Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	148	26. Winstbelastingen
104	1. Algemene informatie	149	27. Resultaten per aandeel
104	2. Samenvatting van de belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	149	28. Dividend per aandeel
115	3. Grondslagen voor het overzicht van kasstromen	149	29. Preferente aandelen
116	4. Financieel-risicomanagement	150	30. Niet uit de balans blijvende voorwaardelijke en contractuele verplichtingen en rechten
118	5. Belangrijke schattingen en aannames	152	31. Acquisities en desinvesteringen
119	6. Omzet uit contracten met klanten	152	32. Verbonden partijen
120	7. Gesegmenteerde informatie	155	33. Gebeurtenissen na balansdatum
123	8. Immateriële vaste activa	156	Vennootschappelijke balans per 31 december Ordina N.V. (voor winstbestemming)
127	9. Leases	158	Vennootschappelijke winst-en-verliesrekening Ordina N.V.
129	10. Materiële vaste activa	159	Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening
130	11. Geassocieerde deelnemingen	159	34. Algemeen
131	12. Latente belastingvorderingen	160	35. Financiële vaste activa
133	13. Transitiekosten	160	36. Latente belastingvorderingen
133	14. Financiële instrumenten per categorie	161	37. Eigen vermogen
134	15. Handelsdebiteuren en overige kortlopende activa		
136	16. Liquide middelen		
137	17. Gestort en opgevraagd aandelenkapitaal		
139	18. Reserves		
140	19. Verplichtingen uit financieringsactiviteiten		
141	20. Personeelsgerelateerde voorzieningen		

Geconsolideerde balans per 31 december

(voor winstbestemming)

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	8	129.751	130.370
Gebruiksrechten	9	37.046	-
Materiële vaste activa	10	4.376	4.871
Investerings in geassocieerde deelnemingen	11	340	364
Latente belastingvorderingen	12	14.233	15.177
Totaal vaste activa		185.746	150.782
Vlottende activa			
Transitiekosten	13	-	8
Handelsdebiteuren en overige kortlopende activa	15	67.427	64.100
Liquide middelen	16	24.649	18.488
Totaal vlottende activa		92.076	82.596
Totaal activa		277.822	233.378

Geconsolideerde balans per 31 december (voor winstbestemming) (vervolg)

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Eigen vermogen en verplichtingen			
Eigen vermogen			
Gestort en opgevraagd kapitaal	17	9.326	9.326
Agioreserve	18	136.219	136.219
Ingehouden winsten	18	3.077	612
Resultaat boekjaar	18	14.875	6.873
Totaal eigen vermogen		163.497	153.030
Verplichtingen			
<i>Langlopende verplichtingen</i>			
Personeelsgerelateerde voorzieningen	20	1.083	875
Leaseverplichtingen	9	28.289	-
Totaal langlopende verplichtingen		29.372	875
<i>Kortlopende verplichtingen</i>			
Leaseverplichtingen	9	9.822	-
Overige voorzieningen	21	867	365
Handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen	22	72.657	74.454
Acute winstbelastingverplichtingen		1.607	4.654
Totaal kortlopende verplichtingen		84.953	79.473
Totaal verplichtingen		114.325	80.348
Totaal eigen vermogen en verplichtingen		277.822	233.378

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Omzet uit contracten met klanten	6	372.259	358.522
Bedrijfslasten			
Inkoopwaarde hard- en software en overige directe kosten		4.462	5.262
Uitbestede werkzaamheden		99.502	96.508
Personeelskosten	23	217.116	219.731
Afschrijvingen op immateriële vaste activa	8	1.455	1.648
Afschrijvingen op gebruiksrechten	9	10.866	-
Afschrijvingen op materiële vaste activa	10	2.409	2.473
Overige bedrijfskosten	24	14.493	18.360
Totaal bedrijfslasten		350.303	343.982
Bedrijfsresultaat		21.956	14.540
Financieringsbaten		-	-
Financieringslasten - overig		-153	-236
Financieringslasten - leaseverplichtingen		-972	-
Netto-financieringslasten	25	-1.125	-236
Aandeel in resultaten van deelnemingen	11	-23	-7
Resultaat voor winstbelastingen		20.808	14.297
Winstbelastingen	26	-5.933	-7.424
Nettoresultaat over het boekjaar		14.875	6.873
Toe te rekenen aan:			
Aandeelhouders van de vennootschap		14.875	6.873
Nettoresultaat over het boekjaar		14.875	6.873
<i>(In euro's)</i>			
Nettoresultaat per aandeel	27	0,16	0,07
Nettoresultaat per aandeel na verwatering	27	0,16	0,07

De toelichtingen 1 tot en met 33 vormen een integraal onderdeel van deze jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Nettoresultaat over het boekjaar	18	14.875	6.873
Mutaties die in volgende perioden niet worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening			
Actuariële winsten en verliezen toegezegd-pensioenregelingen	18/20	-219	-5
Belasting ter zake rechtstreeks in het vermogen verantwoorde mutaties	18/12	58	1
Netto-niet-gerealiseerde resultaten		-161	-4
Totaalresultaat over het boekjaar		14.714	6.869
Toe te rekenen aan:			
Aandeelhouders van de vennootschap		14.714	6.869
Totaalresultaat over het boekjaar		14.714	6.869

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

(In duizenden euro's)	Toelichting	2019					2018				
		Geplaatst kapitaal	Agio-reserve	Ingehouden winsten	Resultaat boekjaar	Totaal	Geplaatst kapitaal	Agio-reserve	Ingehouden winsten	Resultaat boekjaar	Totaal
Stand per 31 december vorig boekjaar		9.326	136.219	612	6.873	153.030	9.326	136.219	-879	3.110	147.776
Impact eerste toepassing nieuwe IFRS standaarden	2	-	-	-276	-	-276	-	-	-57	-2	-59
Saldo per 1 januari		9.326	136.219	336	6.873	152.754	9.326	136.219	-936	3.108	147.717
Nettoresultaat over het boekjaar	18	-	-	-	14.875	14.875	-	-	-	6.873	6.873
<i>Niet-gerealiseerde resultaten</i>											
Actuariële winsten en verliezen	12/18/20	-	-	-161	-	-161	-	-	-4	-	-4
Totaalresultaat over het boekjaar		-	-	-161	14.875	14.714	-	-	-4	6.873	6.869
Transacties met aandeelhouders											
Resultaatbestemming vorig boekjaar	18/27	-	-	6.873	-6.873	-	-	-	3.108	-3.108	-
Dividenduitkering	18/28	-	-	-4.663	-	-4.663	-	-	-1.865	-	-1.865
Afwikkeling aandelengerelateerde beloningen middels inkoop eigen aandelen	17/18	-	-	-91	-	-91	-	-	-52	-	-52
Personeelskosten ingevolge aandelengerelateerde beloningen	18/23	-	-	783	-	783	-	-	361	-	361
Totaal transacties met aandeelhouders		-	-	2.902	-6.873	-3.971	-	-	1.552	-3.108	-1.556
Saldo per 31 december		9.326	136.219	3.077	14.875	163.497	9.326	136.219	612	6.873	153.030

Geconsolideerd overzicht van kasstromen

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Kasroom uit operationele activiteiten			
Nettoresultaat over het boekjaar		14.875	6.873
<i>Aanpassingen voor</i>			
Financieringsbatens en -lasten / overig	25	153	236
Financieringsbatens en -lasten / leaseverplichtingen		972	-
Aandeel in resultaten van deelnemingen	11	24	7
Belastingen	26	5.933	7.424
		7.082	7.667
Bedrijfsresultaat		21.957	14.540
<i>Aanpassingen voor</i>			
Afschrijvingen op immateriële vaste activa	8	1.455	1.648
Afschrijvingen op gebruiksrechten	9	10.866	-
Afschrijvingen op materiële vaste activa	10	2.409	2.473
Aandelengerelateerde beloningen	17/18/23/32	783	361
		15.513	4.482
Operationele kasroom voor mutaties in werkkapitaal en voorzieningen		37.470	19.022
Mutaties in transitiekosten		8	115
Mutaties in vorderingen		-3.327	-496
Mutaties in kortlopende verplichtingen en voorzieningen		-324	-1.787
Mutaties in langlopende voorzieningen		-11	-9
		-3.654	-2.177
Kasroom uit operationele activiteiten		33.816	16.845
Betaalde rente		-1.072	-623
Betaalde winstbelasting	7	-7.631	-3.927
Nettokasroom uit operationele bedrijfsactiviteiten		25.113	12.295

Geconsolideerde overzicht van kasstromen (vervolg)

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Kasroom uit investeringsactiviteiten			
Investerings in immateriële vaste activa	8	-872	-186
Investerings in materiële vaste activa	10	-1.884	-2.663
Desinvesteringen van immateriële vaste activa	8	-	-
Desinvesteringen van materiële vaste activa	10	19	70
Nettokasroom uit investeringsactiviteiten		-2.737	-2.779
Kasroom uit financieringsactiviteiten			
Leasebetalingen	9	-11.461	-
Afwikkeling van aandelengerelateerde beloningen	17/18	-91	-52
Dividenduitkering aan aandeelhouders	18/28	-4.663	-1.865
Nettokasroom uit financieringsactiviteiten		-16.215	-1.917
Nettokasroom in het jaar		6.161	7.599
<i>(In duizenden euro's)</i>		2019	2018
Nettokasroom in het jaar		6.161	7.599
Saldo liquide middelen begin boekjaar		18.488	10.889
Saldo liquide middelen einde boekjaar		24.649	18.488

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

1. Algemene informatie

Ordina N.V. is een naamloze vennootschap, opgericht in 1973 en statutair gevestigd te Nieuwegein, Nederland, met Kamer van Koophandel nummer 30077528. Ordina is de grootste lokale onafhankelijke IT-dienstverlener in de Benelux. Wij richten ons op het realiseren van een digitale voorsprong bij klanten in de sectoren financiële dienstverlening, industrie, overheid en zorg. Dit doen wij door het bedenken, bouwen en beheren van technologische toepassingen. Ordina helpt haar klanten de uitdagingen en veranderingen in hun business voor te zijn.

De geconsolideerde jaarrekening over het jaar 2019 bestaat uit de onderneming en al haar groepsmaatschappijen (tezamen 'Ordina' genoemd). De Raad van Bestuur heeft de jaarrekening opgesteld op 12 februari 2020. De jaarrekening is besproken in de vergadering van de Raad van Commissarissen op 12 februari 2020 en wordt ter vaststelling voorgelegd aan de Algemene Vergadering op 2 april 2020. De Raad van Commissarissen heeft op 12 februari 2020 goedkeuring voor publicatie verleend.

Het aandeel Ordina N.V. is sinds 1987 genoteerd aan de effectenbeurs Euronext Amsterdam en maakt deel uit van de Small Cap Index (AScX).

2. Samenvatting van de belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn hieronder weergegeven. Deze grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn consistent toegepast binnen Ordina voor de in deze geconsolideerde jaarrekening gepresenteerde perioden.

2.1. Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening van Ordina N.V. is opgemaakt in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) en de interpretaties daarvan zoals vastgesteld door de International Accounting Standards Board (IASB) zoals aanvaard voor gebruik binnen de Europese Unie en de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening van Ordina is opgesteld in het Nederlands en in het Engels, waarbij de Nederlandstalige versie leidend is.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's. Bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven, als gevolg waarvan sprake kan zijn van afrondingsverschillen. De euro is de functionele en presentatievaluta van Ordina N.V. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op historische kosten en kostprijzen. Personeelsgerelateerde voorzieningen voortvloeiend uit toegezegd pensioenregelingen zijn op actuariële waarde gewaardeerd.

Het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS-regelgeving vereist van het management dat zij beoordelingen, inschattingen en aannames maakt die de toepassing van richtlijnen en de waarderingen voor activa, verplichtingen, opbrengsten en kosten beïnvloeden. De gemaakte schattingen en aannames zijn gebaseerd op historische ervaringen en diverse andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als reëel worden beschouwd. De gemaakte inschattingen en aannames hebben gediend als basis voor de beoordeling van waarde van de verantwoorde activa en verplichtingen. Werkelijke resultaten en omstandigheden kunnen echter afwijken van gemaakte inschattingen.

Schattingen en onderliggende aannames worden voortdurend beoordeeld en indien noodzakelijk aangepast. Wijzigingen in schattingen en aannames worden verwerkt in de periode waarin de schattingen worden herzien als de herziening uitsluitend op de desbetreffende periode betrekking heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden als de herziening

zowel de huidige als toekomstige perioden beïnvloedt. De schattingen en beoordelingen van het management bij de toepassing van IFRS die een belangrijk effect hebben op de jaarrekening en toekomstige perioden zijn opgenomen onder toelichting 5.

Toepassing nieuwe standaarden

Ordina heeft in het boekjaar, indien van toepassing, nieuwe en gewijzigde voor de onderneming relevante IFRS-standaarden en IFRIC-interpretaties toegepast. Behoudens de onderstaande toelichting heeft de toepassing van overige nieuwe en gewijzigde standaarden en interpretaties in 2019 geen materieel effect op het vermogen en resultaat van Ordina en de toelichting in de jaarrekening.

Alle gepubliceerde IFRS standaarden en interpretaties welke nog niet van toepassing zijn voor verslaggevingsperiodes welke aanvangen op 1 januari 2019 zijn niet vervroegd toegepast. Naar verwachting hebben nieuwe standaarden welke van toepassing zijn na 2019 geen materieel effect op het vermogen en resultaat van Ordina en de toelichting in de jaarrekening.

De groep past met ingang van 1 januari 2019 voor het eerst de standaard IFRS 16 'Leases' toe. Onderstaand is een toelichting opgenomen met betrekking tot impact van de toepassing van IFRS 16.

IFRS 16 'Leases'

IFRS 16 vervangt IAS 17 'Leases'. De standaard bevat richtlijnen voor de verantwoording, waardering, presentatie en toelichtingen van leasecontracten. Op grond van deze standaard is er bij verantwoording van leasecontracten door lessees geen onderscheid meer tussen leasecontracten die kwalificeren als operational lease en leasecontracten die kwalificeren als financial lease. De standaard is effectief per 1 januari 2019.

Eerste verantwoording van IFRS 16 door Ordina vindt plaats onder toepassing van de 'modified retrospective approach' met 1 januari 2019 als eerste toepassingsdatum. Onder toepassing van deze methode wordt de standaard retrospectief toegepast waarbij het cumulatieve effect van de eerste toepassing bepaald op de transitiedatum wordt verwerkt binnen het eigen vermogen. Vergelijkende cijfers over voorgaande perioden zijn niet aangepast. Bij transitie heeft Ordina er voor gekozen om gebruik te maken van de uitzondering voor leasecontracten die op aanvangsdatum een resterende looptijd hebben van korter dan 12 maanden, alsmede voor de uitzondering

voor leasecontracten waarbij het onderliggende actief een geringe waarde heeft.

Het effect van de eerste toepassing van IFRS 16 luidt als volgt:

<i>(In duizenden euro's)</i>	1 januari 2019
Activa	
Vaste activa	
Gebruiksrechten	34.436
Latente belastingvorderingen	347
Totaal vaste activa	34.783
Totaal activa	34.783
<i>(In duizenden euro's)</i>	1 januari 2019
Eigen vermogen en verplichtingen	
Eigen vermogen	
Ingehouden winsten	-276
Totaal eigen vermogen	-276
Verplichtingen	
Langlopende verplichtingen	
Leaseverplichtingen	27.133
Totaal langlopende verplichtingen	27.133
Kortlopende verplichtingen	
Leaseverplichtingen	8.963
Handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen	-1.037
Totaal kortlopende verplichtingen	7.926
Totaal verplichtingen	35.059
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	34.783

Bij de eerste toepassing van IFRS 16 maakt Ordina gebruik van een uniforme wijze van verantwoording en waardering voor alle leases. De standaard voorziet in specifieke transitievereisten en praktische uitzonderingen.

Leases welke in het verleden kwalificeerden als financiële leases

Ordina beschikt per 1 januari 2019 niet over financiële leaseovereenkomsten.

Leases welke in het verleden zijn verantwoord als operationele leases

Ordina beschikt per 1 januari 2019 over een groot aantal operationele huur- en autoleasecontracten. Met betrekking tot deze leases wordt per 1 januari 2019 een gebruiksrecht en een leaseverplichting verantwoord. Het gebruiksrecht en de leaseverplichting van de meeste leases is bepaald op basis van de contante waarde van de per 1 januari 2019 resterende leasebetalingen. In enkele gevallen is het gebruiksrecht bepaald op basis van de aanname dat IFRS 16 vanaf het begin van de lease is toegepast. Bij de berekening is rekening gehouden met een incrementele rentevoet op de datum van transitie. De incrementele rentepercentages zoals gehanteerd per 1 januari 2019 zijn bepaald op basis van onderliggende activa en de looptijd van de betreffende leaseovereenkomsten en variëren tussen de 1,5% en 3,0%.

Ordina heeft tevens de volgende praktische uitzonderingen toegepast:

- Gebruik van eenzelfde rentepercentage voor een portfolio van leases met min of meer dezelfde eigenschappen;
- Impairmentanalyse gebaseerd op de beoordeling of een lease verlieslatend is direct voorafgaand aan de datum van eerste toepassing;
- Gebruik van de uitzondering voor leases met een looptijd van korter dan 12 maanden na aanvangsdatum;
- Buiten beschouwing laten van initiële directe kosten (voor zover van toepassing) bij de bepaling van het gebruiksrecht op de datum van eerste toepassing;
- Gebruik van actuele informatie bij de beoordeling van opties betreffende verlenging of tussentijdse beëindiging.

Op basis van de bovenvermelde uitgangspunten is de impact op de financiële positie per 1 januari 2019 als volgt (afgerond op miljoenen euro's):

- De verantwoording van een vast actief / gebruiksrecht van circa EUR 34,4 miljoen;
- Een toename van de latente belastingvorderingen met circa EUR 0,3 miljoen;

- De verantwoording van een leaseverplichting van circa EUR 36,1 miljoen;
- Een afname van de overige kortlopende verplichtingen met circa EUR 1,0 miljoen omdat de lineaire toerekening van huurvrije perioden aan operationele leasekosten gedurende de leaseperiode komt te vervallen;
- Een afname van het eigen vermogen (ingehouden winsten) met circa EUR 0,3 miljoen.

De aansluiting tussen de operationele leaseverplichtingen per 31 december 2018 en de leaseverplichtingen onder toepassing van IFRS 16 per 1 januari 2019 kan als volgt worden toegelicht:

<i>(In duizenden euro's)</i>	
Operationele leaseverplichtingen per 31 december 2018	52.750
Af: Verplichtingen betreffende servicecomponenten	-10.344
Af: Verplichtingen betreffende nog niet ingegane contracten	-5.238
Bij: Verplichtingen betreffende veronderstelde contractverlengingen	2.277
	39.445
Af: Discontering	-3.349
Leaseverplichtingen per 1 januari 2019	36.096
Gemiddeld gewogen rentepercentage bij discontering per 1 januari 2019	2,69%

2.2. Grondslagen voor de consolidatie

Groepsmaatschappijen zijn alle entiteiten waarover Ordina beslissende zeggenschap kan uitoefenen. Beslissende zeggenschap is van kracht indien Ordina direct dan wel indirect de financiële en operationele bedrijfsvoering van een onderneming kan bepalen. De jaarrekeningen van deze groepsmaatschappijen zijn in de geconsolideerde jaarrekening van Ordina N.V. opgenomen vanaf de datum dat de beslissende zeggenschap verworven wordt tot het moment dat Ordina N.V. de beslissende zeggenschap verliest. In alle groepsmaatschappijen die in de consolidatie over 2018 en 2019 zijn opgenomen heeft Ordina een belang van 100%. Er is derhalve geen aandeel van derden van toepassing.

De kostprijs van een nieuw verworven groepsmaatschappij wordt bepaald op basis van de betaalde en te betalen liquide middelen per transactiedatum alsmede, indien van toepassing, de reële waarde van de vermogensinstrumenten (i.e. aandelen) gebruikt ter financiering van de acquisitie.

Intercompany balansverhoudingen, transacties en niet-gerealiseerde winsten op dergelijke transacties worden bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening geëlimineerd. Transacties met geassocieerde deelnemingen worden bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening geëlimineerd voor wat betreft het aandeel van Ordina in de betreffende geassocieerde deelneming.

De grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling zoals opgenomen in deze jaarrekening zijn van toepassing op de balans en winst-en-verliesrekening van alle in de consolidatie opgenomen groepsmaatschappijen. Overige investeringen betreffen de minderheidsbelangen in ondernemingen waarbij Ordina invloed van betekenis heeft, echter geen beslissende zeggenschap. Invloed van betekenis wordt over het algemeen verondersteld bij een aandeelhoudersbelang van tussen de 20% en 50%. Deze investeringen worden bij eerste verwerking verantwoord tegen kostprijs en vervolgens op basis van de 'equity methode' (zie grondslag 2.8).

2.3. Gesegmenteerde verslaggeving

Segmentinformatie wordt gerapporteerd consistent met de wijze waarop binnen Ordina de rapportagelijnen, besluitvorming en besturing zijn ingericht. De Raad van Bestuur is geïdentificeerd als het hoogste orgaan voor wat betreft strategische besluitvorming (de zogenaamde chief operating decision maker). De Raad van Bestuur bestaat uit de CEO en de CFO. Voor een nadere toelichting van de segmentinformatie wordt verwezen naar toelichting 7.

2.4. Buitenlandse valuta

2.4.1. Functionele en presentatievaluta

Alle groepsmaatschappijen kennen de euro als functionele valuta. Dientengevolge is deze geconsolideerde jaarrekening opgemaakt in euro's, zijnde de valuta van de primaire economische omgeving van Ordina.

2.4.2. Omrekening afwijkende valuta

Indien van toepassing worden transacties en balansposities in vreemde valuta omgerekend naar de functionele valuta (euro's) per transactiedatum respectievelijk balansdatum. Eventuele omrekenverschillen worden direct verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

2.5. Immateriële vaste activa

2.5.1. Goodwill

Acquisities worden opgenomen onder toepassing van de 'purchase method of accounting'. Goodwill vloeit voort uit de acquisities van groepsmaatschappijen. Goodwill wordt bepaald op basis van het verschil tussen de aankoopprijs van de acquisitie en de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en verplichtingen inclusief voorwaardelijke verplichtingen op het moment van overname. Betalingen gerelateerd aan de acquisitie worden gewaardeerd op basis van de betaalde en te betalen liquide middelen per transactiedatum alsmede, indien van toepassing, de reële waarde van de vermogensinstrumenten (i.e. aandelen) gebruikt ter financiering van de acquisitie. Voorwaardelijke elementen in de aankoopprijs worden bij acquisitie gewaardeerd op reële waarde en tevens verantwoord als schuld, waarbij afwijkingen als gevolg van waardeverschillen ten bate of ten laste van de resultatenrekening worden gebracht. Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs onder vermindering van cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Kosten welke verband houden met een acquisitie worden verantwoord ten laste van het resultaat op het moment dat zij zich voordoen.

Goodwill is toegerekend aan kasstroomgenererende eenheden. Een bijzondere waardevermindering van de goodwill wordt, indien van toepassing, ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Een bijzondere waardevermindering met betrekking tot goodwill wordt nimmer teruggenomen. Bij verkoop van een entiteit, waarbij sprake is van verlies van beslissende zeggenschap, wordt de boekwaarde van de goodwill in het resultaat verwerkt.

Eventuele negatieve goodwill voortvloeiend uit de verwerving van een deelneming wordt direct in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Goodwill bij de verwerving van geassocieerde deelnemingen is begrepen in de investering in geassocieerde deelnemingen.

2.5.2. Software

Softwarelicenties worden geactiveerd op basis van gemaakte kosten voor het aankopen en gebruiksklaar maken van de software. Intern ontwikkelde software wordt geactiveerd voor zover de kostprijs voortvloeit uit de ontwikkelings- en testfase van een project en indien kan worden aangetoond dat:

- het project technisch uitvoerbaar is zodat het geschikt is voor gebruik;
- de intentie aanwezig is om het project te voltooien en de software te gebruiken;
- de software in de toekomst aantoonbaar economische voordelen zal genereren;
- er technische, financiële en andere middelen aanwezig zijn om de software te voltooien en te gebruiken;
- het mogelijk is om de uitgaven, die kunnen worden toegerekend aan de ontwikkelde software, op een betrouwbare wijze te bepalen.

Direct toewijsbare kosten welke aan de intern ontwikkelde software worden toegerekend, bevatten personeelskosten alsmede direct toerekenbare externe kosten. Activering van deze kosten vindt plaats tegen kostprijs. Overige uitgaven ten behoeve van intern ontwikkelde software welke niet voldoen aan de gestelde criteria worden verantwoord ten laste van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

Software heeft een eindige gebruiksduur en wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De afschrijving wordt lineair ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht op basis van de verwachte gebruiksduur. Op in eigen beheer vervaardigde software wordt afgeschreven vanaf de datum van ingebruikname.

2.5.3. Afschrijving van immateriële vaste activa

Afschrijvingskosten worden lineair ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht op basis van de geschatte gebruiksduur van een immaterieel actief. Goodwill wordt jaarlijks op balansdatum getest op bijzondere waardevermindering. Op overige immateriële vaste activa wordt afgeschreven vanaf de datum van ingebruikname.

De door het management geschatte gebruiksduur van de immateriële vaste activa op grond waarvan de afschrijvingen worden bepaald, is als volgt:

- Software: 3-7 jaar
- Merknamen: 2-3 jaar
- Klantenbestanden: 5 jaar
- Contractportefeuilles: 1-2 jaar

De afschrijvingstermijnen worden jaarlijks geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast.

2.6. Leases

2.6.1. Gebruiksrechten

Ordina verantwoordt een gebruiksrecht op het moment dat de leaseovereenkomst wordt aangegaan en het betreffende actief beschikbaar is voor gebruik. Het gebruiksrecht wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen en gecorrigeerd voor aanpassingen ingevolge de herwaardering van de leaseverplichting. De boekwaarde van het gebruiksrecht bevat het bedrag van de verantwoorde leaseverplichting, initiële directe kosten verbonden aan de lease en leasebetalingen welke zijn gedaan voorafgaand aan of op het moment dat de leaseovereenkomst wordt aangegaan, verminderd met mogelijke lease incentives. Gebruiksrechten worden lineair afgeschreven over de gebruiksduur van het actief of de kortere leaseovereenkomstperiode voor zover er geen redelijke zekerheid bestaat dat Ordina eigendom verkrijgt over het geleasede actief aan het eind van de leasetermijn. De leasecontracten welke worden afgesloten door Ordina bevatten geen koopoptie welke redelijkerwijs zeker zal worden uitgeoefend. Gebruiksrechten worden beoordeeld op bijzondere waardevermindering.

2.6.2. Leaseverplichtingen

Op het moment van afsluiten van een leaseovereenkomst verantwoordt Ordina een leaseverplichting op basis van de contante waarde van de toekomstige leasebetalingen gedurende de looptijd van het contract. De leasebetalingen omvatten vaste leasebetalingen en te ontvangen incentives en variabele leasebetalingen welke afhankelijk zijn van een index of tarief.

Indien de impliciete rente niet kan worden vastgesteld, wordt bij de berekening van de contante waarde gebruik gemaakt van een incrementele rente op de startdatum van het contract welke wordt bepaald op basis van het

onderliggende actief en de looptijd van de betreffende leaseovereenkomsten. Na aanvang van de leaseovereenkomst wordt de leaseverplichting verhoogd met interest en verminderd met betaalde leasetermijnen. Aanvullend wordt de leaseverplichting aangepast indien sprake is van een aanpassing van het contract, aanpassing van looptijd of wijziging in de leasebetalingen (bijvoorbeeld wijzigingen in toekomstige betalingen als gevolg van een index of tarief). Rente in verband met de ophoging van de leaseverplichting wordt onder de financieringslasten ten laste van het resultaat gebracht.

2.6.3. Korte termijn leases en leases met een geringe waarde

In voorkomende gevallen past Ordina de vrijstelling voor leases met een looptijd korter dan 12 maanden toe. Deze leases hebben een looptijd vanaf de aanvangsdatum van minder dan 12 maanden en bevatten geen koopoptie. Tevens wordt de vrijstelling voor leases met een geringe waarde (minder dan EUR 5.000) toegepast. Leasebetalingen met betrekking tot korte termijn leases of leases met een geringe waarde worden direct verantwoord ten laste van de winst-en-verliesrekening evenredig verdeeld over de looptijd van de lease.

2.6.4. Belangrijke schattingen en aannames bij de beoordeling van verlengingsopties

Ordina beoordeelt de looptijd van de leaseovereenkomst als de niet opzegbare leasetermijn in samenhang met een mogelijke verlengingsoptie. Ordina heeft diverse leaseovereenkomsten waarin een verlengingsoptie is opgenomen. Bij de waardering wordt rekening gehouden met een verlengingsoptie voor zover het redelijkerwijs zeker is dat van de verlengingsoptie gebruik gemaakt zal worden. Bij deze beoordeling wordt rekening gehouden met alle relevante factoren om door middel van een mogelijke verlenging een economisch voordeel te realiseren. Beoordeling of gebruik wordt gemaakt van verlengingsopties vindt plaats bij aanvang van de leaseovereenkomst en vervolgens telkens wanneer daar aanleiding toe is. Ordina heeft rekening gehouden met verlengingsopties bij enkele huurcontracten. Voor de betreffende contracten geldt dat een contractverlenging als redelijkerwijs zeker wordt beoordeeld. De looptijd van verlengingsopties opgenomen in huurcontracten varieert tussen de 3 en 5 jaar. Bij overeenkomsten betreffende leaseauto's wordt geen rekening gehouden met aanwezige verlengingsopties, omdat het beleid van Ordina is om autoleaseovereenkomsten in beginsel nooit langer te laten duren dan 4 jaar ongeacht mogelijke verlengingsopties.

2.7. Materiële vaste activa

2.7.1. Materiële vaste activa in eigendom

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Hierin zijn inbegrepen de bijkomende kosten die direct toerekenbaar zijn aan de verkrijging of vervaardiging van het actief. Kosten gemaakt na eerste verwerking in de jaarrekening zijn inbegrepen in de boekwaarde van het actief dan wel een afzonderlijk actief indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot het actief naar Ordina zullen vloeien en de kosten van het actief op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald. Onderhoudskosten worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening in de periode waarin zij zich voordoen.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

2.7.2. Afschrijving van materiële vaste activa

Afschrijvingskosten worden lineair ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht op basis van de geschatte gebruiksduur van een actief. De door het management geschatte gebruiksduur van de materiële vaste activa op grond waarvan de afschrijvingen worden bepaald, is als volgt:

- Apparatuur: 2-4 jaar
- Inventaris: 3-5 jaar
- Verbouwingen: 2-15 jaar

Verbouwingen worden afgeschreven over de resterende looptijd van de huurovereenkomsten van de betreffende gebouwen of de economische levensduur indien deze korter is.

De restwaarde, die veelal is bepaald op nihil, en gebruiksduur van de materiële vaste activa worden jaarlijks per balansdatum beoordeeld en aangepast indien noodzakelijk.

2.8. Geassocieerde deelnemingen

Geassocieerde deelnemingen zijn alle entiteiten waarover Ordina invloed van betekenis, doch geen beslissende zeggenschap kan uitoefenen, meestal door middel van het beschikken over 20% tot 50% van de stemrechten. Investerings in geassocieerde deelnemingen worden door middel van de vermogensmutatiemethode verantwoord. De eerste verwerking geschiedt

tegen kostprijs op het moment dat Ordina de investeringsverplichting aangaat. De waardering van geassocieerde deelnemingen is inclusief goodwill zoals bepaald op de overnamedatum, onder vermindering van cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Het aandeel in het resultaat van de geassocieerde deelneming dat aan Ordina wordt toegerekend, wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Het aandeel van de mutaties in de reserves van een geassocieerde deelneming dat na de overnamedatum aan Ordina toerekenbaar is, wordt verantwoord in de reserves van Ordina, waarbij de verwerking in de reserves van Ordina de verwerking in de reserves van de geassocieerde deelneming volgt (bijvoorbeeld dividenduitkering of een mutatie verwerkt via het totaalresultaat). Indien het aandeel van verliezen toerekenbaar aan Ordina de boekwaarde van de geassocieerde deelneming overschrijdt, worden verdere verliezen niet meer opgenomen, tenzij er door Ordina zekerheden zijn gesteld ten behoeve van de geassocieerde deelneming dan wel dat er verplichtingen zijn aangegaan of betalingen namens de geassocieerde deelneming zijn verricht. Indien sprake is van niet uit de balans blijvende verplichtingen ter zake geassocieerde deelnemingen waarvoor Ordina aansprakelijk kan worden gesteld, zijn deze opgenomen in de niet uit de balans blijvende verplichtingen (zie toelichting 30).

2.9. Transitiekosten

Transitiekosten ontstaan bij de verwerving of implementatie van langetermijnbeheercontracten en houden verband met de installatie van systemen en processen welke ontstaan na afsluiten van de betreffende contracten. Transitiekosten worden gewaardeerd tegen kostprijs. Transitiekosten hebben primair betrekking op de kosten verband houdende met de conversie van bestaande systemen naar Ordina-standaarden. Deze kosten bestaan voornamelijk uit personeelskosten en kosten van onderaannemers.

Transitiekosten worden ten laste van het resultaat verantwoord gedurende de periode dat de beheeractiviteiten worden verricht welke periode varieert van twee tot vijf jaar en worden verantwoord onder de inkoopwaarde hard- en software en overige directe kosten.

2.10. Handelsdebiteuren en overige kortlopende activa

Handelsdebiteuren en overige kortlopende activa worden bij de eerste verwerking in de jaarrekening opgenomen tegen de transactieprijs en

daarna tegen de geamortiseerde kostprijs, gebruikmakend van de effectieve rentemethode en onder aftrek van de voorziening voor oninbaarheid. Onder toepassing van IFRS 9 'Financiële instrumenten' wordt een voorziening getroffen voor het verwachte kredietverlies op handelsdebiteuren, nog te factureren omzet en contractactiva gebaseerd op de verwachte afwikkeltermijn van deze activa. Deze voorziening wordt bepaald op basis van historische kredietverliezen op handelsdebiteuren, nog te factureren omzet en contractactiva gecorrigeerd voor economische ontwikkelingen en toekomstverwachtingen relevant voor de specifieke vorderingen. De dotatie aan de voorziening voor oninbaarheid wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt in de overige bedrijfslasten.

De overige kortlopende vorderingen betreffen de nog te factureren bedragen inzake contracten op basis van nacalculatie, contractactiva, overige vorderingen alsmede overlopende activa.

Contractactiva is het recht op vergoeding in ruil voor goederen of diensten die zijn overgedragen aan de klant. Als dit recht op vergoeding ontstaat voordat de klant deze betaalt of voordat de betaling verschuldigd is, wordt een contractactief opgenomen. De contractactiva worden verantwoord onder de overige kortlopende activa voor zover deze contractactiva de contractverplichtingen voor deze projecten overschrijden. Een contractverplichting is de verplichting om goederen of diensten over te dragen aan een klant voor zover Ordina hiervoor een vergoeding van de klant heeft ontvangen. Contractverplichtingen worden opgenomen als opbrengsten wanneer Ordina voldoet aan haar contractuele prestatieverplichting. Indien voor lopende projecten de contractverplichtingen hoger zijn dan de contractactiva, wordt het saldo betreffende deze projecten verantwoord onder de overige kortlopende verplichtingen. In dit kader wordt tevens verwezen naar de grondslagen ter zake de omzetverantwoording (zie grondslag 2.18).

2.11. Liquide middelen

De liquide middelen betreffen aanwezige kassaldi en saldi uit hoofde van lopende rekeningen bij bancaire instellingen. Rekening-courantvorderingen worden in het kasstromenoverzicht gepresenteerd als onderdeel van de liquide middelen. Rekening-courantschulden bij bancaire instellingen worden verantwoord als bancaire schulden onder de kortlopende verplichtingen.

2.12. Voor verkoop aangehouden activa en verplichtingen

Indien voor een vast actief sprake is van een voornemen tot verkoop en de boekwaarde zal worden gerealiseerd middels deze verkoop, wordt het betreffende vaste actief geclassificeerd als 'voor verkoop aangehouden activa'. Voorwaarde hierbij is dat het vaste actief in huidige staat beschikbaar is voor verkoop en de verkoop hoogstwaarschijnlijk is. De voor verkoop aangehouden activa worden separaat gepresenteerd op de balans. Een vast actief geclassificeerd als aangehouden voor verkoop wordt gewaardeerd tegen de laagste waarde van de boekwaarde en de reële waarde minus de verkoopkosten.

De verplichtingen gerelateerd aan activa die worden afgestoten en die zijn geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, worden afzonderlijk van de overige verplichtingen op de balans gepresenteerd.

2.13. Bijzondere waardevermindering van niet-financiële activa (impairment)

Een immaterieel actief met een onbepaalde gebruiksduur alsmede een immaterieel actief dat nog niet gebruiksklaar is, wordt niet afgeschreven maar jaarlijks beoordeeld op bijzondere waardevermindering. Activa met een bepaalde gebruiksduur worden afgeschreven en beoordeeld op bijzondere waardevermindering telkens indien er een indicatie is dat de boekwaarde afwijkt van de realiseerbare waarde. Een bijzondere waardevermindering wordt bepaald op het bedrag dat de boekwaarde de realiseerbare waarde overschrijdt.

2.13.1. Berekening van de realiseerbare waarde

De realiseerbare waarde van een actief of kasstroomgenererende eenheid is de hoogste waarde van de reële waarde minus vervreemdingskosten en de bedrijfswaarde (waarde in gebruik). De bedrijfswaarde is de contante waarde van de kasstromen die verwacht worden voort te komen uit een actief of kasstroomgenererende eenheid. Bij het bepalen van de bedrijfswaarde wordt de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen berekend met behulp van een disconteringsvoet die de weerslag is van zowel de actuele markttransacties van de tijdswaarde van geld als het specifieke risico met betrekking tot het actief.

Voor een actief dat geen individueel te bepalen kasstromen genereert, wordt de economische waarde bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid waarvan het actief deel uitmaakt.

2.13.2. Terugnname van bijzondere waardeverminderingen (terugnname impairment)

Een bijzondere waardevermindering met betrekking tot goodwill wordt nimmer teruggenomen.

Een bijzondere waardevermindering met betrekking tot overige activa wordt teruggenomen indien schattingen, aan de hand waarvan de realiseerbare waarde was bepaald, veranderd zijn. Een bijzondere waardevermindering wordt uitsluitend teruggenomen voor zover de boekwaarde van het actief na terugnname niet hoger wordt dan de boekwaarde die, na aftrek van afschrijvingen, op dat moment zou zijn vastgesteld indien er geen bijzondere waardevermindering was verantwoord. Jaarlijks wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een bijzondere waardevermindering die in voorgaande perioden is opgenomen voor een actief, met uitsluiting van goodwill, niet meer bestaat of mogelijk is afgenomen. Indien een dergelijke indicatie bestaat, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief opnieuw vastgesteld en de bijzondere waardevermindering aangepast voor zover de beoordeling daartoe aanleiding geeft.

2.14. Eigen vermogen

2.14.1. Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van Ordina N.V. bestaat uit 160.000.000 gewone aandelen, 39.999.995 preferente aandelen en 1 prioriteitsaandeel. Het uitgegeven en volgestorte prioriteitsaandeel en de uitgegeven en volgestorte gewone aandelen worden gekwalificeerd als eigen vermogen.

Direct toewijsbare kosten gerelateerd aan de uitgifte van nieuwe gewone aandelen worden (onder aftrek van belastingen) direct bij uitgifte als correctie op de emissieopbrengst in mindering gebracht op het eigen vermogen.

2.14.2. Inkoop eigen aandelen

Op het moment dat Ordina N.V. eigen aandelen inkoop (zogenaamde Treasury Shares), wordt het bedrag van de vergoeding voor deze inkoop, inclusief eventuele direct toewijsbare kosten (onder aftrek van belastingen) in mindering gebracht op het eigen vermogen tot het moment dat de betreffende aandelen worden ingetrokken, heruitgegeven of verkocht. Indien ingekochte eigen aandelen worden verkocht of heruitgegeven, dan wordt het ontvangen bedrag, onder aftrek van direct toewijsbare kosten (onder aftrek van belastingen) verantwoord ten gunste van het eigen vermogen.

2.14.3. Dividenden

Een dividenduitkering aan de aandeelhouders van Ordina N.V. wordt als verplichting verantwoord op het moment dat de Algemene Vergadering daartoe besluit.

2.15. Personeelsgerelateerde voorzieningen

2.15.1. Pensioenregelingen

Ordina heeft zowel toegezegde-bijdrageregelingen (op basis van beschikbare premies) als toegezegd- pensioenregelingen. Bij een toegezegde-bijdrageregeling worden vaste premies betaald aan een verzekeringsmaatschappij. Bij deze pensioenregeling heeft Ordina geen wettelijke of feitelijke verplichting om aanvullende premies te betalen indien de maatschappij onvoldoende middelen heeft om huidige of toekomstige pensioenen te betalen. Een toegezegd-pensioenregeling is een regeling die niet classificeert als een toegezegde-bijdrageregeling. Dit is een regeling waarbij aan de medewerkers een pensioen wordt toegezegd, waarvan de hoogte afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren.

2.15.1.1. Toegezegde-bijdrageregelingen (op basis van het beschikbare-premiestelsel)

Verplichtingen ten aanzien van bijdragen aan pensioenregelingen op basis van beschikbare premies worden als last in de winst-en-verliesrekening verwerkt in de periode waarop deze betrekking hebben. Naast deze verplichtingen heeft Ordina geen overige verplichtingen aangaande pensioenregelingen op basis van een beschikbare-premieregeling.

2.15.1.2. Toegezegd-pensioenregelingen

De in de balans opgenomen verplichting ten aanzien van toegezegd-pensioenregelingen is de contante waarde van de verplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen, minus de reële waarde van de beleggingen binnen de pensioenregelingen. Jaarlijks wordt de verplichting uit hoofde van toegezegd- pensioenregelingen berekend door onafhankelijke actuarissen met gebruik van de 'projected unit credit'- methode. De contante waarde van de verplichting uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen wordt berekend door het contant maken van de geschatte toekomstige kasstromen. Daarbij wordt uitgegaan van de rentetarieven die gelden voor hoge kwaliteit ondernemingsobligaties, die zijn uitgegeven in dezelfde valuta als waarin de pensioenen betaald zullen worden, en die een looptijd hebben die ongeveer gelijk is aan de looptijd van de gerelateerde pensioenverplichting.

Actuariële winsten en verliezen worden direct verantwoord in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat. De pensioenlasten gedurende het boekjaar (bestaande uit pensioenkosten, rentekosten en verwacht rendement op opgebouwde waarden) worden ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

2.15.2. Aandelenregelingen

Aan de leden van de Raad van Bestuur en het senior management is een langetermijn variabele beloning toegekend waarbij sprake is van een uitkering in aandelen Ordina N.V. Voor deze langetermijn variabele beloning worden jaarlijks de prestatiecriteria voor de voorliggende driejaarsperiode bepaald. Op basis van deze prestatiecriteria wordt jaarlijks en per individuele driejaarsperiode beoordeeld in hoeverre daadwerkelijk aandelen Ordina N.V. zullen worden verkregen.

Waardering van de naar verwachting te verkrijgen aandelen vindt plaats op basis van de aandelenkoers op het moment van toekenning van de regeling. Voor de verkregen aandelen geldt dat daarop, voor de aansluitende duur van twee jaar, een blokkade van toepassing is voor wat betreft de verhandelbaarheid ervan. Verkoop van een deel van de aandelen om met de opbrengst de belasting met betrekking tot de toekenning van de aandelen te voldoen, valt buiten deze handelsblokkade.

De mutatie van de langetermijn variabele beloning wordt op basis van actuele inschattingen van de relevante parameters op verslaggevingsmoment ten laste dan wel ten gunste van de winst-en-verliesrekening verantwoord. De totale last wordt verwerkt gedurende de 'vestingperiode' (de periode gedurende welke alle bepaalde 'vestingcondities' moeten worden vervuld). Ingevolge het feit dat de verplichting uit hoofde van de langetermijn variabele beloning waarbij sprake is van een uitkering in aandelen Ordina N.V. wordt gepresenteerd als onderdeel van het eigen vermogen, resulteert de last die wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening tot een overeenkomstige aanpassing in het eigen vermogen. Op het uitkeringsmoment wordt de verantwoorde waarde van de aandelengerelateerde beloningen verantwoord als storting op de uitgegeven aandelen.

2.16. Voorzieningen

In de balans wordt een voorziening verwerkt indien aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- er is sprake van een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting als gevolg van een gebeurtenis in het verleden,
- het is aannemelijk dat voor afwikkeling van die verplichting sprake zal zijn van een uitstroom van middelen, en
- er kan een betrouwbare inschatting worden gemaakt van de uitstroom van geldmiddelen die noodzakelijk worden geacht om de verplichting af te wikkelen.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de te verwachten kosten voor het voldoen aan de verplichting. De voorziening wordt contant gemaakt tegen een percentage voor belasting, rekening houdend met de tijds waarde van geld in de huidige markt en de risico's specifiek voor de verplichting. De toename van een voorziening ingevolge het verstrijken van tijd wordt verantwoord als financieringslast.

Naast de onder grondslag 2.15.1.2 genoemde voorziening betreffende pensioenen wordt een voorziening gevormd voor reorganisatiekosten, de leegstand van panden waarvoor een contractuele huurverplichting bestaat alsmede voor lopende garantie- en projectvoorzieningen en verlieslatende contracten.

In verband met reorganisatiekosten wordt een voorziening getroffen wanneer Ordina een gedetailleerd plan voor de reorganisatie heeft geformaliseerd en een aanvang is gemaakt met de reorganisatie of deze publiekelijk bekend is gemaakt. Kosten in verband met toekomstige operationele activiteiten worden niet in de reorganisatievoorziening begrepen.

Voor ultimo boekjaar lopende garantieverplichtingen wordt een voorziening opgenomen ter grootte van de geschatte werkzaamheden voortvloeiende uit deze verplichtingen. Een garantievoorziening wordt gevormd op basis van de kostprijs van de naar verwachting nog uit te voeren werkzaamheden.

Projectvoorzieningen hebben betrekking op geschatte nog te verrichten werkzaamheden betreffende verlieslatende contracten. Er wordt een voorziening gevormd voor verlieslatende contracten ter grootte van het bedrag dat de door Ordina naar verwachting te behalen voordelen uit een overeenkomst lager zijn dan de onvermijdbare kosten om de verplichtingen uit de betreffende overeenkomst te voldoen.

2.17. Handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen

Handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen worden bij de eerste verwerking in de jaarrekening opgenomen tegen reële waarde en daarna tegen de geamortiseerde kostprijs gebruikmakend van de effectieve rentemethode.

2.18. Omzet uit contracten met klanten

Ordina is actief op het gebied van IT dienstverlening. Omzet uit contracten met klanten wordt verantwoord op het moment dat aan de prestatieverplichting is voldaan en de controle over de geleverde dienst of goed is overgedragen aan de klant. Omzet wordt verantwoord tot het bedrag dat verwacht wordt te ontvangen in ruil voor de geleverde diensten en goederen.

Met betrekking tot de belangrijke schattingen en aannames bij de verantwoording van omzet uit contracten met klanten verwijzen wij naar hetgeen is vermeld in toelichting 5.

Ordina beoordeelt of sprake is van afzonderlijke prestatieverplichtingen binnen een contract. Een prestatieverplichting is de belofte aan de klant om diensten en/of goederen te leveren. Een prestatieverplichting kan betrekking hebben op een levering van een individuele dienst of goed of op een serie van individueel te onderscheiden diensten of goederen, welke op hoofdlijnen gelijke kenmerken vertonen en een gelijk patroon van levering kennen. Een prestatieverplichting wordt vastgesteld bij aanvang van het contract op basis van de contractuele voorwaarden en afspraken.

Omzet wordt per afzonderlijke prestatieverplichting verantwoord tot het bedrag dat verwacht wordt te ontvangen voor de individuele prestatieverplichting, waarbij rekening wordt gehouden met, indien van toepassing, variabele vergoedingen, significante financieringselementen, non-cash vergoedingen en vergoedingen die worden betaald aan de klant.

Bij het vaststellen van de transactieprijs wordt rekening gehouden met variabele vergoedingen voor zover het hoogstwaarschijnlijk is dat een significante terugname van deze variabele vergoeding in de cumulatief verantwoorde omzet niet zal plaatsvinden. Inschatting betreffende variabele vergoedingen worden periodiek beoordeeld en indien noodzakelijk geactualiseerd.

Indien sprake is van een significant financieringselement wordt de transactieprijs gecorrigeerd voor de waarde welke kan worden toegerekend aan het financieringselement. Indien van toepassing worden dergelijke bedragen verantwoord als financieringskosten. Bij een betalingstermijn korter dan 1 jaar houdt Ordina geen rekening met een financieringselement ('practical expedient' IFRS 15.63). De contracten van Ordina betreffende levering van IT diensten en/of de verkoop en levering van hard- en/of software bevatten geen materiële financieringscomponent.

Kortingen worden verantwoord ten laste van de omzet op ieder verslaggevingsmoment tenzij het hoogstwaarschijnlijk is dat de korting niet zal worden verstrekt aan de klant. Afhankelijk van de kortingsvorm zoals vastgelegd in het contract, wordt de korting bepaald op basis van de reeds verantwoorde omzet en de actuele inschatting van de totaal te verantwoorden omzet.

Een schadevergoeding of penalty wordt meegenomen in de bepaling van de transactieprijs tenzij het hoogstwaarschijnlijk is dat Ordina niet gehouden is de schadevergoeding te vergoeden aan de klant.

Ordina verantwoordt omzet uit IT dienstverlening 'over time' aangezien de prestatieverplichting wordt voldaan gedurende de looptijd van het contract, waarbij geldt dat de voortgang van de werkzaamheden redelijkerwijs en voldoende betrouwbaar kan worden ingeschat. Aanvullend geldt dat de werkzaamheden leiden tot een actief waar de klant beschikkingsmacht over heeft gedurende de werkzaamheden, en/of de werkzaamheden leiden tot een actief waarvoor geldt dat geen sprake is van alternatief gebruik. Daarnaast geldt dat Ordina een afdwingbaar recht heeft op een vergoeding voor de reeds verrichte diensten. Bij projecten met een vaste aanneemsom verantwoordt Ordina omzet op basis van de verhouding tussen de werkelijke kosten en de gebudgetteerde kosten.

Ordina verantwoordt omzet uit de verkoop van hard- en/of software 'at a point in time' aangezien de prestatieverplichting wordt voldaan op het moment van levering van de hard- en/of software.

Het komt voor dat Ordina contracten sluit met klanten waarbij namens deze klanten hardware, licenties of specifieke diensten worden ingekocht bij derden. In deze situaties beoordeelt Ordina of zij handelt in de rol van

principaal of van agent. Onder deze contracten kan het zijn dat Ordina de aankoop van de goederen of diensten faciliteert, waarbij Ordina niet primair verantwoordelijk is voor de feitelijke levering. Ordina heeft in die situatie geen voorraadrisico voor of tijdens de levering. In het geval dat Ordina geen controle heeft over de te leveren goederen of diensten vervult zij de rol van agent en wordt omzet verantwoord voor uitsluitend de gerealiseerde marge. Indien Ordina wel controle heeft over de goederen of diensten gedurende het leverproces, vervult zij de rol van principaal en wordt omzet verantwoord over de bruto bedragen.

2.19. Kosten

2.19.1. Kosten voor inkoopwaarde hard- en software en overige directe kosten en uitbestede werkzaamheden

Kosten voor inkoopwaarde van hard- en software en overige directe kosten en uitbestede werkzaamheden worden toegerekend aan de periode waarin de corresponderende opbrengsten zijn verantwoord en worden verantwoord tegen historische kostprijs.

2.19.2. Leasebetalingen

Leasebetalingen worden primair verantwoord in lijn met grondslag 2.6 Leases. Leasebetalingen welke niet kwalificeren als lease onder toepassing van IFRS 16 Leases worden lineair over de leaseperiode verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

2.19.3. Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden verwerkt indien met redelijke zekerheid kan worden vastgesteld dat i) Ordina de aan de subsidies gekoppelde voorwaarden zal vervullen en ii) de subsidies zullen worden ontvangen.

Ontvangen subsidies die betrekking hebben op de vergoeding van studiekosten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt onder de overige personeelskosten.

2.19.4. Financieringsbatens en -lasten

De financieringsbatens omvatten onder meer de rente voor verstrekte leningen, tegoeden in rekening-courant die worden aangehouden bij bancaire instellingen, alsmede de rentevergoedingen voor de afwikkeling van fiscale vorderingen.

De financieringslasten omvatten onder meer de rente op opgenomen gelden die worden berekend door bancaire instellingen, beschikbaarheidsprovisies, rentelasten voor de afwikkeling van fiscale verplichtingen en pensioenverplichtingen, alsmede de rente verbonden aan de mutatie van voorzieningen ingevolge het verstrijken van tijd. Onder de financieringslasten wordt, voor zover van toepassing, tevens verantwoord het rentebestanddeel van de leaseverplichtingen (zie grondslag 2.6.2).

2.20. Belastingen over het resultaat

Belastingen over het resultaat van het boekjaar omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare belastingen en latente belasting. Belasting over het resultaat wordt in de winst-en-verliesrekening verantwoord, behalve voor zover deze betrekking heeft op posten die rechtstreeks worden verantwoord in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat. In dat laatste geval wordt de samenhangende belasting ook rechtstreeks in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat verwerkt.

De over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare belasting bestaat uit de winstbelasting over het belastbare resultaat, die wordt berekend aan de hand van de geldende belastingtarieven. Daarbij wordt rekening gehouden met vrijgestelde winstbestanddelen en niet aftrekbare bedragen, alsmede correcties op de belasting over eerdere boekjaren.

Latente belastingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de fiscale waarden van activa en verplichtingen en de boekwaarden daarvan in de geconsolideerde jaarrekening. Indien een latentie zou ontstaan bij de eerste verwerking in de jaarrekening van een actief of verplichting voortvloeiend uit een transactie, anders dan een bedrijfscombinatie, die noch het commerciële noch het fiscale resultaat beïnvloedt, wordt deze latentie niet verwerkt. Latenties worden berekend op basis van vastgestelde belastingtarieven en wetten die van toepassing zijn of waartoe materieel reeds op balansdatum besloten is en die naar verwachting van toepassing zullen zijn op het moment dat de gerelateerde latente belastingvordering gerealiseerd wordt of de latente belastingverplichting betaald wordt.

Latente belastingvorderingen voor compensabele verliezen worden uitsluitend geactiveerd voor zover het waarschijnlijk is dat verrekening kan plaatsvinden met in de komende jaren te behalen winsten.

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen bij dezelfde fiscale entiteit worden gesaldeerd op de balans, voor zover een wettelijk recht tot salderen bestaat.

3. Grondslagen voor het overzicht van kasstromen

Het overzicht van kasstromen is opgesteld door toepassing van de indirecte methode. In het kasstromenoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen de kasstromen uit operationele activiteiten en investerings- en financieringsactiviteiten.

Ontvangsten en uitgaven voor winstbelasting, alsmede renteontvangsten en -betalingen (inclusief rentebetalingen gerelateerd aan leaseverplichtingen) maken deel uit van de nettokasstroom uit operationele activiteiten.

Kasstromen als gevolg van de verwerving dan wel de afstoting van financiële belangen (deelnemingen en investeringen) zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, waarbij rekening wordt gehouden met aanwezige liquide middelen in deze belangen.

Leasebetalingen (exclusief de rentecomponent) en uitgekeerde dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

4. Financieel-risicomanagement

Ordina wordt geconfronteerd met diverse financiële risico's, zoals marktrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico. Het risicomanagement binnen Ordina wordt gestuurd door de Raad van Bestuur en strekt zich uit tot een breder veld dan financiële risico's. Het risicomanagement is erop gericht om de belangrijkste risico's te inventariseren en de gerichte beheersing daarvan op basis van richtlijnen, procedures, systemen, best practices, controles en audits. Ons financieel-risicomanagement is specifiek gericht op de voor Ordina in dit kader relevante risico's.

De Raad van Bestuur heeft de eindverantwoordelijkheid voor de opzet en inrichting van en het toezicht op het risicomanagement binnen Ordina. Beleid en systemen voor risicobeheer worden regelmatig geëvalueerd en waar nodig aangepast aan veranderingen in marktomstandigheden en de activiteiten van Ordina.

4.1. Marktrisico

Marktrisico betreft het risico dat de inkomsten van Ordina worden beïnvloed door veranderingen in marktprijzen, zoals rentetarieven en valutakoersen. De beheersing van marktrisico's heeft tot doel de marktrisicopositie binnen aanvaardbare grenzen te houden bij een optimaal rendement.

4.1.1. Renterisico

Ordina wordt geconfronteerd met renterisico's die zich uitsluitend beperken tot de eurozone. Om deze risico's te minimaliseren heeft het renterisicobeleid tot doel de renterisico's die voortkomen uit de financiering van de onderneming te beperken. Renterisico's kunnen betrekking hebben op zowel langetermijnfinanciering als kortetermijnfinanciering. Ordina analyseert continu de ontwikkeling van de liquiditeiten in relatie tot de beschikbare financieringsfaciliteiten en schommelingen in rentepercentages.

Behoudens de leaseverplichtingen onder toepassing van IFRS 16 Leases heeft Ordina ultimo 2019 en 2018 geen langlopende rentedragende schulden.

Met betrekking tot de kortlopende rentedragende bancaire schulden is Ordina een variabele basisrente verschuldigd afhankelijk van de looptijd van de kortlopende leningen plus een vaste opslag. Onder de in juli 2019 verlengde financieringsovereenkomst is deze vaste opslag verlaagd van 1,0% naar 0,7%. De looptijd van de kortlopende leningen fluctueert afhankelijk van de liquiditeitsbehoefte en varieert van één tot drie maanden.

Gedurende 2019 heeft Ordina zeer beperkt gebruikt gemaakt van kortlopende leningen onder de financieringsfaciliteit. Indien op basis van een gevoeligheidsanalyse een stijging van de variabele rente met gemiddeld 1% wordt verondersteld, zou dit slechts hebben geleid tot zeer beperkt hogere financieringslasten.

Ordina heeft geen significante interestdragende activa. Opbrengsten van de groep zijn daarom nagenoeg geheel onafhankelijk van wijzigingen in de rentevoet.

4.1.2. Valutarisico

Alle Ordina-bedrijven zijn gevestigd in de eurozone. Het overgrote deel van de omzet wordt gerealiseerd binnen de eurozone. De functionele valuta en rapportagevaluta van Ordina is derhalve de euro. Ordina bezit geen activa en verplichtingen buiten de eurozone. De Raad van Bestuur beoordeelt de valutarisico's ultimo 2019 als beperkt.

4.2. Kredietrisico's

Ordina wordt geconfronteerd met kredietrisico's. Kredietrisico is het risico van financieel verlies voor Ordina indien een afnemer of tegenpartij van een financieel instrument de aangevane contractuele verplichting niet nakomt.

Het kredietrisico wordt centraal beheerst. Het kredietrisico vloeit voort uit liquide middelen, afgeleide financiële instrumenten en transacties met cliënten, inclusief openstaande vorderingen. Voor banken en financiële instellingen worden alleen onafhankelijke professionele partijen binnen Nederland, België en Luxemburg geaccepteerd, waarbij risico's worden gespreid over meerdere partijen.

Met betrekking tot afnemers wordt op basis van projectacceptatiecriteria de kredietwaardigheid van opdrachtgevers vooraf beoordeeld. Indien beschikbaar wordt hierbij gebruik gemaakt van externe creditratings. Indien geen externe beoordelingen beschikbaar zijn, beoordeelt Ordina op basis van interne richtlijnen de kredietwaardigheid van de afnemer, waarbij onder meer de financiële positie, ervaringen uit het verleden en overige factoren worden meegenomen. Op grond van de interne richtlijn worden de kredietrisico's ter zake opdrachtgevers doorlopend beoordeeld. Concentratie van kredietrisico's gerelateerd aan handelsdebiteuren en overige vorderingen worden onderkend binnen de overheidsmarkt. Voor overige afnemers is de concentratie van

kredietrisico's beperkt, gezien de individuele omvang en onafhankelijke positie van de verschillende afnemers. Met een groot deel van onze afnemers wordt meerdere jaren zaken gedaan en in het verleden is er slechts in incidentele gevallen sprake geweest van een situatie waarin de afnemer niet aan zijn verplichtingen heeft kunnen voldoen. Afnemers worden voortdurend en op individuele basis beoordeeld op naleving van afspraken betreffende betalingscondities. Bevindingen worden periodiek gerapporteerd aan de Raad van Bestuur. Voor een toelichting op de handelsdebiteuren wordt verwezen naar toelichting 15.

De Raad van Bestuur beoordeelt de kredietrisico's ultimo 2019 betreffende afnemers als beperkt. Wel is sprake van een concentratie van de risico's in de situatie waarin sprake is van tussenkomst van zogenaamde broker partijen. Door marktomstandigheden kunnen er bij dergelijke partijen solvabiliteits- of continuïteitsissues ontstaan.

Ordina N.V. heeft voor het merendeel van de Nederlandse groepsmaatschappijen een verklaring van hoofdelijke aansprakelijkheid gedeponerd ten kantore van het Handelsregister waar de betreffende rechtspersonen statutair zijn gevestigd.

4.3. Liquiditeitsrisico's

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Ordina niet kan voldoen aan haar financiële verplichtingen. De uitgangspunten van het liquiditeitsrisicobeheer zijn dat er voor zover mogelijk voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om te kunnen voldoen aan de huidige en toekomstige financiële verplichtingen,

in zowel normale als moeilijke omstandigheden, en zonder dat daarbij onaanvaardbare verliezen worden geleden of de reputatie van Ordina in gevaar komt.

Het liquiditeitenbeheer binnen Ordina vindt centraal plaats. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van de centraal beheerde kredietfaciliteit die Ordina in juli 2019 heeft afgesloten. Ultimo 2019 beschikt Ordina over een gecommiteerde faciliteit van in totaal EUR 30 miljoen. De gecommiteerde faciliteit bestaat volledig uit een kredietfaciliteit in rekening-courant van EUR 30 miljoen. De looptijd bedraagt maximaal 5 jaar met een initiële looptijd van 3 jaar met tweemaal een optie tot verlenging met 1 jaar. Met betrekking tot de beschikbare kredietfaciliteit en de van toepassing zijnde convenanten wordt verwezen naar toelichting 16.

Het liquiditeitenbeheer is erop gericht de beschikbare liquide middelen en kredietfaciliteiten binnen Ordina zo optimaal mogelijk aan te wenden. Hiertoe worden periodiek liquiditeitsprognoses opgesteld voor zowel de korte als middellange termijn. Deze prognoses worden periodiek bijgesteld op basis van werkelijke realisatie en eventueel bijgestelde prognoses.

Het navolgende overzicht toont een analyse van de financiële verplichtingen van Ordina, onderverdeeld naar relevante contractuele vervaldatum, gebaseerd op de resterende periode van balansdatum tot contractuele vervaldatum. De bedragen betreffen de onvoorwaardelijke, contractuele, niet-verdisconteerde kasstromen. Daar waar van toepassing zijn toekomstige interestbetalingen begrepen in de vermelde kasstromen.

	2019				2018			
	Financiële verplichting		Vervaldatum		Financiële verplichting		Vervaldatum	
	< 1 jaar	tussen 1 en 2 jaar	> 2 jaar		< 1 jaar	tussen 1 en 2 jaar	> 2 jaar	
Saldo per 31 december								
Bancaire schulden	-	-	-	-	-	-	-	-
Leasebetalingen	-40.621	-10.605	-8.206	-21.810	-	-	-	-
Handelscrediteuren en overige schulden	-60.835	-60.835	-	-	-52.076	-52.076	-	-

4.4. Kapitaalrisicomanagement

Het management van kapitaal vindt centraal plaats en is gericht op enerzijds de continuïteit van Ordina en anderzijds het optimaliseren van de kapitaalstructuur, teneinde de kosten van kapitaal te reduceren en rendement voor aandeelhouders te genereren.

Instrumenten om tot een optimale kapitaalstructuur te komen zijn gelegen in het dividendbeleid, de mogelijkheid om eigen aandelen in te kopen en de mogelijkheid om aandelen te emitteren, in het bijzonder in verband met de financiering van mogelijke acquisities of de reductie van schuldbelastingen.

De solvabiliteit ultimo 2019 bedroeg circa 59% (ultimo 2018: circa 66%). De afname van de solvabiliteit ten opzichte van eind 2018 wordt met name veroorzaakt door de toename van het balanstotaal met circa EUR 45 miljoen van EUR 233 miljoen ultimo 2018 naar EUR 278 miljoen ultimo 2019. Deze toename wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de toepassing van IFRS 16 Leases.

Een eventuele bijzondere waardevermindering van goodwill heeft een grote invloed op de solvabiliteit. Indien in het kader van een gevoeligheidsanalyse wordt uitgegaan van een bijzondere waardevermindering van de goodwill van 20%, dan bedraagt de solvabiliteit ultimo 2019 circa 55%. Ordina beschouwt een minimale solvabiliteit (eigen vermogen in verhouding tot het balanstotaal exclusief goodwill) van 25% als een verantwoord minimum. Exclusief goodwill bedraagt de solvabiliteit ultimo 2019 ruim 25% (ultimo 2018: circa 26%).

5. Belangrijke schattingen en aannames

Schattingen en aannames worden voortdurend geëvalueerd en zijn gebaseerd op historische expertise en overige factoren, inclusief toekomstverwachtingen welke op basis van de toepasselijke omstandigheden als reëel worden verondersteld. Het management van Ordina maakt voortdurend schattingen en doet veronderstellingen ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen. De gehanteerde inschattingen en veronderstellingen zullen, per definitie, zelden gelijk zijn aan de werkelijkheid. Onderstaand wordt een toelichting gegeven bij de belangrijkste schattingen en aannames die van invloed zijn op de waardering van activa en verplichtingen voor het komende jaar.

5.1. Bijzondere waardevermindering van goodwill

Ordina beoordeelt minimaal jaarlijks voor de (groepen van) kasstroomgenererende eenheden of sprake is van een bijzondere waardevermindering van de aan de betreffende (groepen van) kasstroomgenererende eenheden toegerekende goodwill (zie grondslag 2.13). Er is sprake van een bijzondere waardevermindering indien de boekwaarde de realiseerbare waarde overschrijdt. Deze berekeningen brengen het gebruik van schattingen en aannames met zich mee. De realiseerbare waarde is de hoogste waarde van de reële waarde minus vervreemdingskosten en de bedrijfswaarde. Voor een uitgebreide toelichting op de uitgevoerde impairmenttests verwijzen wij naar toelichting 8.5.

5.2. Omzet uit contracten met klanten

Ordina verantwoordt omzet op basis van het bedrag dat verwacht wordt te ontvangen in ruil voor de geleverde diensten en goederen (zie grondslag 2.18). Indien sprake is van contracten met een vaste aanneemsom maakt Ordina een inschatting van de tot op het verslaggevingsmoment verrichte diensten als percentage van de totaal te verrichten diensten. Deze inschatting wordt bepaald op basis van de periodiek beschikbare informatie ten aanzien van de status van de betreffende projecten, alsmede op basis van ervaringen in het verleden in vergelijkbare situaties. De feitelijke situatie kan afwijken van deze inschattingen.

5.3. Reorganisatievoorziening

Ordina verantwoordt een reorganisatievoorziening indien een gedetailleerd plan voor de reorganisatie is geformaliseerd en een aanvang is gemaakt met de reorganisatie of deze publiekelijk bekend is gemaakt. Reorganisatievoorzieningen omvatten onder meer schattingen en veronderstellingen met betrekking tot vertrek- en ontslagvergoedingen. De feitelijke situatie kan afwijken van deze inschattingen.

5.4. Verlieslatende contracten

Er wordt een voorziening gevormd voor verlieslatende contracten ter grootte van het bedrag dat de door Ordina naar verwachting te behalen voordelen uit een overeenkomst lager zijn dan de onvermijdbare kosten om aan de verplichtingen uit de betreffende overeenkomst te voldoen. De feitelijke situatie kan afwijken van deze inschattingen.

5.5. Belastingen

Ordina beoordeelt jaarlijks in hoeverre rechten op verliescompensatie naar verwachting zullen worden gecompenseerd met inbegrip van beschikbare verliesverjongingsmogelijkheden. De feitelijke compensatie kan afwijken van deze inschattingen. Voor de situatie dat gedurende meerdere jaren fiscale verliezen zijn geleden, is overtuigend bewijs nodig voor waardering van fiscale verliezen (IAS 12). Voor aanvullende informatie omtrent latente belastingvorderingen verwijzen wij naar toelichting 12.

6. Omzet uit contracten met klanten

6.1. Omzet uit contracten met klanten

Met betrekking tot de verantwoorde omzet uit contracten met klanten wordt de onderstaande toelichting vermeld.

	2019			2018		
	Nederland	België / Luxemburg	Totaal	Nederland	België / Luxemburg	Totaal
Aard van de dienstverlening						
Verkoop van hard- en software	269	462	731	491	1.969	2.460
IT dienstverlening	258.382	113.146	371.528	255.932	100.130	356.062
Totale omzet uit contracten met klanten	258.651	113.608	372.259	256.423	102.099	358.522
Timing van omzetverantwoording						
Goederen overgedragen 'at a point in time'	525	267	792	645	1.856	2.501
Diensten verricht 'over time'	258.126	113.341	371.467	255.778	100.243	356.021
Totale omzet uit contracten met klanten	258.651	113.608	372.259	256.423	102.099	358.522

	2019	2018
Omzet per markt		
Overheid	145.906	136.865
Financiële dienstverlening	105.376	102.111
Industrie	96.226	97.278
Zorg	24.751	22.268
Totale omzet uit contracten met klanten	372.259	358.522

De omzet in de markten overheid en financiële dienstverlening wordt voornamelijk in Nederland gerealiseerd. De omzet uit de markt zorg wordt voor het grootste gedeelte in het segment België/Luxemburg gerealiseerd. De omzet in de markt industrie is ongeveer gelijk verdeeld over beide segmenten.

6.2. Balansposities gerelateerd aan contracten met klanten

De balansposities gerelateerd aan contracten met klanten luiden als volgt:

	31 december 2019	31 december 2018
Handelsdebiteuren - netto	40.619	38.151
Nog te factureren omzet betreffende contracten op basis van nacalculatie	17.264	16.699
Contractactiva	5.582	5.263
Contractverplichtingen	5.345	4.730

De handelsdebiteuren zijn niet rentedragend en kennen een betaaltermijn die varieert tussen de 20 en 90 dagen. Facturatie vindt plaats direct na het leveren van de prestatie op basis van de contractuele afspraken met de klant, waarbij in de regel een periode van een kalendermaand wordt gehanteerd. Bij facturatie ten aanzien van projecten kunnen afwijkende facturatieafspraken worden gehanteerd.

De nog te factureren omzet ter zake contracten op basis van nacalculatie heeft betrekking op reeds verrichte prestaties welke op korte termijn worden gefactureerd aan klanten, waarna verantwoording plaats vindt onder de handelsdebiteuren.

Contractactiva hebben betrekking op verantwoorde omzet welke op basis van contractueel overeengekomen voorwaarden en termijnen wordt gefactureerd aan klanten, waarna verantwoording plaatsvindt onder de handelsdebiteuren.

Ultimo 2019 is een voorziening voor verwachte kredietverliezen op handelsdebiteuren, nog te factureren omzet en contractactiva verantwoord van circa EUR 0,6 miljoen (ultimo 2018: circa EUR 0,6 miljoen).

De contractverplichtingen hebben betrekking op reeds gefactureerde bedragen aan klanten ter zake waarvan de betreffende diensten nog moeten worden geleverd. Naar verwachting zullen de prestatieverplichtingen op lopende contracten binnen een periode van 1 jaar worden verricht ('practical expedient' IFRS 15.121). Omzetverantwoording zal plaatsvinden op het moment dat aan de prestatieverplichting is voldaan. De contractverplichtingen welke ultimo 2018 zijn verantwoord, hebben volledig tot omzet geleid in 2019.

6.3. Prestatieverplichtingen

IT dienstverlening

De prestatieverplichting wordt voldaan 'over time'. De betaaltermijn varieert over het algemeen tussen de 20 en 90 dagen vanaf het moment van facturatie. De contracten betreffende de levering van IT dienstverlening bevatten geen materiële financieringscomponent. Indien sprake is van (volume)kortingen worden deze verrekend met klanten op basis van hetgeen contractueel is overeengekomen. Verplichting met betrekking tot (volume)kortingsafspraken worden maandelijks beoordeeld, op grond waarvan een correctie op de verantwoorde omzet plaatsvindt.

Verkoop van hard- en/of software

De prestatieverplichting wordt voldaan op het moment van levering van de hard- en/of software. De betaaltermijn varieert over het algemeen tussen de 20 en 90 dagen vanaf het moment van facturatie. De contracten betreffende de verkoop en levering van hard- en/of software bevatten geen materiële financieringscomponent. Bij de verkoop van hard- en/of software is over het algemeen geen sprake van een restitutiemogelijkheid. In het geval dat Ordina bij de verkoop van hard- en/of software de rol van agent vervult, wordt omzet verantwoord voor uitsluitend de gerealiseerde marge.

7. Gesegmenteerde informatie

De organisatie is opgezet in lijn met de dienstverlening van Ordina. De maandelijks aan de Raad van Bestuur, als 'chief operating decision maker', gerapporteerde informatie volgt deze lijn. De resultaten van Ordina worden hierbij onderverdeeld in de verschillende segmenten. Op basis hiervan neemt de Raad van Bestuur zijn beslissingen. Gesegmenteerde informatie wordt verstrekt op basis van de wijze waarop binnen Ordina de besturing, rapportagelijnen en besluitvorming zijn ingericht. Ordina onderkent de segmenten Nederland en België/Luxemburg.

De Raad van Bestuur beoordeelt de segmenten, vanuit financieel perspectief, voornamelijk op omzet en EBITDA. Gesegmenteerde informatie wordt verstrekt voor de segmenten Nederland en België/Luxemburg. Segmentresultaten, -activa en -verplichtingen bestaan uit items die direct

of redelijkerwijs toewijsbaar zijn aan het desbetreffende segment. De prijzen en condities voor transacties tussen segmenten worden op een zakelijke, objectieve grondslag bepaald. De investeringen in kapitaalgoederen van een segment betreffen het totaal van de in de verslagperiode gemaakte kosten voor verwerving van de activa van het segment die naar verwachting langer dan een verslagperiode in gebruik zullen zijn. Sturingsinformatie ter zake balansposities en analyse hiervan vindt plaats op het niveau van Nederland, respectievelijk België/Luxemburg.

7.1. Gesegmenteerde informatie

De gesegmenteerde resultaten zijn als volgt te specificeren:

	2019			2018		
	Nederland	België / Luxemburg	Totaal	Nederland	België / Luxemburg	Totaal
Totale omzet per segment	261.807	117.127	378.934	259.164	103.704	362.868
Inter-segment omet	-3.156	-3.519	-6.675	-2.741	-1.605	-4.346
Omzet uit contracten met klanten	258.651	113.608	372.259	256.423	102.099	358.522
EBITDA	20.051	16.635	36.686	6.512	12.149	18.661
Afschrijvingen op immateriële vaste activa	-1.455	-	-1.455	-1.648	-	-1.648
Afschrijvingen op gebruiksrechten	-7.406	-3.460	-10.866	-	-	-
Afschrijvingen op materiële vaste activa	-1.878	-531	-2.409	-1.958	-515	-2.473
Bedrijfsresultaat	9.312	12.644	21.956	2.906	11.634	14.540
Financieringsbat- en lasten	-892	-233	-1.125	-252	16	-236
Aandeel in het resultaat van deelnemingen	-23	-	-23	-7	-	-7
Resultaat voor belastingen	8.397	12.411	20.808	2.647	11.650	14.297
Winstbelastingen	-1.361	-4.572	-5.933	-3.078	-4.346	-7.424
Nettoresultaat over het boekjaar	7.036	7.839	14.875	-431	7.304	6.873

Voor een Nederlandse klant bedraagt de gerealiseerde omzet in 2019 meer dan 10% van de totale omzet. De omzet bij deze klant bedraagt circa EUR 56,3 miljoen (2018: omzet van circa EUR 56,6 miljoen). Voor een totaal van zes overige klanten geldt dat de gerealiseerde omzet bij deze klanten tezamen meer dan 20% van de omzet bedraagt.

De toename van de EBITDA wordt deels veroorzaakt door de toepassing van IFRS 16 Leases. De EBITDA over 2019 zonder toepassing van IFRS 16 (voor vergelijkingsdoeleinden) bedraagt EUR 25,1 miljoen.

De activa en verplichtingen zijn als volgt te specificeren:

	31 december 2019					31 december 2018				
	Nederland	België / Luxemburg	Totaal	Eliminaties	Geconsolideerd	Nederland	België / Luxemburg	Totaal	Eliminaties	Geconsolideerd
Totaal activa	265.574	88.802	354.376	-76.554	277.822	227.657	71.430	299.087	-65.709	233.378
Totaal verplichtingen	102.077	36.873	138.950	-24.625	114.325	74.627	27.348	101.975	-21.627	80.348

Overige gesegmenteerde informatie luidt als volgt:

	Toelichting	2019			2018		
		Nederland	België / Luxemburg	Totaal	Nederland	België / Luxemburg	Totaal
Boekwaarde ultimo immateriële vaste activa	8	111.989	17.762	129.751	113.228	17.142	130.370
Boekwaarde ultimo gebruiksrechten	9	28.161	8.885	37.046	-	-	-
Boekwaarde ultimo materiële vaste activa	10	3.102	1.274	4.376	3.580	1.291	4.871
Boekwaarde ultimo financiële vaste activa	11/12	14.355	218	14.573	15.416	125	15.541
Investerings in immateriële vaste activa	8	216	620	836	222	-	222
Investerings in gebruiksrechten	9	8.937	4.539	13.476	-	-	-
Investerings in materiële vaste activa	10	1.408	525	1.933	1.640	815	2.455
Afschrijvingen op immateriële vaste activa	8	1.455	-	1.455	1.648	-	1.648
Afschrijvingen op gebruiksrechten	9	7.406	3.460	10.866	-	-	-
Afschrijvingen op materiële vaste activa	10	1.878	531	2.409	1.958	515	2.473
Winstbelastingen verantwoord in de winst- en-verliesrekening	26	1.361	4.572	5.933	3.078	4.346	7.424
Betaalde winstbelastingen		-	7.631	7.631	-	3.927	3.927

8. Immateriële vaste activa

Het volgende overzicht geeft het verloop weer van de onder deze balanspost opgenomen activa:

	2019			2018		
	Goodwill	Software	Totaal	Goodwill	Software	Totaal
Stand per 1 januari						
Totaal aanschafwaarde	192.816	14.788	207.604	192.816	15.903	208.719
Totaal afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-68.321	-8.913	-77.234	-68.321	-8.602	-76.923
Boekwaarde per 1 januari	124.495	5.875	130.370	124.495	7.301	131.796
Mutaties in boekwaarde						
Investeringen	-	373	373	-	148	148
In eigen beheer vervaardigd	-	463	463	-	74	74
Afschrijvingen	-	-1.455	-1.455	-	-1.648	-1.648
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december	124.495	5.256	129.751	124.495	5.875	130.370
Stand per 31 december						
Totaal aanschafwaarde	192.816	15.222	208.038	192.816	14.788	207.604
Totaal afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-68.321	-9.966	-78.287	-68.321	-8.913	-77.234
Boekwaarde per 31 december	124.495	5.256	129.751	124.495	5.875	130.370
Waarvan in eigen beheer vervaardigd	-	2.349	2.349	-	2.517	2.517

8.1. Investerings en desinvesteringen

De totale investeringen in immateriële vaste activa hebben voornamelijk betrekking op de IT-applicaties. Deze investering is deels in eigen beheer vervaardigd. Van de investeringen in 2019 van totaal EUR 0,8 miljoen heeft EUR 0,2 miljoen betrekking op Nederland en EUR 0,6 miljoen op België/Luxemburg. Met ingang van 1 januari 2015 heeft Ordina Nederland een nieuwe ERP-applicatie in gebruik genomen. Afschrijving van de ERP-applicatie vindt plaats over een periode van zeven jaar.

In 2019 is volledig afgeschreven activa met een oorspronkelijke investeringswaarde van circa EUR 0,4 miljoen buiten gebruik gesteld (2018: circa EUR 1,3 miljoen).

8.2. Bijzondere waardeverminderingen en terugnemens van bijzondere waardeverminderingen

In 2019 en 2018 heeft Ordina geen bijzondere waardevermindering op immateriële vaste activa verantwoord.

Er zijn geen bijzondere waardeverminderingen op immateriële vaste activa, verwerkt in voorgaande jaren, teruggenomen in 2019 en 2018.

8.3. Goodwill

Goodwill wordt gemonitord op een groep van kasstroomgenererende eenheden binnen Ordina. Deze groepen van kasstroomgenererende eenheden zijn gelijk aan de onderkende segmenten. Ordina onderkent de segmenten Nederland en België/Luxemburg.

Onderstaand wordt een overzicht gepresenteerd van de goodwill gesplitst naar segment.

	2019	2018
Nederland	107.353	107.353
België/Luxemburg	17.142	17.142
Saldo per 31 december	124.495	124.495

8.4. Software

De boekwaarde van de software bedraagt ultimo 2019 EUR 5,3 miljoen (ultimo 2018: EUR 5,9 miljoen). Deze boekwaarde ultimo 2019 heeft met name betrekking op de ERP-applicatie welke in 2015 in gebruik is genomen en welke deels in eigen beheer is vervaardigd. De levensduur van de applicatie is gebaseerd op de verwachte levensduur en veronderstelde veroudering van dergelijke applicaties alsmede op ervaringen ten aanzien van eerdere vergelijkbare applicaties in het verleden en wordt verondersteld op minimaal 7 jaar.

8.5. Impairmenttest voor goodwill

Ordina voert minimaal een keer per jaar impairmenttests uit op de goodwill uitgaande van de relevante (groepen van) kasstroomgenererende eenheden (zie tevens grondslagen 2.5 en 2.13 en toelichting 5.1). Goodwill wordt gemonitord op en is toegerekend aan de segmenten Nederland en België/

Luxemburg. Een bijzondere waardevermindering wordt onderkend indien de realiseerbare waarde van een segment lager is dan de boekwaarde.

De realiseerbare waarde van de segmenten waaraan goodwill is toegerekend, wordt bepaald door de waarde in gebruik te calculeren. Voor deze calculaties wordt gebruikgemaakt van toekomstige kasstromen gebaseerd op een meerjarenprojectie voor de komende vijf jaar, welke mede zijn gebaseerd op beschikbare relevante marktgegevens betreffende de verwachtingen voor de korte en middellange termijn. De marktgegevens betreffen sectorrapportages van onderzoeksbureaus, brancheorganisaties en financiële instellingen.

De impairmenttest ultimo 2019 is uitgevoerd op basis van de financiële informatie vóór toepassing van IFRS 16, zodat de uitkomsten vergelijkbaar zijn met de uitkomsten van voorgaande jaren. De impact van IFRS 16 op de impairmenttest wordt onderstaand nader toegelicht.

De meerjarenprojecties bevatten inschattingen op het gebied van groei in omzet, directe kosten en indirecte kosten, alsmede aannames voor ontwikkelingen in investeringen en werkkapitaal. De jaarlijkse omzetgroeipercentages binnen de meerjarenprojecties verschillen per segment en variëren voor Nederland van circa negatief 1,5% tot circa 1,4% (2018: circa 1,0% tot circa 2,9%) en voor België/Luxemburg van circa 1,0% tot circa 8,1% (2018: circa 1,0% tot circa 6,6%). De gemiddelde jaarlijkse omzetgroei binnen de meerjarenprojectie bedraagt voor Nederland circa 0,6% (2018: circa 1,5%) en voor België/Luxemburg circa 2,6% (2018: circa 2,5%).

De gemiddelde jaarlijkse EBITDA marge binnen de meerjarenprojecties bedraagt voor Nederland circa 6,4% (2018: circa 6,4%) en voor België/Luxemburg circa 9,2% (2018: circa 9,6%). De EBITDA marge over de jaren na 2024 binnen de meerjarenprojecties bedraagt voor Nederland circa 6,9% (2018: circa 6,8%) en voor België/Luxemburg circa 9,0% (2018: circa 9,5%). De te gebruiken periode voor het contant maken van kasstromen is in beginsel oneindig. Betreffende de voortdurende groei is ultimo 2019 een percentage gehanteerd van 1,0% (2018: 1,0%).

Discontering van toekomstige kasstromen na belastingen vindt plaats tegen een specifiek rentepercentage per segment. Ultimo 2019 bedraagt de disconteringsvoet na belastingen voor Nederland 8,3% (2018: 8,5%) en voor België/Luxemburg 8,9% (2018: 9,2%). De disconteringsvoet voor belastingen,

op basis van het toepasselijke percentage ultimo 2019, bedraagt voor Nederland 10,4% (2018: 10,5%) en voor België/Luxemburg 11,7% (2018: 12,8%).

Op basis van de gekozen uitgangspunten leidt de uitgevoerde impairmenttest niet tot een bijzondere waardevermindering ultimo 2019. De boekwaarde, waarde in gebruik en de overwaarde van de segmenten waaraan goodwill is toegerekend ultimo 2019 luiden als volgt:

(In miljoenen euro's)	Waarde		
	Boekwaarde	in gebruik	Overwaarde
Nederland	99,0	142,3	43,3
België/Luxemburg	52,1	130,7	78,6

Aanvullend op de uitgevoerde impairmenttest ultimo 2019 zijn gevoeligheidsanalyses uitgevoerd. Deze gevoeligheidsanalyses zijn uitgevoerd op basis van enerzijds een verhoging van de disconteringsvoet in combinatie met een verlaging van de voortdurende groei en anderzijds op basis van een verlaging van de EBITDA marge.

We hebben een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd waarbij de EBITDA marge met 0,25%, respectievelijk 0,5% wordt verlaagd, bij een gelijkblijvende disconteringsvoet. Voor alle segmenten leidt deze gevoeligheidsanalyse niet tot een bijzondere waardevermindering. In de onderstaande tabel zijn de resterende overwaardes vermeld van de betreffende segmenten op basis van deze gevoeligheidsanalyse.

(In miljoenen euro's)	België / Luxemburg	
	Nederland	
Afname EBITDA marge		
-0,25%	36,2	75,6
-0,50%	29,1	72,5

Aanvullend hebben we een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd waarbij enerzijds de disconteringsvoet wordt verhoogd met respectievelijk 0,5%, 1,0% en 1,5% en anderzijds de voortdurende groei wordt verlaagd met 0,5% en 1,0%. Voor

alle segmenten leidt deze aanvullende gevoeligheidsanalyse niet tot een bijzondere waardevermindering. In de onderstaande tabel zijn de resterende overwaardes vermeld van de betreffende segmenten op basis van deze gevoeligheidsanalyse.

(In miljoenen euro's)	Disconteringsvoet na belastingen			
	8,3%	8,8%	9,3%	9,8%
Nederland				
<i>Voortdurende groei</i>				
0,5%	35,3	26,4	18,6	11,5
0,0%	28,3	20,3	13,1	6,7
België/Luxemburg				
<i>Voortdurende groei</i>				
0,5%	74,2	68,8	63,9	59,6
0,0%	70,3	65,4	60,9	56,9

Wij hebben de uitkomsten van de impairmenttest ook vergeleken met de beurswaardering van Ordina. Ultimo 2019 was de waarde in gebruik circa 49% hoger dan de beurswaarde (ultimo 2018: circa 89%). Een waarde in gebruik die hoger is dan de beurswaardering is niet ongevoel vanwege de 'control premium'. Door de positieve koersontwikkeling in 2019 is het verschil ultimo 2019 fors lager dan ultimo 2018. Het verschil ultimo 2019 bevindt zich buiten de op voorhand als redelijk geachte bandbreedte. De waarde in gebruik is bepaald aan de hand van verschillende parameters. Hierbij zijn de lange termijnverwachtingen de belangrijkste value driver van de waarde in gebruik. Vanwege het verschil tussen de waarde in gebruik en de beurswaardering zijn de gehanteerde parameters extra kritisch beoordeeld. Ook na deze kritische beoordeling beschouwen wij deze aannames als realistisch. Deze aannames zijn mede gebaseerd op de algemene economische ontwikkelingen en de gerealiseerde resultaten over 2019. Met name binnen Nederland is sprake van een forse stijging van het bedrijfsresultaat 2019 ten opzichte van 2018. Deze ontwikkelingen geven vertrouwen voor de waardeontwikkeling op de lange termijn.

De invoering van IFRS 16 leidt ertoe dat een aantal wijzigingen plaatsvindt in de kwalificatie van posten op de balans, in de winst-en-verliesrekening en in

de kasstromen. Wij verwijzen in dit kader naar de impact van de toepassing van nieuwe standaarden (toelichting 2.1). De toepassing van IFRS 16 heeft gevolgen voor de wijze waarop de impairmenttest moet worden uitgevoerd, waarbij de waarde in gebruik wordt berekend op basis van de verdisconteerde vrije kasstromen. Een belangrijke factor in de berekening van de contante waarde van de kasstromen is de disconteringsvoet. Door het gebrek aan historische data noodzakelijk voor de bepaling van de disconteringsvoet, is het ultimo 2019 nog niet mogelijk om de disconteringsvoet na toepassing van IFRS 16 vast te stellen op de gebruikelijke wijze. Ordina is van mening dat de uitgevoerde impairmenttest voor toepassing van IFRS 16 de meest betrouwbare weergave is, waarbij alle parameters binnen de impairmenttest eenduidig zijn opgesteld.

Op basis van beschikbare informatie heeft Ordina een impairmenttest uitgevoerd na toepassing van IFRS 16, waarbij de te verantwoorden gebruiksrechten en leaseverplichtingen zijn toegevoegd aan de boekwaarde. Hierbij zijn aanpassingen in de winst-en-verliesrekening en kasstromen verwerkt voor de berekening van de waarde in gebruik. Ook is rekening gehouden met een aanpassing van de disconteringsvoet in verband met een gewijzigde verhouding eigen vermogen versus vreemd vermogen. Ordina heeft bij de impairmenttest na toepassing van IFRS 16 een disconteringsvoet gehanteerd van 8,2% voor Nederland en 8,8% voor België/Luxemburg. De disconteringsvoet voor belastingen bedraagt voor Nederland 10,2% en voor België/Luxemburg 11,6%. De gemiddelde EBITDA marge binnen de meerjarenprojectie onder toepassing van IFRS 16 bedraagt circa 9,7% voor Nederland en circa 12,4% voor België/Luxemburg. De EBITDA marge voor de jaren na 2024 bedragen circa 10,2% voor Nederland en circa 12,2% voor België/Luxemburg. De andere uitgangspunten binnen de impairmenttest zijn gelijk verondersteld voor en na toepassing van IFRS 16. In de onderstaande tabel wordt de boekwaarde, de waarde in gebruik en de overwaarde vermeld op basis van de impairmenttest na toepassing van IFRS 16:

De uitkomsten van de impairmenttest en uitgevoerde gevoeligheidsanalyses na toepassing van IFRS 16, liggen in lijn met de uitkomsten van de impairmenttest voor toepassing van IFRS 16, zoals bovenstaand toegelicht.

<i>(In miljoenen euro's)</i>	Boekwaarde	Waarde in gebruik	Overwaarde
Afname EBITDA marge			
Nederland	97,9	142,3	44,4
België/Luxemburg	51,8	131,8	80,0

9. Leases

Gebruiksrechten houden verband met leasecontracten. Toepassing van IFRS 16 Leases, verplicht per 1 januari 2019, leidt tot de verantwoording op de balans van een gebruiksrecht en een leaseverplichting. Afschrijving van het gebruiksrecht vindt plaats over de looptijd van de onderliggende contracten.

Ordina beschikt over diverse leasecontracten betreffende de huur van panden en het gebruik van apparatuur en leaseauto's. De looptijd van huurcontracten varieert over het algemeen tussen de 3 en 5 jaar. Betreffende de kantoorlocatie in Nieuwegein eindigt het huurcontract op 31 maart 2028. De looptijd van contracten betreffende leaseauto's varieert over het algemeen tussen de 36 en 48 maanden.

Ordina heeft ook leasecontracten met een looptijd korter dan 12 maanden, alsmede leasecontracten waarbij het onderliggende actief een geringe waarde heeft. Ordina maakt gebruik van de uitzondering voor leasecontracten die op aanvangsdatum een looptijd hebben korter dan 12 maanden, alsmede voor de uitzondering voor leasecontracten waarbij het onderliggende actief een geringe waarde heeft.

Het verloop van de gebruiksrechten is als volgt:

	2019				2018			
	Gebouwen	Leaseauto's	Overige apparatuur	Totaal	Apparatuur	Inventaris	Verbouwing	Totaal
Boekwaarde per 31 december voorgaand boekjaar	-	-	-	-	-	-	-	-
Eerste toepassing IFRS 16 Leases	23.985	10.451	-	34.436	-	-	-	-
Boekwaarde per 1 januari	23.985	10.451	-	34.436	-	-	-	-
Mutaties in boekwaarde								
Investerings / nieuwe contracten	424	11.674	663	12.761	-	-	-	-
Tussentijdse contractaanpassingen	462	253	-	715	-	-	-	-
Afschrijvingen	-3.688	-7.127	-51	-10.866	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december	21.183	15.251	612	37.046	-	-	-	-

De leaseverplichtingen zijn als volgt te specificeren:

	2019	2018
Stand per 31 december vorig boekjaar	-	-
Impact eerste toepassing IFRS 16 Leases	36.096	-
Saldo per 1 januari	36.096	-
Investing / nieuwe contracten	12.761	-
Tussentijdse contractaanpassingen	713	-
Interestlasten	972	-
Leasebetalingen (inclusief rentecomponent)	-12.431	-
Boekwaarde per 31 december	38.111	-
Leaseverplichtingen - langlopend	28.289	-
Leaseverplichtingen - kortlopend	9.822	-
Totaal	38.111	-

De leaseverplichtingen houden met name verband met huur- en autoleasecontracten. De leaseverplichtingen betreffende overige apparatuur hebben betrekking op leasecontracten voor printapparatuur en overige inventaris. Tot en met 2018 werden verplichtingen uit operationele leasecontracten vermeld onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen. Toepassing van IFRS 16 Leases, verplicht met ingang van 1 januari 2019, leidt tot de verantwoording op de balans van een gebruiksrecht en een leaseverplichting. Gedurende de looptijd van de onderliggende contracten wordt de leaseverplichting verhoogd met een rentecomponent en verlaagd met de leasebetalingen. Leasebetalingen betreffende de aflossingscomponent worden verantwoord onder de kasstromen uit financieringsactiviteiten. Leasebetalingen betreffende de rentecomponent worden verantwoord onder de kasstromen uit operationele activiteiten.

De totale leaseverplichtingen ultimo 2019 van EUR 38,1 miljoen (primo 2019 bij eerste toepassing IFRS 16 Leases: EUR 36,1 miljoen) hebben voor circa EUR 22,2 miljoen betrekking op huurcontracten (primo 2019: EUR 25,6 miljoen), voor circa EUR 15,3 miljoen op autoleasecontracten (primo 2019: EUR 10,5 miljoen) en voor circa EUR 0,6 miljoen op overige apparatuur (primo 2019: nihil). Zie toelichting 4.3 voor een analyse op de toekomstige uitgaande kasstromen betreffende de leaseverplichtingen.

Betreffende leasecontracten zijn de volgende bedragen verantwoord ten laste van het resultaat:

	2019	2018
Afschrijvingen van gebruiksrechten	10.866	-
Interestlasten betreffende leaseverplichtingen	972	-
Kosten betreffende korte termijn leases	1.081	-
Kosten betreffende leases met een geringe waarde	94	-
Variabele leasebetalingen	50	-
Totaal	13.063	-

De totale leasebetalingen in 2019 bedragen circa EUR 13,7 miljoen.

10. Materiële vaste activa

Het volgende overzicht geeft het verloop weer van de onder deze balanspost opgenomen activa:

	2019				2018			
	Apparatuur	Inventaris	Verbouwing	Totaal	Apparatuur	Inventaris	Verbouwing	Totaal
Stand per 1 januari								
Totaal aanschafwaarde	12.888	1.702	6.350	20.940	13.191	1.691	6.207	21.089
Totaal afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-9.602	-1.466	-5.001	-16.069	-10.060	-1.485	-4.585	-16.130
Boekwaarde per 1 januari	3.286	236	1.349	4.871	3.131	206	1.622	4.959
Mutaties in boekwaarde								
Investeringen	1.044	320	569	1.933	2.031	116	308	2.455
Afschrijvingen	-1.667	-119	-642	-2.428	-1.876	-86	-581	-2.543
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december	2.663	437	1.276	4.376	3.286	236	1.349	4.871
Stand per 31 december								
Totaal aanschafwaarde	13.179	1.879	6.075	21.133	12.888	1.702	6.350	20.940
Totaal afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-10.516	-1.442	-4.799	-16.757	-9.602	-1.466	-5.001	-16.069
Boekwaarde per 31 december	2.663	437	1.276	4.376	3.286	236	1.349	4.871

10.1. Investerings en desinvesteringen

De investeringen gedurende 2019 in apparatuur betreffen met name vervangingsinvesteringen. De investeringen in inventaris en verbouwingen hebben voor een groot deel betrekking op de verbouwing van de kantoorlocatie in Nieuwegein. Van de investeringen heeft circa EUR 0,5 miljoen betrekking op onze vestigingen in België en Luxemburg (2018: EUR 0,8 miljoen).

In 2019 en 2018 hebben geen materiële desinvesteringen plaatsgevonden.

In 2019 is volledig afgeschreven activa met een oorspronkelijke aanschafwaarde van circa EUR 1,7 miljoen buiten gebruik gesteld (2018: circa EUR 2,6 miljoen).

10.2. Bijzondere waardeverminderingen en terugnemen van bijzondere waardeverminderingen

In 2019 en 2018 heeft Ordina geen bijzondere waardevermindering op materiële vaste activa verantwoord. Er zijn geen bijzondere waardeverminderingen op materiële vaste activa, verwerkt in voorgaande jaren, teruggenomen in 2019.

11. Geassocieerde deelnemingen

Het verloop van de geassocieerde deelnemingen luidt als volgt:

	2019	2018
Saldo per 1 januari	364	371
Investerings	-	-
Aandeel in resultaten en bijzondere waardeverminderingen	-24	-7
Dividenden	-	-
Desinvesteringen	-	-
Saldo per 31 december	340	364

De geassocieerde deelnemingen ultimo 2019 en 2018 betreffen Quli B.V. (Nederland, aandelenbelang 25,0%) en Passwerk CVBA (België, aandelenbelang 37,3%).

Het negatieve resultaat uit deelnemingen heeft zowel in 2019 als in 2018 volledig betrekking op Quli B.V. Ter zake Passwerk is over 2019 en 2018 geen resultaat verantwoord in verband met de beperkende voorwaarden waaronder dividenduitkeringen mogelijk zijn ingevolge het sociaal oogmerk van deze vennootschap.

Gedurende 2019 heeft Ordina geen omzet verantwoord in het kader van verrichte prestaties ten behoeve van Quli B.V. (2018: EUR 0,1 miljoen). In 2019 heeft Ordina geen diensten afgenomen van Passwerk (2018: EUR 46.000).

Voor de geassocieerde deelnemingen kan op basis van de financiële informatie per eind 2019 de onderstaande toelichting worden vermeld:

	Quli B.V.	Passwerk CVBA
Activa	1.683	3.846
Verplichtingen	821	868
Omzet	1.037	6.788
Resultaat	-93	662
Overig resultaat (OCI)	-	-
Totaal resultaat	-93	662
Belang	25,0%	37,3%

12. Latente belastingvorderingen

De latente belastingvorderingen zijn als volgt te specificeren:

	2019	2018
Immateriële en materiële vaste activa	8.003	5.968
Personeelsgerelateerde voorzieningen	237	176
Overige voorzieningen	30	22
Gewaardeerde rechten op verliescompensatie	5.963	9.011
Saldo per 31 december	14.233	15.177

In de winst- en-verliesrekening 2019 is een bedrag aan latente belastingen verantwoord van circa EUR 1,3 miljoen (2018: circa EUR 3,1 miljoen). Waardering van latente belastingvorderingen vindt plaats tegen vastgestelde belastingtarieven en het vermoedelijke jaar van afwikkeling van de betreffende latente belastingvordering. Met ingang van 2021 daalt het nominale tarief vennootschapsbelasting binnen Nederland van 25,0% naar 21,7%. De huidige verlaging van het tarief vennootschapsbelasting binnen Nederland wijkt af van de eerder vastgestelde verlaging. Als gevolg van de aangepaste toekomstige tariefsverlaging is de afwaardering van de latente belastingvorderingen in 2018 van EUR 2,2 miljoen voor een bedrag van ruim EUR 1,1 miljoen teruggenomen in 2019.

De latente belastingvordering uit hoofde van de immateriële en materiële vaste activa heeft betrekking op de tijdelijke waarderingsverschillen voortvloeiende uit verschillen tussen de bedrijfseconomische afschrijvingstermijn en de minimale fiscale afschrijvingstermijn. De toename van de latente belastingvordering in 2019 betreffende de immateriële en materiële vaste activa wordt met name veroorzaakt door de in 2019 uitgevoerde plannen ter voorkoming van verwatering van fiscale verliezen. Als gevolg van de aanpassing van de toekomstige tariefsverlaging voor de vennootschapsbelasting heeft Ordina ultimo 2019 een herwaardering ten gunste van het resultaat verantwoord van latente belastingvorderingen uit hoofde van tijdelijke waarderingsverschillen betreffende immateriële en materiële vaste activa van circa EUR 0,5 miljoen (2018: afwaardering circa EUR 1,0 miljoen).

Binnen de latente belastingvordering uit hoofde van immateriële en materiële vaste activa heeft een bedrag van circa EUR 0,4 miljoen betrekking op waarderingsverschillen ingevolge de toepassing van IFRS 16 Leases. Omdat lasten welke worden verantwoord onder toepassing van IFRS 16 fiscaal niet worden geaccepteerd, wordt een latente belastingpositie verantwoord op basis van het verschil in waardering van het gebruiksrecht en de leaseverplichting. Deze latente belastingvordering en -verplichting wordt gesaldeerd gepresenteerd. Het saldo van EUR 0,4 miljoen bestaat uit een latente belastingvordering van EUR 9,0 miljoen en een latente belastingverplichting van EUR 8,6 miljoen.

De latente belastingvordering uit hoofde van personeelsgerelateerde voorzieningen heeft betrekking op de tijdelijke waarderingsverschillen die bestaan ten aanzien van de pensioenvoorzieningen.

De latente belastingvordering uit hoofde van overige voorzieningen heeft betrekking op de voorziening voor verwachte kredietverliezen op handelsvorderingen.

Waardering van de rechten op verliescompensatie houdt rekening met schattingen ten aanzien van de omvang en timing van toekomstige belastbare winsten met inbegrip van beschikbare verliesverjongingsmogelijkheden (totaal gewaardeerd ultimo 2019: circa EUR 26,3 miljoen; ultimo 2018: circa EUR 40,8 miljoen). Waardering vindt plaats tegen het nominale tarief zoals dit voor toekomstige jaren van toepassing is op basis van bestaande wetgeving. Bij de waardering ultimo 2019 is rekening gehouden met de tariefsverlaging voor de vennootschapsbelasting in de jaren 2021 zoals deze eind 2019 definitief is vastgesteld. Ultimo 2019 zijn de verliezen binnen Nederland gewaardeerd tegen een gemiddeld percentage van 22,7% (ultimo 2018: 22,1%). Als gevolg van de aangepaste toekomstige tariefsverlaging is de afwaardering van de latente belastingvorderingen uit hoofde van rechten op verliescompensatie in 2018 van EUR 1,2 miljoen voor een bedrag van ruim EUR 0,6 miljoen teruggenomen in 2019. Het totaal van de beschikbare compensabele verliezen bedraagt ultimo 2019 circa EUR 26,3 miljoen (ultimo 2018: circa EUR 42,3 miljoen). In 2019 heeft Ordina de plannen ter voorkoming van verwatering van fiscale verliezen geëffectueerd met als resultaat een afname van de fiscaal compensabele verliezen van EUR 9,7 miljoen. Ultimo 2019 zijn de beschikbare compensabele verliezen volledig gewaardeerd. Ultimo 2018 waren beschikbare compensabele verliezen voor een bedrag van circa EUR 1,5 miljoen niet gewaardeerd.

Waardering van rechten op verliescompensatie is gebaseerd op de veronderstelde compensatiemogelijkheden in de komende jaren. Deze fiscale verliezen zijn beperkt verrekenbaar in Nederland. De resterende verrekeningstermijn bedraagt tussen de 1 en 7 jaar. De waardering van de latente belastingvorderingen is gebaseerd op de meerjarenprojectie. De uitgangspunten worden onder de huidige omstandigheden als reëel verondersteld en zijn toegelicht bij de impairmenttest voor goodwill (zie toelichting 8.5). Toekomstige realisatie van belastbare winsten en hiermee de compensatie van verliezen kan afwijken van deze inschattingen. Indien in het kader van een gevoeligheidsanalyse een beoordeling wordt gedaan waarbij de EBITDA marge binnen de meerjarenprojectie wordt verminderd met 0,25%, respectievelijk 0,50%, is sprake van een potentiële afwaardering van de latente belastingvordering van circa EUR 0,2 miljoen, respectievelijk EUR 0,3 miljoen.

De latente belastingvorderingen hebben voor circa EUR 11,0 miljoen (ultimo 2018: circa EUR 12,2 miljoen) een looptijd langer dan een jaar.

Overzicht van de mutaties in de latente belastingvorderingen gedurende 2019 en 2018:

	2019						2018					
	Saldo ultimo vorig jaar	Aanpassingen	Saldo primo	Verantwoord in winst- en verliesrekening	Verantwoord in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat	Saldo ultimo	Saldo ultimo vorig jaar	Aanpassingen	Saldo primo	Verantwoord in winst- en verliesrekening	Verantwoord in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat	Saldo ultimo
Immateriële en materiële vaste activa	5.968	347	6.315	1.688	-	8.003	7.794	-	7.794	-1.826	-	5.968
Personeelsgerelateerde voorzieningen	176	-	176	3	58	237	216	-	216	-41	1	176
Overige voorzieningen	22	-	22	8	-	30	-	20	20	2	-	22
Gewaardeerde rechten op verliescompensatie	9.011	-	9.011	-3.048	-	5.963	10.223	-	10.223	-1.212	-	9.011
	15.177	347	15.524	-1.349	58	14.233	18.233	20	18.253	-3.077	1	15.177

13. Transitiekosten

De specificatie van de transitiekosten luidt als volgt:

	2019	2018
Saldo per 1 januari	8	123
Investerings	-	-
Verantwoord ten laste van het resultaat	-8	-115
Saldo per 31 december	-	8

Transitiekosten ontstaan bij de verwerving of implementatie van langetermijncontracten en houden verband met de installatie van systemen en processen welke ontstaan na afsluiten van de betreffende contracten. Transitiekosten worden gewaardeerd tegen kostprijs. Transitiekosten hebben primair betrekking op de kosten die verband houden met de conversie van bestaande systemen naar Ordina-standaarden. Deze kosten bestaan voornamelijk uit personeelskosten en kosten van onderaannemers. Transitiekosten worden ten laste van het resultaat verantwoord gedurende de periode dat de beheeractiviteiten worden verricht, welke periode varieert van twee tot vijf jaar. Ultimo 2019 zijn de verantwoorde transitiekosten volledig afgeschreven.

14. Financiële instrumenten per categorie

De waarderingsgrondslagen voor financiële instrumenten zijn toegepast voor de volgende balansposten:

	2019					2018				
	Geamortiseerde kostprijs	Reële waarde via het resultaat	Reële waarde via het vermogen	Derivaten	Totaal	Geamortiseerde kostprijs	Reële waarde via het resultaat	Reële waarde via het vermogen	Derivaten	Totaal
Handelsdebiteuren en overige kortlopende activa	64.056	-	-	-	64.056	60.727	-	-	-	60.727
Handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen	-72.657	-	-	-	-72.657	-74.454	-	-	-	-74.454
Totaal per 31 december	-8.601	-	-	-	-8.601	-13.727	-	-	-	-13.727

15. Handelsdebiteuren en overige kortlopende activa

De specificatie van de handelsdebiteuren en overige kortlopende activa luidt als volgt:

	2019	2018
Handelsdebiteuren - bruto	41.150	38.721
Voorziening voor dubieuze debiteuren	-531	-570
Handelsdebiteuren - netto	40.619	38.151
Nog te factureren omzet betreffende contracten op basis van nacalculatie	17.264	16.699
Contractactiva	5.582	5.263
Overige vorderingen	266	249
Overlopende activa	3.696	3.738
Saldo per 31 december	67.427	64.100

De reële waarde van de handelsdebiteuren en overige vorderingen benadert de boekwaarde.

Op 31 december 2019 geldt dat voor een bedrag aan handelsdebiteuren van circa EUR 9,6 miljoen (31 december 2018: circa EUR 8,2 miljoen) de betaaltermijn is verstreken, zonder dat dit heeft geleid tot het treffen van een specifieke voorziening. Ondanks het feit dat de betaaltermijn is verstreken, zijn er per balansdatum geen indicaties dat een voorziening benodigd is in aanvulling op de reeds getroffen voorziening voor een verwacht kredietverlies op handelsdebiteuren.

De ouderdom van handelsdebiteuren (netto) luidt als volgt:

	2019	2018
Handelsdebiteuren waarbij geen sprake is van oninbaarheid en de betaaltermijn nog niet is vervallen	30.976	29.921
Handelsdebiteuren waarbij geen sprake is van oninbaarheid en de betaaltermijn is vervallen:		
minder dan 1 maand	6.200	5.402
tussen 1 en 2 maanden	1.223	1.423
tussen 2 en 3 maanden	592	410
meer dan 3 maanden	1.628	995
	9.643	8.230
Handelsdebiteuren - netto	40.619	38.151

Het verloop van de voorziening voor dubieuze debiteuren luidt als volgt:

	2019	2018
Saldo per 1 januari	570	290
Dotatie aan de voorziening in het verslagjaar	198	352
Gedurende het verslagjaar als oninbaar afgeschreven vorderingen	-74	-
Teruggeboekte, niet gebruikte bedragen	-163	-72
Saldo per 31 december	531	570

Alle vorderingen op handelsdebiteuren luiden in euro's. Ordina beschikt derhalve niet over vorderingen op handelsdebiteuren in andere valuta dan de euro.

De dotatie aan en de vrijval van de voorziening zijn in de winst-en-verliesrekening verwerkt onder de overige bedrijfslasten. Bedragen opgenomen in de voorziening worden doorgaans definitief afgeboekt op het moment dat er geen verwachting is dat er nog ontvangsten zullen plaatsvinden op de vordering.

Als zekerheid onder de financieringsfaciliteit zijn ultimo 2019 handelsdebiteuren en overige kortlopende activa verpand tot een bedrag van circa EUR 31,2 miljoen (ultimo 2018: circa EUR 42,3 miljoen).

Ultimo 2019 is een voorziening voor verwachte kredietverliezen op handelsdebiteuren, nog te factureren omzet en contractactiva verantwoord van circa EUR 0,1 miljoen (ultimo 2018: circa EUR 0,1 miljoen). De overige posten binnen de handelsdebiteuren en overige kortlopende activa bevatten geen activa met een waardevermindering.

De overlopende activa betreffen onder meer vooruitbetaalde kosten. De overlopende activa en overige vorderingen hebben zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 een looptijd van minder dan een jaar.

Het maximale kredietrisico per balansdatum is de waarde van elke post uit de vorderingen zoals bovenstaand omschreven. Ordina heeft geen zekerheden verkregen ter zake deze vorderingen.

Het maximale kredietrisico op de handelsdebiteuren (bruto), de nog te factureren omzet betreffende reeds verrichte diensten en de contractactiva bedroeg op balansdatum per geografische regio:

	2019	2018
Nederland	38.008	36.620
België/Luxemburg	26.048	24.107
Saldo per 31 december	64.056	60.727

Het maximale kredietrisico op de handelsdebiteuren (bruto) bedroeg op balansdatum per klantcategorie:

	2019	2018
Overheid	7.562	10.126
Financiële dienstverlening	9.837	5.925
Industrie	19.129	18.347
Zorg	4.622	4.323
Saldo per 31 december	41.150	38.721

De kredietwaardigheid van de handelsdebiteuren (netto) kan worden beoordeeld op basis van externe credit ratings (Standard & Poor's) alsmede op basis van het historische betaalgedrag. Onderstaand is een specificatie opgenomen betreffende kredietwaardigheid van de debiteuren na aftrek van voorzieningen:

	2019	2018
Debiteuren met een externe credit rating		
A-AA	7.414	4.351
B-BBB	605	-
	8.019	4.351
Debiteuren zonder een externe credit rating		
Laag kredietrisico	28.310	27.874
Gemiddeld kredietrisico	4.290	5.775
Hoog kredietrisico	-	151
	32.600	33.800
Saldo per 31 december	40.619	38.151

Voor overheidslichamen geldt dat geen externe credit rating beschikbaar is. Vorderingen op overheidslichamen zijn gekwalificeerd als debiteurenvorderingen met een laag risico.

16. Liquide middelen

De onder deze balanspost vermelde saldi staan ter vrije beschikking. Ultimo 2019 wordt een bedrag van circa EUR 0,3 miljoen (ultimo 2018: circa EUR 1,4 miljoen) aangehouden op een zogenaamde geblokkeerde rekening op grond waarvan de bestedingsmogelijkheid van deze middelen is beperkt tot fiscale verplichtingen.

Binnen Ordina zijn per balansdatum geen financiële derivaten aanwezig.

De liquide middelen zijn ondergebracht bij professionele marktpartijen waarvan de kredietkwaliteit als goed wordt beoordeeld. Onderstaand is een verdeling opgenomen van de aanwezige liquide middelen op basis van externe credit ratings van deze marktpartijen:

	2019	2018
A-AA	24.649	18.488
B-BBB	-	-
Saldo per 31 december	24.649	18.488

In juli 2019 heeft Ordina de bestaande financieringsfaciliteit verlengd welke is overeengekomen met ABN Amro en ING. Deze financieringsfaciliteit bedraagt EUR 30 miljoen en betreft een volledig gecommiteerde kredietfaciliteit in rekening-courant. De looptijd van de financieringsfaciliteit bedraagt maximaal 5 jaar met een initiële looptijd van 3 jaar met tweemaal een optie tot verlenging met 1 jaar.

De belangrijkste elementen voor wat betreft de convenanten binnen de financieringsfaciliteit bestaan uit een maximale leverage ratio (bepaald op basis van de total net debt/adjusted EBITDA) en een Interest Cover Ratio (bepaald op basis van de (adjusted) EBITDA / total interest zoals gedefinieerd in de financieringsovereenkomst). De leverage ratio bedraagt maximaal 2,5. De Interest Cover Ratio bedraagt minimaal 5,0. De convenanten zijn gebaseerd op de geconsolideerde jaarrekening zoals opgesteld onder IFRS, waarbij de impact van IFRS 16 Leases buiten beschouwing wordt gelaten. De correctie op de EBITDA voor eenmalige lasten en reorganisatiekosten bedraagt maximaal 1% van de omzet, met een maximum van EUR 4,0 miljoen.

Verder is in de overeenkomst bepaald dat het totaal van de EBITDA van de vennootschappen die zich ter zake de kredietovereenkomst onderling met elkaar hebben verbonden, minimaal 80% uitmaakt van de geconsolideerde EBITDA zoals bepaald in de kredietovereenkomst (de Guarantor Cover Ratio) en dat minimaal een bedrag van EUR 30 miljoen van de handelsvorderingen is verpand aan de kredietverstrekker (de Security Cover).

De rente binnen de financieringsovereenkomst wordt vastgesteld op basis van het 1-maands EURIBOR plus een vaste opslag van 0,7%.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de toepasselijke convenanten en de realisatie ultimo 2019:

	Realisatie ultimo 2019	Financierings- overeenkomst
Leverage ratio	-0,9	=< 2,5
Interest Cover Ratio	207	>= 5,0
Guarantor Cover Ratio	94%	>= 80%
Security Cover (in miljoenen euro's)	31,2	>= 30,0

17. Gestort en opgevraagd aandelenkapitaal

Het verloop van het gestorte en opgevraagde aandelenkapitaal over de jaren 2019 en 2018 luidt als volgt:

	2019		2018	
	Aantal geplaatste aandelen	Geplaatst kapitaal (in euro's)	Aantal geplaatste aandelen	Geplaatst kapitaal (in euro's)
<i>(In duizenden)</i>				
Saldo per 1 januari	93.256	9.326	93.256	9.326
Emissie van aandelen	-	-	-	-
Emissie ingevolge aandelengerelateerde beloningen	-	-	-	-
Saldo per 31 december	93.256	9.326	93.256	9.326

17.1. Gestort en opgevraagd kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt ultimo 2019 EUR 20 miljoen en bestaat uit 199.999.995 aandelen van EUR 0,10 nominaal en 1 prioriteitsaandeel van EUR 0,50, verdeeld in:

- Prioriteitsaandelen: 1
- Preferente aandelen: 39.999.995
- Gewone aandelen: 160.000.000

Ultimo 2019 zijn volgestort 1 prioriteitsaandeel en 93.255.929 gewone aandelen (ultimo 2018: 1 prioriteitsaandeel en 93.255.929 gewone aandelen).

Gedurende 2019 en 2018 zijn geen nieuwe aandelen uitgegeven.

Ten behoeve van de afwikkeling van de variabele langetermijnbeloning over de periode 2016-2018, welke in het eerste halfjaar 2019 heeft plaatsgevonden, heeft Ordina in totaal 55.432 eigen aandelen ingekocht en direct aansluitend uitgeleverd. Verwerving van deze aandelen heeft plaatsgevonden tegen een koers van EUR 1,649 per aandeel. Zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 houdt Ordina N.V. geen eigen aandelen.

Voor een toelichting op het uitgegeven prioriteitsaandeel wordt verwezen naar de statutaire bepaling omtrent de prioriteit.

17.2. Optie- en aandelenregelingen

Zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 staan geen optierechten uit op aandelen Ordina N.V.

Aan de leden van de Raad van Bestuur en het senior management is een variabele langetermijnbeloning toegekend waarbij sprake is van een uitkering in aandelen (zie ook grondslag 2.15.2). Ultimo 2019 zijn in dit kader aandelen Ordina N.V. voorwaardelijk toegekend aan de leden van de Raad van Bestuur (totaal 596.501 aandelen) en aan de leden van het senior management (in totaal 847.287 aandelen).

Voor een toelichting op de regelingen van de leden van de Raad van Bestuur wordt verwezen naar toelichting 32.2.2. De targets binnen de regelingen van het senior management zijn gelijk aan die van de leden van de Raad van Bestuur. De toelichting betreffende de ultimo 2019 lopende regeling voor het senior management luidt als volgt:

	2019					2018	
(In duizenden)	Voorwaardelijk toegekende aantal aandelen	Toekenningsdatum	Koers bij toekenning	Reële waarde op moment van toekenning	Factor ten behoeve van berekening kosten	Last verwerkt in winst-en-verliesrekening 2019	Last verwerkt in winst-en-verliesrekening 2018
Regeling 2017-2019	53.156	01-06-17	1,59	85	115%	33	29
Regeling 2017-2019	16.054	10-07-17	1,57	25	115%	17	7
Regeling 2017-2019	27.243	09-05-19	1,75	48	115%	55	n.v.t.
Regeling 2018-2020	303.521	05-07-18	1,89	574	75%	117	141
Regeling 2018-2020	17.788	09-05-19	1,75	31	75%	9	n.v.t.
Regeling 2019-2021	424.733	09-05-19	1,75	743	100%	186	n.v.t.
Regeling 2019-2021	4.792	26-09-19	1,68	8	100%	1	n.v.t.
	847.287			1.514		418	177

18. Reserves

Het verloop van de reserves luidt als volgt:

	2019				2018			
	Agioreserve	Ingehouden winsten	Resultaat boekjaar	Totaal	Agioreserve	Ingehouden winsten	Resultaat boekjaar	Totaal
Stand per 31 december vorig boekjaar	136.219	612	6.873	143.704	136.219	-879	3.110	138.450
Impact eerste toepassing nieuwe IFRS standaarden	-	-276	-	-276	-	-57	-2	-59
Saldo per 1 januari	136.219	336	6.873	143.428	136.219	-936	3.108	138.391
Onverdeelde winst vorig boekjaar	-	6.873	-6.873	-	-	3.108	-3.108	-
Dividenduitkering aan aandeelhouders	-	-4.663	-	-4.663	-	-1.865	-	-1.865
Afwikkeling aandelengerelateerde beloningen middels inkoop eigen aandelen	-	-91	-	-91	-	-52	-	-52
Personeelskosten ingevolge aandelengerelateerde beloningen	-	783	-	783	-	361	-	361
Actuariële winsten- en verliezen	-	-161	-	-161	-	-4	-	-4
Nettoresultaat over het boekjaar	-	-	14.875	14.875	-	-	6.873	6.873
Saldo per 31 december	136.219	3.077	14.875	154.171	136.219	612	6.873	143.704

De afwikkeling van de aandelengerelateerde beloningen middels de inkoop van eigen aandelen heeft in 2019 geresulteerd in een negatieve financieringskasstroom van EUR 0,1 miljoen (2018: EUR 0,1 miljoen). Dit betreft de inkoop van aandelen noodzakelijk voor de afwikkeling van de verplichting (zie toelichting 17.1).

De personeelskosten ingevolge aandelengerelateerde beloningen ad EUR 0,8 miljoen (2018: EUR 0,4 miljoen) betreft de ten laste van het resultaat verantwoorde kosten (zie toelichting 23). Hiervan heeft circa EUR 0,4 miljoen betrekking op aandelengerelateerde beloningen van de Raad van Bestuur (2018: circa EUR 0,2 miljoen).

Voor een bedrag van circa EUR 2,3 miljoen is ultimo 2019 (ultimo 2018: EUR 2,5 miljoen) binnen de vennootschappelijke jaarrekening een wettelijke reserve gevormd ten laste van de ingehouden winsten (zie toelichting 37).

19. Verplichtingen uit financieringsactiviteiten

De Ordina Groep heeft zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 geen langlopende schulden.

Onderstaand zijn de mutaties in de verplichtingen uit financieringsactiviteiten vermeld voor zowel het verslagjaar als de voorgaande periode:

	2019						2018					
	Saldo primo	Kasstroom	Wijzigingen ingevolge koersverschillen	Wijzigingen in reële waarde	Overige mutaties	Saldo ultimo	Saldo primo	Kasstroom	Wijzigingen ingevolge koersverschillen	Wijzigingen in reële waarde	Overige mutaties	Saldo ultimo
Langlopende bancaire schulden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kortlopende bancaire schulden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leaseverplichtingen	-	-12.431	-	-	50.542	38.111	-	-	-	-	-	-
Dividenduitkeringen aan aandeelhouders	-	-4.663	-	-	4.663	-	-	-1.865	-	-	1.865	-
Totaal verplichtingen uit financieringsactiviteiten	-	-17.094	-	-	55.205	38.111	-	-1.865	-	-	1.865	-

De overige mutaties ter zake de leaseverplichtingen hebben voor EUR 36,1 miljoen betrekking op de eerste toepassing van IFRS 16 Leases. De resterende mutaties betreffen met name indexatieverplichtingen binnen huurcontracten en in 2019 aangegane nieuwe leasecontracten betreffende auto's.

De overige mutaties ter zake de dividenduitkering aan aandeelhouders hebben betrekking op het dividendbesluit van de Algemene Vergadering op 4 april 2019, respectievelijk 26 april 2018. Volgend op deze besluiten is in 2019 en in 2018 van de nettowinst over het boekjaar 2018, respectievelijk 2017 een bedrag van circa EUR 4,7 miljoen, respectievelijk circa EUR 1,9 miljoen aan dividend uitgekeerd aan aandeelhouders. Een dividend aan aandeelhouders wordt als verplichting verantwoord op het moment dat de Algemene Vergadering daartoe besluit.

20. Personeelsgerelateerde voorzieningen

De personeelsgerelateerde voorzieningen hebben uitsluitend betrekking op pensioenverplichtingen en zijn als volgt te specificeren per regio:

	2019	2018
Nederland	1.002	860
België	81	15
Saldo per 31 december	1.083	875

20.1 Voorziening uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen Nederland

De voorziening uit hoofde van toegezegd pensioenregelingen binnen Nederland is als volgt te specificeren:

	2019	2018
Verplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen	9.734	8.160
Af: reële waarde van activa ter zake toegezegd-pensioenregelingen	8.732	7.300
Saldo per 31 december	1.002	860

De mutatie in de verplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen is als volgt:

	2019	2018
Saldo per 1 januari	8.160	8.139
Aan het verslagjaar toegerekende pensioenkosten	-	-
Rentekosten	163	162
Betaalde contributie door deelnemers	-	-
Uitbetaalde pensioenen	-68	-68
Actuariële winsten en verliezen	1.479	-73
Saldo verplichtingen per 31 december	9.734	8.160

De mutatie in de reële waarde van activa ter zake toegezegd-pensioenregelingen is als volgt:

	2019	2018
Saldo per 1 januari	7.300	7.274
Verwacht rendement op activa ter zake pensioenregelingen	146	145
Betaalde contributie werkgeversdeel	28	27
Uitbetaalde pensioenen	-68	-68
Actuariële winsten en verliezen	1.326	-78
Saldo reële waarde van activa per 31 december	8.732	7.300

De pensioenvoorziening betreft verplichtingen voor 'toegezegd-pensioenregelingen' (pensioenregelingen op basis van middelloon of eindloon), die zijn gewaardeerd tegen actuele waarde met inachtneming van actuariële uitgangspunten in overeenstemming met IAS 19 'Employee Benefits'. Als gevolg van harmonisatie van pensioenregelingen bevatten de toegezegd-pensioenregelingen geen actieve deelnemers. De verplichtingen van Ordina binnen de toegezegd-pensioenregelingen beperken zich ultimo 2019 tot garantie- en beheerkosten voor zover deze niet worden gedekt door positieve overrenteresultaten. De opgebouwde waarde ter zake deze pensioenregelingen wordt gepresenteerd tegen reële waarde. Actuariële winsten en verliezen worden direct verantwoord in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat. Alle pensioenregelingen binnen Ordina zijn ondergebracht bij professionele verzekeringsmaatschappijen. De activa ter zake pensioenregelingen omvatten daarvoor in aanmerking komende kwalificerende verzekeringspolissen.

De cumulatieve mutatie voor actuariële winsten en verliezen die zijn verantwoord in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat bedraagt negatief EUR 4,4 miljoen (ultimo 2018: negatief EUR 4,3 miljoen).

De in de winst-en-verliesrekening verwerkte bedragen zijn als volgt:

	Toelichting	2019	2018
Aan het verslagjaar toegerekende pensioenkosten		-	-
Rentekosten		163	162
Verwacht rendement op activa ter zake pensioenregelingen		-146	-145
Totaal opgenomen onder de personeelskosten	23	17	17

De kosten welke ten laste van het resultaat 2020 zullen worden gebracht, bedragen naar verwachting circa EUR 11.000. Het werkelijke rendement op activa ter zake pensioenregelingen bedraagt EUR 1,5 miljoen (2018: EUR 0,1 miljoen). De fondsbeleggingen bestaan uit kwalificerende verzekeringspolissen die exact corresponderen met het bedrag en de timing van alle te verrichten uitkeringen binnen de regelingen. De fondsbeleggingen zijn gelijk aan de contante waarde van de corresponderende aanspraken waarbij gebruik wordt gemaakt van dezelfde aannames die worden aangehouden voor de vaststelling van de contante waarde van de pensioenverplichting.

De belangrijkste actuariële veronderstellingen luiden als volgt:

	2019	2018
Disconteringsvoet per 31 december	1,25%	2,00%
Verwacht rendement op activa ter zake pensioenregelingen (regelingafhankelijk)	1,25%	2,00%

Indien in het kader van een gevoeligheidsanalyse de disconteringsvoet wordt verhoogd, respectievelijk wordt verlaagd met 0,25% (2018: 0,25%), bedraagt de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling EUR 9,2 miljoen (2018: EUR 7,7 miljoen), respectievelijk EUR 10,3 miljoen (2018: EUR 8,6 miljoen).

Veronderstellingen met betrekking tot de levensverwachting zijn gebaseerd op de gepubliceerde statistieken. De levensverwachting ultimo 2019 is gebaseerd op de meest recente prognosetafel, die gepubliceerd is door het Actuariel Genootschap in 2018 (Prognosetafel AG2018). Daarnaast is een correctie toegepast in verband met de hogere levensverwachting van de werkende bevolking.

De gemiddelde levensverwachting in jaren van een deelnemer die op 65-, 66-, respectievelijk 67-jarige leeftijd met pensioen gaat, is als volgt:

	2019	2018
Man, 65-jarige leeftijd	22,2	22,1
Vrouw, 65-jarige leeftijd	24,6	24,5
Man, 66-jarige leeftijd	21,2	21,1
Vrouw, 66-jarige leeftijd	23,6	23,5
Man, 67-jarige leeftijd	20,3	20,2
Vrouw, 67-jarige leeftijd	22,6	22,5

De gemiddelde levensverwachting in jaren van een thans 45-jarige die op 65-, 66-, respectievelijk 67-jarige leeftijd met pensioen gaat, is als volgt:

	2019	2018
Man, 65-jarige leeftijd	24,2	24,2
Vrouw, 65-jarige leeftijd	26,5	26,5
Man, 66-jarige leeftijd	23,2	23,2
Vrouw, 66-jarige leeftijd	25,5	25,5
Man, 67-jarige leeftijd	22,3	22,3
Vrouw, 67-jarige leeftijd	24,5	24,5

De waardering van de verplichting uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen en de reële waarde van de gerelateerde activa over de jaren 2015 tot en met 2019 is als volgt te specificeren:

	2019	2018	2017	2016	2015
Verplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen	9.734	8.160	8.139	7.921	7.067
Af: reële waarde van activa ter zake toegezegd-pensioenregelingen	8.732	7.300	7.274	7.065	6.258
Voorziening uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen	1.002	860	865	856	809
Actuariële verschillen tussen veronderstellingen en realisatie ter zake verplichtingen	-1.479	73	-121	-744	208
Actuariële verschillen tussen veronderstellingen en realisatie ter zake reële waarde van activa	1.326	-78	105	693	-163

20.2. Voorziening uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen België

Ordina Belgium N.V. kent een pensioenregeling met een toegezegde bijdrage van de werkgever. De verplichting van Ordina Belgium N.V. voor stortingen vóór 1 januari 2016 beperkt zich tot het storten van premies en een wettelijk minimumrendement van 3,25% op deze stortingen voor zover het gegarandeerde rendement vanuit de verzekeraar lager ligt. Voor stortingen vanaf 1 januari 2016 geldt dat de rendementsgarantie ten laste van de werkgevers variabel wordt. Voor premies die betaald zijn met ingang van 2016 is de wettelijke minimumgarantie van 1,75% van toepassing. Vanaf 2016 kwalificeren deze pensioenplannen als toegezegd-pensioenregelingen onder IAS 19R en is de 'projected unit credit'-methode toegepast om de contante waarde van de verplichting te berekenen. De waarde van de activa binnen deze regeling bedragen ultimo 2019 EUR 3,3 miljoen (ultimo 2018: EUR 2,8 miljoen). De contante waarde van de verplichtingen bedragen ultimo 2019 EUR 3,2 miljoen (ultimo 2018: EUR 2,8 miljoen). De voorziening ultimo 2019 voor deze regeling bedraagt per saldo EUR 81.000 (ultimo 2018: EUR 15.000).

De cumulatieve mutatie voor actuariële winsten en verliezen die zijn verantwoord in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat bedraagt negatief EUR 0,1 miljoen (ultimo 2018: nihil).

21. Overige voorzieningen – kortlopend

De specificatie van de overige kortlopende voorzieningen luidt als volgt:

	2019				2018			
	Project-voorziening	Voorziening afvloeiingskosten	Overige voorzieningen	Totaal	Project-voorziening	Voorziening afvloeiingskosten	Overige voorzieningen	Totaal
Saldo per 1 januari	55	1.089	310	1.454	49	2.171	402	2.622
Dotatie ten laste van het resultaat	379	1.934	143	2.456	37	2.415	-	2.452
Vrijval ten gunste van het resultaat	-	-90	-	-90	-12	-166	-69	-247
Aangewend	-20	-2.323	-	-2.343	-19	-3.331	-23	-3.373
Saldo per 31 december	414	610	453	1.477	55	1.089	310	1.454
Presentatie onder de overige verplichtingen	-	-610	-	-610	-	-1.089	-	-1.089
Saldo per 31 december	414	-	453	867	55	-	310	365

De projectvoorziening heeft betrekking op geschatte nog te verrichten werkzaamheden betreffende verlieslatende contracten.

De voorziening voor afvloeiingskosten heeft betrekking op de kosten verbonden aan het vertrek van medewerkers op initiatief van Ordina. De vrijval ten gunste van het resultaat binnen de voorziening voor afvloeiingskosten (2019: EUR 0,1 miljoen, 2018: EUR 0,2 miljoen) wordt met name veroorzaakt doordat de werkelijke afvloeiingskosten lager zijn uitgevallen dan de initiële inschatting. De voorziening voor afvloeiingskosten is zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 volledig verantwoord onder de overlopende verplichtingen.

De projectvoorziening en de overige voorzieningen hebben zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 een looptijd van minder dan een jaar.

22. Handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen

De specificatie van de handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen luidt als volgt:

	2019	2018
Handelscrediteuren	19.178	21.523
Contractverplichtingen	5.345	4.730
Belastingen en sociale premies	22.511	22.743
Te betalen pensioenpremies	254	79
Overige schulden	66	156
Overlopende verplichtingen	25.303	25.223
Saldo per 31 december	72.657	74.454

De reële waarde van de handelscrediteuren, overige schulden en overlopende verplichtingen benadert de boekwaarde.

De belastingen en sociale premies ultimo 2019 hebben voor EUR 10,6 miljoen betrekking op loonheffingen en sociale premies (ultimo 2018: EUR 10,1 miljoen) en voor EUR 11,9 miljoen op omzetbelasting (ultimo 2018: EUR 12,6 miljoen).

De overlopende verplichtingen betreffen onder meer verplichtingen voor vakantiegeld, vakantiedagen, bonussen, eindejaarsuitkeringen alsmede andere personeelskosten en overige te betalen posten die ingevolge de grondslagen voor de resultaatbepaling ten laste van het boekjaar worden gebracht. De overige schulden en overlopende verplichtingen hebben zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 een looptijd van minder dan een jaar.

23. Personeelskosten

De personeelskosten zijn als volgt te specificeren:

	2019	2018
Salarissen	150.389	147.536
Sociale lasten	29.536	27.212
Pensioenkosten ter zake toegezegde-pensioenregelingen	17	17
Pensioenkosten ter zake toegezegde-bijdrageregelingen	8.903	9.306
Overige personeelskosten	28.271	35.660
Totaal	217.116	219.731

De overige personeelskosten hebben onder meer betrekking op autokosten (2019: circa EUR 16,0 miljoen; 2018: circa EUR 23,8 miljoen), reis- en verblijfskosten (2019: circa EUR 3,4 miljoen; 2018: circa EUR 3,2 miljoen) en studiekosten (2019: circa EUR 2,5 miljoen; 2018: circa EUR 2,2 miljoen). De daling van de autokosten verantwoord onder de personeelskosten in 2019 ten opzichte van 2018 wordt met name veroorzaakt door de toepassing van IFRS 16 Leases met ingang van 1 januari 2019. Onder toepassing van IFRS 16 is in 2019 met betrekking tot leasecontracten betreffende auto's een afschrijving op het gebruiksrecht van circa EUR 7,1 miljoen en een interestlast op de leaseverplichting van circa EUR 0,3 miljoen verantwoord (zie toelichting 9). Uitsluitend de servicecomponent binnen de leasevergoeding wordt met ingang van 1 januari 2019 nog verantwoord onder de personeelskosten. Binnen de autokosten is in 2019 een bedrag van circa EUR 6,0 miljoen opgenomen betreffende de servicecomponent binnen leasecontracten betreffende auto's.

Onder de personeelskosten is in 2019 een bedrag van EUR 2,2 miljoen (2018: EUR 2,5 miljoen) verantwoord voor afvloeiingskosten. De afvloeiingskosten hebben voor EUR 1,8 miljoen betrekking op Nederland (2018: EUR 2,3 miljoen) en voor EUR 0,4 miljoen op België/Luxemburg (2018: EUR 0,2 miljoen).

Onder de personeelskosten is in 2019 een last verantwoord voor aandelengerelateerde beloningen voor een bedrag van circa EUR 0,8 miljoen (2018: circa EUR 0,4 miljoen). Deze lasten hebben voor circa EUR 0,4 miljoen (2018: circa EUR 0,2 miljoen) betrekking op de regeling van de Raad van Bestuur en voor circa EUR 0,4 miljoen (2018: circa EUR 0,2 miljoen) op de regeling voor het senior management.

Onder de personeelskosten is een bedrag aan loonkostensubsidies verantwoord van circa EUR 0,9 miljoen (2018: circa EUR 0,9 miljoen).

De gemiddelde personeelsbezetting op basis van fte's over het jaar 2019 bedraagt 2.573 fte (2018: 2.542 fte). Ultimo 2019 zijn er op basis van fte's 2.629 medewerkers (ultimo 2018: 2.647 medewerkers) werkzaam bij Ordina. Het aantal medewerkers op basis van fte dat werkzaam is binnen Nederland bedraagt ultimo 2019: 1.717 (ultimo 2018: 1.823 medewerkers). Het aantal medewerkers op basis van fte's dat werkzaam is bij onze Belgische en Luxemburgse groepsmaatschappijen bedraagt ultimo 2019: 912 medewerkers (ultimo 2018: 824 medewerkers).

24. Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten zijn als volgt te specificeren:

	2019	2018
Huisvestingskosten	2.455	6.543
Marketing- en verkoopkosten	2.085	1.900
Overige kosten	9.953	9.917
Totaal	14.493	18.360

Onder de huisvestingskosten is een bedrag van circa EUR 0,3 miljoen (2018: circa EUR 4,1 miljoen) verantwoord voor huurcontracten. De daling van de onder de overige bedrijfskosten verantwoorde huisvestingskosten in 2019 ten opzichte van 2018 wordt veroorzaakt door de toepassing van IFRS 16 Leases met ingang van 1 januari 2019. Onder toepassing van IFRS 16 is in 2019 met betrekking tot huurcontracten betreffende gebouwen een afschrijving op het gebruiksrecht van circa EUR 3,7 miljoen en een interestlast op de leaseverplichting van circa EUR 0,7 miljoen verantwoord (zie toelichting 9). Uitsluitend de servicecomponent betreffende de huur van gebouwen wordt met ingang van 1 januari 2019 nog verantwoord onder de overige bedrijfskosten.

De overige kosten betreffen onder meer kosten van informatiemanagement en automatisering, verzekeringen en accountants- en advieskosten.

Onder de overige bedrijfskosten zijn in de afgelopen boekjaren de volgende bedragen aan accountantskosten ten laste van het resultaat gebracht:

	2019			2018		
	EY Nederland	Overig EY-netwerk	Totaal EY-netwerk	EY Nederland	Overig EY-netwerk	Totaal EY-netwerk
Controle van de jaarrekening	353	47	400	390	46	436
Andere assurance werkzaamheden	148	-	148	80	-	80
Fiscale advisering	-	-	-	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-	-	-	-
Totaal	501	47	548	470	46	516

25. Financieringsbaten en -lasten

De financieringsbaten en -lasten zijn als volgt te specificeren:

	2019	2018
Financieringsbaten	-	-
Financieringslasten	-1.125	-236
Totaal	-1.125	-236

De financieringslasten zijn als volgt te specificeren:

	2019	2018
Rentelasten financieringsfaciliteit	-37	-93
Overige financieringslasten	-116	-143
Financieringslasten - overig	-153	-236
Financieringslasten - leaseverplichtingen	-972	-
Totale financieringslasten	-1.125	-236

De overige financieringslasten betreffen onder meer rentelasten voor rekening-courantschulden die worden aangehouden bij bancaire instellingen, beschikbaarheidsprovisies, rentelasten voor de afwikkeling van fiscale schulden en pensioenverplichtingen.

De rentelasten inzake leaseverplichtingen hebben betrekking op de rentecomponent betreffende leasecontracten die worden verantwoord onder toepassing van IFRS 16 leases (zie toelichting 9).

26. Winstbelastingen

	2019	2018
Acute winstbelastingen boekjaar	-4.592	-4.314
Acute winstbelastingen voorgaande boekjaren	8	-33
Totaal acute winstbelastingen	-4.584	-4.347
Uitgestelde winstbelastingen boekjaar	-2.797	-857
Uitgestelde winstbelastingen voorgaande boekjaren	307	8
Uitgestelde winstbelastingen impact tariefsaanpassing	1.141	-2.228
Totaal uitgestelde winstbelastingen	-1.349	-3.077
Totaal	-5.933	-7.424

	2019	2018
Nettoresultaat over het boekjaar	14.875	6.873
Winstbelastingen	5.933	7.424
Winst voor winstbelastingen	20.808	14.297
Effectief belastingtarief	28,5%	51,9%

	2019		2018	
(In duizenden)	%	Winst-belastingen	%	Winst-belastingen
Nominale belastingdruk	25,0	5.202	25,0	3.574
Tariefverschillen buitenland	2,4	501	3,6	513
Niet aftrekbare bedragen	6,0	1.250	7,4	1.072
Herwaarderingen van latente belastingvorderingen	-1,5	-305	-	-3
Vrijgestelde winstbestanddelen	-	6	-	2
Incidentele posten	-3,4	-722	15,7	2.241
Correcties voorgaande jaren	-	1	0,2	25
Effectief belastingtarief	28,5	5.933	51,9	7.424

De effectieve belastingdruk over 2019 bedraagt 28,5% (2018: 51,9%). De effectieve belastingdruk over 2019 wordt voor een groot deel beïnvloed door de mutatie als gevolg van de hernieuwde aanpassing van de tarieven vennootschapsbelasting binnen Nederland zoals deze zijn vastgesteld voor de jaren 2020 en latere jaren. Met ingang van 2020 blijft het nominale tarief voor de vennootschapsbelasting binnen Nederland gehandhaafd op 25,0% (ultimo 2018 was nog een verlaging vastgesteld naar 22,55%). Voor de jaren met ingang van 2021 wordt het nominale tarief verlaagd naar 21,7%, daar waar ultimo 2018 nog een verlaging naar 20,5% was vastgesteld. Als gevolg van deze aanpassing in de toekomstige tariefsverlaging is in 2019 een herwaardering van de latente belastingvorderingen verantwoord van ruim EUR 1,1 miljoen. Ultimo 2018 is een afwaardering verantwoord van EUR 2,2 miljoen. Deze aanpassing in de waardering is verantwoord onder de incidentele posten.

De genormaliseerde effectieve belastingdruk over 2019, waarbij geen rekening wordt gehouden met de impact van de hernieuwde aanpassing van de toekomstige tarieven vennootschapsbelasting binnen Nederland, bedraagt 34,0% (genormaliseerde effectieve belastingdruk 2018: 36,3%).

De nominale belastingdruk voor 2019 bedraagt 25,0% zoals van toepassing binnen Nederland. De genormaliseerde effectieve belastingdruk van 34,0% is circa 9,0% hoger dan de nominale belastingdruk binnen Nederland. Dit verschil wordt voor circa 6,0% veroorzaakt door de zogenaamde niet aftrekbare bedragen. Deze aanpassing heeft betrekking op resultaatbestanddelen die niet ten laste van het belastbare resultaat gebracht mogen worden en betreffen onder meer aandelengerelateerde beloningen en

het niet aftrekbare deel van de zogenaamde gemengde kosten. Aanvullend wordt het verschil voor circa 2,4% veroorzaakt door de tariefverschillen buitenland en hebben betrekking op de hogere nominale belastingdruk zoals deze van toepassing is voor België (29,58%), respectievelijk Luxemburg (25,6%). De resterende verschillen van per saldo circa 0,4% hebben betrekking op overige verschillen waaronder de herwaardering van niet eerder gewaardeerde verliezen, correcties uit voorgaande jaren en vrijgestelde winstbestanddelen en het aandeel in resultaten van deelnemingen.

27. Resultaten per aandeel

27.1. Resultaat per aandeel

Het resultaat per aandeel wordt berekend door het resultaat na belastingen te delen door het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende het boekjaar.

	2019	2018
Resultaat na belastingen	14.875	6.873
Gemiddeld aantal uitstaande aandelen (in duizenden)	93.256	93.256
Resultaat per aandeel (in euro's)	0,16	0,07

27.2. Resultaat per aandeel na verwatering

Het resultaat per aandeel na verwatering wordt berekend door het resultaat na belastingen te delen door het gemiddelde aantal uitstaande aandelen gedurende het boekjaar inclusief alle voorwaardelijk toegekende aandelen in het kader van aandelengerelateerde beloningen.

	2019	2018
Resultaat na belastingen	14.875	6.873
Gemiddeld aantal uitstaande aandelen (in duizenden)	93.256	93.256
Correctie voor verplichtingen uit hoofde van aandelengerelateerde beloningen	1.444	945
Totaal	94.700	94.201
Resultaat per aandeel na verwatering (in euro's)	0,16	0,07

28. Dividend per aandeel

Aan de Algemene Vergadering wordt voorgesteld om een dividend uit te keren van 9,5 eurocent per aandeel in contanten, uit te keren ten laste van de nettowinst over 2019. De resterende nettowinst zal worden toegevoegd aan de algemene reserve.

In de Algemene Vergadering van 4 april 2019 is een dividend vastgesteld van 6 eurocent per gewoon aandeel Ordina N.V. in contanten, uit te keren ten laste van de nettowinst over 2018. Volgend op dit besluit is in 2019 van de nettowinst over het boekjaar 2018 een totaalbedrag van circa EUR 4,7 miljoen aan dividend uitgekeerd aan aandeelhouders. De resterende nettowinst over 2018 is toegevoegd aan de algemene reserve.

29. Preferente aandelen

Binnen het maatschappelijk kapitaal beschikt Ordina N.V. over 24.999.995 preferente aandelen, met elk een nominale waarde van EUR 0,10. Op preferente aandelen kan niet meer dividend worden uitgekeerd dan de wettelijke rente op het moment waarop het dividend wordt vastgesteld. Ultimo 2019 en 2018 zijn geen preferente aandelen uitgegeven.

30. Niet uit de balans blijkende voorwaardelijke en contractuele verplichtingen en rechten

Ordina N.V. en haar groepsmaatschappijen hebben in totaal voor een bedrag van circa EUR 1,9 miljoen (2018: circa EUR 1,8 miljoen) aan garanties verstrekt. Deze garanties hebben voor een bedrag van circa EUR 1,3 miljoen betrekking op huurverplichtingen (ultimo 2018: ruim EUR 1,3 miljoen) en voor een bedrag van circa EUR 0,6 miljoen betrekking op klantrelaties (ultimo 2018: ruim EUR 0,5 miljoen).

Ter zake immateriële en materiële vaste activa heeft Ordina ultimo 2019 geen materiële investeringsverplichtingen.

Aan medewerkers ter beschikking gestelde auto's worden in het algemeen verkregen op basis van leasecontracten met een looptijd van 36 tot 48 maanden. Ordina heeft in dit kader in totaal voor een bedrag van circa EUR 5,2 miljoen (2018: circa EUR 11,6 miljoen) aan verplichtingen betreffende servicecomponenten met betrekking tot autoleasecontracten met een looptijd van minder dan een jaar. De sterke afname van deze niet uit de balans blijkende verplichting wordt met name veroorzaakt doordat de verplichting betreffende de financieringscomponent binnen het leasetarief met ingang van 2019 wordt verantwoord onder de leaseverplichtingen (zie toelichting 9).

Alle panden waarin groepsmaatschappijen zijn gehuisvest, worden gehuurd. Ordina heeft geen panden in eigendom. Ordina heeft in totaal voor een bedrag van circa EUR 0,3 miljoen (2018: circa EUR 4,5 miljoen) aan verplichtingen betreffende servicecomponenten met betrekking tot huurcontracten met een looptijd van minder dan een jaar. De sterke afname van deze niet uit de balans blijkende verplichtingen wordt veroorzaakt doordat de verplichting betreffende de huurtermijnen met ingang van 2019 wordt verantwoord onder de leaseverplichtingen (zie toelichting 9).

De overige verplichtingen hebben betrekking op meerjarige contractafspraken die Ordina heeft gemaakt met toeleveranciers.

De overige financiële verplichtingen ultimo 2019 en 2018 zijn als volgt naar looptijd te specificeren:

	2019				2018			
	Gebouwen	Leaseauto's	Overig	Totaal	Gebouwen	Leaseauto's	Overig	Totaal
Looptijd korter dan 1 jaar	286	5.206	548	6.040	4.462	11.580	-	16.042
Looptijd van 1 jaar tot en met 5 jaar	782	8.743	1.704	11.229	12.404	14.086	-	26.490
Looptijd langer dan 5 jaar	9	-	-	9	10.218	-	-	10.218
Totaal	1.077	13.949	2.252	17.278	27.084	25.666	-	52.750

In een aantal gevallen heeft Ordina N.V. zich in het kader van de reguliere bedrijfsvoering van de Ordina Groep hoofdelijk garant gesteld voor de nakoming van contractuele verplichtingen door een groepsmaatschappij.

In het kader van de verkoop van bedrijfsonderdelen zijn door Ordina voor dergelijke transacties gebruikelijke (balans)garanties met een gelimiteerde looptijd verstrekt aan de kopers van deze bedrijfsonderdelen.

Als onderdeel van onze werkzaamheden kunnen wij worden geconfronteerd met discussies over de (financiële) afwikkeling van projecten, zoals minder-/meerwerk, kwaliteitsniveau en scope van het werk. Het merendeel van deze discussies wordt tot tevredenheid van alle betrokkenen opgelost. Dat een discussie uitloopt op een juridisch traject is niet in alle gevallen te vermijden. Op het moment dat een betrouwbare inschatting kan worden gemaakt dat een juridisch traject leidt tot een financiële claim jegens Ordina, wordt hiervoor een voorziening getroffen. Vorderingen van Ordina op derden die onder de rechter zijn, worden in beginsel niet geactiveerd, tenzij voldoening van deze vordering vrijwel zeker is. Belangrijke trajecten in dit kader worden hieronder toegelicht.

Ordina is in discussie met een van haar leveranciers inzake een afnameverplichting. Partijen zijn naar aanleiding van voornoemde discussie een vaststellingsovereenkomst aangegaan en hebben in het verlengde daarvan een nieuwe overeenkomst uit onderhandeld waarin geen afnameverplichting is opgenomen. Op dit moment verschillen partijen van mening over status en uitleg van genoemde overeenkomsten en is de

leverancier hierover een juridische procedure gestart. Ordina stelt zich op het standpunt dat geen sprake is van een afnameverplichting, op grond waarvan Ordina in dit kader geen voorziening heeft getroffen. De uitkomst van genoemde juridische procedure kan leiden tot een significante financiële impact, welke op dit moment niet betrouwbaar kan worden ingeschat.

België kent een regeling waarbij een subsidie kan worden verkregen voor R&D activiteiten. In dit kader worden jaarlijks subsidieaanvragen ingediend en zijn subsidiebedragen ontvangen in lijn met de ingediende aanvragen. Door de subsidieverstrekker zijn nog geen formele beschikkingen afgegeven op grond waarvan onzekerheid bestaat ten aanzien van de volledige aanspraak op de ontvangen subsidie. Op het moment dat de verjaringstermijn voor mogelijke restitutieverzoeken ten aanzien van de ontvangen subsidiebedragen is verlopen, worden deze bedragen verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Ordina N.V. heeft zich op grond van artikel 403 Titel 9 Boek 2 BW aansprakelijk gesteld voor de uit rechtshandelingen voortvloeiende verplichtingen van het merendeel van de binnenlandse groepsmaatschappijen. De daartoe strekkende verklaringen zijn gedeponeerd ten kantore van het Handelsregister waar de betreffende rechtspersonen statutair zijn gevestigd.

Ordina N.V. en de meeste van de Nederlandse groepsmaatschappijen vormen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting en de omzetbelasting als gevolg waarvan de betrokken vennootschappen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de verplichtingen van de fiscale eenheid.

Voor de kredietverlening door bancaire instellingen hebben Ordina N.V. en het merendeel van de groepsmaatschappijen zich hoofdelijk aansprakelijk gesteld. Als zekerheid onder de financieringsfaciliteit zijn ultimo 2019 handelsdebiteuren en overige vorderingen verpand tot een bedrag van circa EUR 31,2 miljoen (ultimo 2018 circa EUR 42,3 miljoen).

31. Acquisities en desinvesteringen

31.1. Acquisities

In 2019 en 2018 hebben er geen acquisities plaatsgevonden. Ultimo 2019 en 2018 heeft Ordina geen earn-outverplichtingen voor acquisities uit voorgaande jaren.

32. Verbonden partijen

32.1. Identiteit verbonden partijen

Als verbonden partijen van Ordina zijn te onderscheiden de groepsmaatschappijen, de geassocieerde deelnemingen (zie toelichting 11), de leden van de Raad van Commissarissen en de leden van de Raad van Bestuur. De leden van de Raad van Bestuur worden beoordeeld als keymanagement.

De totale bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen over de jaren 2019 en 2018 luidt als volgt:

	2019	2018
Salaris	875	908
Variabele bezoldiging/kortetermijncomponent	373	354
Variabele bezoldiging/langetermijncomponent (aandelengerelateerd)	365	184
Pensioenkosten	12	12
Overige bezoldigingen	92	54
Totaal	1.717	1.512

32.2. Transacties met de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen

32.2.1. Bezoldigingsbeleid

De vergoeding voor de leden van de Raad van Bestuur van de vennootschap wordt jaarlijks bepaald door de Raad van Commissarissen. Voor een toelichting op het bezoldigingsbeleid aangaande de leden van de Raad van Bestuur wordt verwezen naar de paragraaf Bezoldigingsbeleid Raad van Bestuur in het Verslag van de Raad van Commissarissen.

32.2.2. Bezoldiging leden Raad van Bestuur

Inzake de bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur zijn de volgende bedragen opgenomen in de winst-en-verliesrekening over 2019, respectievelijk 2018:

	J.G. Maes		J.W. den Otter		Totaal	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Salaris	387	387	271	271	658	658
Variabele bezoldiging /kortetermijncomponent	219	208	154	146	373	354
Variabele bezoldiging /langetermijncomponent	215	111	150	73	365	184
Pensioenkosten	6	6	6	6	12	12
Overige bezoldigingen	64	35	28	19	92	54
Totaal	891	747	609	515	1.500	1.262

Het totaal van de bezoldiging van alle leden van de Raad van Bestuur over 2019 bedraagt circa EUR 1,5 miljoen (2018: circa EUR 1,3 miljoen).

De langetermijncomponent van de variabele bezoldiging betreft een uitkering in aandelen Ordina N.V. en kent per lopende regeling een driejaarsperiode. Op grond van het bezoldigingsbeleid is de waarde van het on target te verkrijgen aantal aandelen Ordina N.V. gelijk aan 50% van het in het eerste jaar van een driejaarsperiode aan de bestuurders te betalen vaste salaris (inclusief vakantiegeld). De reële waarde op het moment van toekenning van de on target te verkrijgen aandelen wordt bepaald op basis van de aandelenkoers op het moment van toekenning van de regeling. Aan het begin van elke driejaarsperiode wordt een voorwaardelijk aantal aandelen toegekend op basis van de slotkoers van het aandeel Ordina N.V. van het voorafgaande kalenderjaar. De targets zijn voor 70% gekoppeld aan financiële doelstellingen en voor 30% aan niet-financiële doelstellingen. De financiële doelstellingen zijn gekoppeld aan de ontwikkeling van de resultaten van Ordina en betreffen de omzet, de EBITDA marge, nettowinst en kasstromen. De niet-financiële doelstellingen zijn gebaseerd op individuele, duidelijk meetbare (kwalitatieve en kwantitatieve) doelstellingen en betreffen de klanttevredenheid, de medewerkerbetrokkenheid, de implementatie van het duurzaamheidsbeleid en de ontwikkeling van de kwaliteit van het topmanagement. Na afloop van de driejaarsperiode vindt onvoorwaardelijke toekenning van aandelen plaats op basis van de gerealiseerde doelen in relatie tot de gestelde targets. Levering

van definitief toegekende aandelen vindt plaats in het jaar volgend op het laatste jaar van de driejaarsperiode.

Op basis van de toegekende langetermijnbonusregelingen wordt telkens per balansdatum per lopende regeling een inschatting gemaakt van het aantal te verkrijgen aandelen Ordina N.V. Op basis van deze inschatting worden de kosten voor de variabele langetermijnbezoldigingscomponent verantwoord ten laste van de winst-en-verliesrekening naar rato van de verstreken periode vanaf het moment van toekenning van de regeling. Het bedrag van de naar verwachting uit te geven aandelen in het kader van de lopende regelingen wordt gepresenteerd binnen het eigen vermogen onder de ingehouden winsten.

In het kader van de variabele langetermijnbezoldiging over de periode 2017-2019 worden aan de heer Maes 105.278 aandelen en aan mevrouw Den Otter 73.358 aandelen Ordina N.V. definitief toegekend. Dit komt overeen met een uitkeringspercentage van circa 114,9% van de on target bezoldiging. Dit uitkeringspercentage heeft voor 77,0% betrekking op de financiële doelstellingen en voor 37,9% op de niet-financiële doelstellingen.

De lasten verband houdende met de langetermijnbezoldiging over 2019 bedragen in totaal circa EUR 0,4 miljoen (2018: circa EUR 0,2 miljoen).

De toelichting betreffende de lopende regelingen luidt als volgt:

	Voorwaardelijke toekenning	Toekenningsdatum	Koers bij toekenning	Reële waarde op moment van toekenning	Factor ten behoeve van berekening kosten	Last verwerkt in winst- en verliesrekening 2019	Last verwerkt in winst- en verliesrekening 2018
J.G. Maes							
Regeling 2016-2018						n.v.t.	17
Regeling 2017-2019	91.646	01-05-17	1,59	146	115%	93	39
Regeling 2018-2020	123.686	25-04-18	1,79	221	75%	48	55
Regeling 2019-2021	135.724	22-03-19	1,85	251	100%	74	n.v.t.
	351.056					215	111
J.W. den Otter							
Regeling 2016-2018						n.v.t.	7
Regeling 2017-2019	63.859	01-05-17	1,59	101	115%	64	27
Regeling 2018-2020	86.580	25-04-18	1,79	155	75%	34	39
Regeling 2019-2021	95.006	22-03-19	1,85	176	100%	52	n.v.t.
	245.445					150	73
Totaal	596.501					365	184

De leden van de Raad van Bestuur kunnen deelnemen aan een door de vennootschap afgesloten pensioenregeling. Indien een lid van de Raad van Bestuur aan deze regeling deelneemt, neemt de vennootschap de pensioenpremie voor haar rekening. Indien een lid van de Raad van Bestuur afziet van deelname, dan ontvangt deze een brutovergoeding van de vennootschap. Deze is gelijk aan het bedrag dat de vennootschap verschuldigd zou zijn geweest, indien het desbetreffende lid van de Raad van Bestuur wel zou deelnemen aan de aangeboden pensioenregeling.

Aan de leden van de Raad van Bestuur van de vennootschap worden een auto, een laptop en een mobiele telefoon ter beschikking gesteld. De gerelateerde kosten bedragen voor de leden van de Raad van Bestuur over 2019 in totaal circa EUR 0,1 miljoen (2018: EUR 0,1 miljoen). Deze kosten zijn als overige bezoldigingen opgenomen in de specificaties betreffende de bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur.

Er zijn geen leningen aan en garanties ten behoeve van de leden van de Raad van Bestuur verstrekt.

32.2.3. Aandelenbezit leden Raad van Bestuur

De leden van de Raad van Bestuur bezitten ultimo 2019 139.634 aandelen Ordina N.V. (ultimo 2018: 84.202 aandelen). De verdeling over de leden van de Raad van Bestuur luidt als volgt:

	2019	2018
J.G. Maes	98.579	67.878
J.W. den Otter	41.055	16.324
Totaal	139.634	84.202

32.2.4. Optierechten toegekend aan en gehouden door de leden van de Raad van Bestuur

Zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 zijn geen optierechten toegekend aan de leden van de Raad van Bestuur.

32.2.5. Bezoldiging Raad van Commissarissen

De bezoldiging van de leden van de Raad van Commissarissen luidt als volgt:

	2019	2018
J. van Hall, voorzitter (benoemd per 1 januari 2019)	65	n.v.t.
J.G. van der Werf, voorzitter (afgetreden per 26 april 2018)	n.v.t.	20
C. Princen, vicevoorzitter (benoemd per 26 april 2018)	47	44
P.G. Boumeester, vicevoorzitter (afgetreden per 4 april 2019)	12	48
D.J. Anbeek	48	48
A. Kregting (afgetreden per 1 januari 2019)	n.v.t.	45
J. Niessen	45	45
Totaal	217	250

De bezoldiging van de Raad van Commissarissen is niet afhankelijk van het resultaat van de vennootschap. Er zijn geen leningen aan en garanties ten behoeve van de leden van de Raad van Commissarissen verstrekt.

32.2.6. Aandelenbezit leden Raad van Commissarissen

De leden van de Raad van Commissarissen bezitten ultimo 2019 14.460.967 aandelen Ordina N.V. (ultimo 2018: 14.460.967 aandelen). De verdeling over de leden van de Raad van Commissarissen luidt als volgt:

	2019	2018
J. van Hall, voorzitter	-	n.v.t.
C. Princen, vicevoorzitter	-	-
P.G. Boumeester, vicevoorzitter	n.v.t.	-
D.J. Anbeek	35.000	35.000
A. Kregting	n.v.t.	-
J. Niessen (gehouden middels Mont Cervin S.a.r.l.)	14.425.967	14.425.967
Totaal	14.460.967	14.460.967

33. Gebeurtenissen na balansdatum

Na 31 december 2019 hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan die materieel van invloed zijn op, dan wel een aanpassing zouden vereisen van de jaarrekening.

Vennootschappelijke balans per 31 december Ordina N.V.

(voor winstbestemming)

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Activa			
Vaste activa			
Investerings in geassocieerde deelnemingen	35	157.352	143.815
Latente belastingvorderingen	36	6.143	9.213
Totaal vaste activa		163.495	153.028
Vlottende activa			
Overige vorderingen		-	-
Acute winstbelastingvorderingen		2	2
Totaal vlottende activa		2	2
Totaal activa		163.497	153.030

Vennootschappelijke balans per 31 december Ordina N.V. (voor winstbestemming) (vervolg)

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Eigen vermogen en verplichtingen			
Eigen vermogen			
Gestort en opgevraagd kapitaal	37	9.326	9.326
Agioreserve	37	136.219	136.219
Wettelijke reserve	37	2.349	2.517
Ingehouden winsten	37	728	-1.905
Resultaat boekjaar	37	14.875	6.873
Totaal eigen vermogen		163.497	153.030
Verplichtingen			
<i>Kortlopende verplichtingen</i>			
Handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen		-	-
<i>Totaal kortlopende verplichtingen</i>		-	-
Totaal verplichtingen		-	-
Totaal eigen vermogen en verplichtingen		163.497	153.030

Vennootschappelijke winst-en-verliesrekening Ordina N.V.

<i>(In duizenden euro's)</i>	Toelichting	2019	2018
Omzet		-	-
Bedrijfslasten			
Overige bedrijfskosten		1	2
Totaal bedrijfslasten		1	2
Bedrijfsresultaat		-1	-2
Financieringsbaten		3	6
Financieringslasten - overig		-	-
Financieringslasten - leaseverplichtingen		-	-
Netto-financieringslasten		3	6
Aandeel in resultaten van deelnemingen	35	16.455	7.975
Resultaat voor winstbelastingen		16.457	7.979
Winstbelastingen		-1.582	-1.106
Nettoresultaat over het boekjaar		14.875	6.873

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

34. Algemeen

34.1. Grondslagen voor het opstellen van de enkelvoudige jaarrekening

De vennootschappelijke jaarrekening van Ordina N.V. wordt opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de door artikel 2:362 lid 8 BW geboden mogelijkheid om in de vennootschappelijke jaarrekening de grondslagen van waardering en resultaatbepaling (waaronder begrepen de grondslagen voor presentatie van financiële instrumenten als eigen of vreemd vermogen) toe te passen die in de geconsolideerde jaarrekening worden gehanteerd.

De vennootschappelijke jaarrekening van Ordina N.V. wordt gepresenteerd in euro's (EUR). Bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

34.2. Grondslagen van waardering en van resultaatbepaling

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde jaarrekening. Indien geen nadere grondslagen zijn vermeld, wordt verwezen naar de vermelde grondslagen in de geconsolideerde jaarrekening.

34.3. Financiële vaste activa/deelnemingen in groepsmaatschappijen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en andere maatschappijen waarin Ordina N.V. beslissende zeggenschap kan uitoefenen of waarover Ordina N.V. de centrale leiding heeft, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde. De nettovermogenswaarde wordt bepaald door de activa, voorzieningen en schulden te waarderen en het resultaat te berekenen volgens de grondslagen die worden gehanteerd in de geconsolideerde jaarrekening.

De verwachte kredietverliezen zoals voorgeschreven in IFRS 9 op vorderingen op groepsmaatschappijen zijn verwerkt in de boekwaarde van de deelnemingen.

35. Financiële vaste activa

Het volgende overzicht geeft het verloop weer van de onder deze balanspost opgenomen activa:

	2019			2018		
	Deelnemingen in groepsmaatschappijen	Vorderingen op groepsmaatschappijen	Totaal	Deelnemingen in groepsmaatschappijen	Vorderingen op groepsmaatschappijen	Totaal
Stand per 31 december vorig boekjaar	137.844	5.971	143.815	129.623	7.749	137.372
Impact eerste toepassing nieuwe IFRS standaarden	-276	-	-276	-59	-	-59
Saldo per 1 januari	137.568	5.971	143.539	129.564	7.749	137.313
Investerings/verstrekkingen	691	-3.172	-2.481	309	-1.778	-1.469
Actuariële winsten en verliezen	-161	-	-161	-4	-	-4
Resultaat deelnemingen	16.455	-	16.455	7.975	-	7.975
Boekwaarde per 31 december	154.553	2.799	157.352	137.844	5.971	143.815

36. Latente belastingvorderingen

De latente belastingvorderingen zijn als volgt te specificeren:

	2019	2018
Immateriële en materiële vaste activa	180	202
Gewaardeerde rechten op verliescompensatie	5.963	9.011
Saldo per 31 december	6.143	9.213

Ordina N.V. is hoofd van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting binnen Nederland. Dientengevolge worden de fiscale posities betreffende deze fiscale eenheid, voor zover niet reeds verantwoord door overige leden van de fiscale eenheid, verantwoord door Ordina N.V.

De latente belastingvordering uit hoofde van de immateriële en materiële vaste activa heeft betrekking op de tijdelijke waarderingsverschillen voortvloeiende uit verschillen tussen de werkelijk bedrijfseconomische afschrijvingstermijn en de minimale fiscale afschrijvingstermijn. Waardering vindt plaats tegen vastgestelde tarieven.

Waardering van de rechten op verliescompensatie vindt plaats indien de compensabele verliezen naar verwachting zullen worden gecompenseerd (totaal ultimo 2019: circa EUR 26,3 miljoen; ultimo 2018: circa EUR 40,8 miljoen). Waardering vindt plaats tegen het nominale tarief zoals dit over toekomstige boekjaren van toepassing is. De latente belastingvorderingen hebben voor circa EUR 4,0 miljoen (ultimo 2018: EUR 7,1 miljoen) een looptijd langer dan een jaar. Voor een toelichting op de hoogte en waardering van de totale compensabele verliezen van Ordina wordt verwezen naar toelichting 12.

37. Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen over de jaren 2019 en 2018 luidt als volgt:

	2019						2018					
	Geplaatst kapitaal	Agio-reserve	Wettelijke reserve	Ingehouden winsten	Resultaat boekjaar	Totaal	Geplaatst kapitaal	Agio-reserve	Wettelijke reserve	Ingehouden winsten	Resultaat boekjaar	Totaal
Stand per 31 december vorig boekjaar	9.326	136.219	2.517	-1.905	6.873	153.030	9.326	136.219	3.059	-3.938	3.110	147.776
Impact eerste toepassing nieuwe IFRS standaarden	-	-	-	-276	-	-276	-	-	-	-57	-2	-59
Saldo per 1 januari	9.326	136.219	2.517	-2.181	6.873	152.754	9.326	136.219	3.059	-3.995	3.108	147.717
Resultaatbestemming vorig boekjaar	-	-	-	6.873	-6.873	-	-	-	-	3.108	-3.108	-
Dividenduitkering aan aandeelhouders	-	-	-	-4.663	-	-4.663	-	-	-	-1.865	-	-1.865
Afwikkeling aandelengerelateerde beloningen middels inkoop eigen aandelen	-	-	-	-91	-	-91	-	-	-	-52	-	-52
Personeelskosten ingevolge aandelengerelateerde beloningen	-	-	-	783	-	783	-	-	-	361	-	361
Actuariële winsten en verliezen	-	-	-	-161	-	-161	-	-	-	-4	-	-4
Nettoresultaat over het boekjaar	-	-	-	-	14.875	14.875	-	-	-	-	6.873	6.873
Mutatie ingevolge wettelijke reserve	-	-	-168	168	-	-	-	-	-542	542	-	-
Saldo per 31 december	9.326	136.219	2.349	728	14.875	163.497	9.326	136.219	2.517	-1.905	6.873	153.030

De agioreserve bevat ultimo 2019 fiscaal besmet agio van circa EUR 2,9 miljoen ontstaan als gevolg van de verwerking van de op aandelengerelateerde beloningen (ultimo 2018: circa EUR 2,9 miljoen).

De wettelijke reserve heeft betrekking op de boekwaarde van de in eigen beheer vervaardigde immateriële vaste activa (zie grondslag 2.5.2 en toelichting 8).

Ultimo 2019 en ultimo 2018 heeft Ordina geen eigen aandelen ingekocht.

Ultimo 2019 en ultimo 2018 staan geen opties uit op aandelen Ordina N.V.

Voor een toelichting op de bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur wordt verwezen naar toelichting 32.2.2.

Nieuwegein, 12 februari 2020

Raad van Bestuur

J.G. Maes, *CEO*

J.W. den Otter, *CFO*

Raad van Commissarissen

J. van Hall, *voorzitter*

C. Princen, *vicevoorzitter*

D.J. Anbeek

J. Niessen

Overige gegevens

Groepsmaatschappijen/voornaamste deelnemingen

	Vestigingsplaats	Belang in % ultimo 2019	Belang in % ultimo 2018
Ordina Holding B.V.*	Nieuwegein	100	100
Ordina Nederland B.V.*	Nieuwegein	100	100
Ordina Business Consulting & Solutions B.V.*	Nieuwegein	100	100
Ordina Technologie & Competenties B.V.*	Nieuwegein	100	100
Ordina Software Development B.V.*	Nieuwegein	100	100
Ordina RulesMatter B.V.	Nieuwegein	100	n.v.t.
Ordina Beheer & Outsourcing B.V.*	Nieuwegein	100	100
Ordina Sourcing B.V.*	Nieuwegein	100	100
Clockwork B.V.*	Amsterdam	100	100
SourcePower B.V.*	Nieuwegein	100	100
Ordina Belgium N.V.	Mechelen (België)	100	100
Ordina Luxembourg SA	Windhof (Luxemburg)	100	100

Alle hierboven vermelde groepsmaatschappijen zijn volledig in de consolidatie betrokken. Voor de met een * aangegeven deelnemingen is een hoofdelijke aansprakelijkstelling (ex. Artikel 403 Titel 9 Boek 2 BW) afgegeven. Aan deze vennootschappen is toestemming verleend om hun jaarrekening niet overeenkomstig de voorschriften van deze titel in te richten.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Ordina N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2019 van Ordina N.V. te Nieuwegein gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de vennootschappelijke jaarrekening.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Ordina N.V. per 31 december 2019 en van het resultaat en de kasstromen over 2019 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 BW;
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen vennootschappelijke jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Ordina N.V. per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde balans per 31 december 2019;
- de volgende overzichten over 2019: de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerde mutatieoverzicht eigen vermogen en het geconsolideerde overzicht van kasstromen;
- de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De vennootschappelijke jaarrekening bestaat uit:

- de vennootschappelijke balans per 31 december 2019;
- de vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2019;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Ordina N.V. zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta),

de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onze controleaanpak Ons inzicht in Ordina N.V.

Ordina N.V. is een IT-dienstverlener in de Benelux. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan een aantal onderwerpen op basis van de activiteiten van de groep en onze risicoanalyse. Wij verwijzen naar de sectie De kernpunten van onze controle.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude, het niet-naleven van wet- en regelgeving of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Materialiteit	€ 1.860.000 (2018: € 1.600.000)
Toegepaste benchmark	Omzet (0,5%, 2018: 0,45%)
Nadere toelichting	<p>Wij achten de omzet als benchmark het meest passend voor Ordina N.V. Daarbij hebben wij de volgende relevante aspecten onderkend:</p> <ul style="list-style-type: none"> • belangrijke prestatie indicator voor Ordina N.V. en haar stakeholders; • meer stabiele ontwikkeling en minder grote fluctuaties dan een benchmark gebaseerd op resultaat. <p>Ten opzichte van voorgaand jaar is het gehanteerde percentage van de omzet om de materialiteit te bepalen verhoogd van 0,45% naar 0,5%. De verhoging hangt onder meer samen met de in het boekjaar gerealiseerde rendementsverbeteringen.</p>

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 93.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Het niet-naleven van wet- en regelgeving kan leiden tot boetes, rechtszaken of andere consequenties voor de onderneming die een materieel effect kunnen hebben op de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Om de risico's op afwijkingen van materieel belang die het gevolg zijn van fraude te identificeren en in te schatten, verwerven wij inzicht in de onderneming en haar omgeving, met inbegrip van de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Wij onderzoeken de interne beheersing niet met als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderneming.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de raad van bestuur, het management (waaronder de interne accountant, juridische zaken, compliance officer en divisiedirecteuren) en de raad van commissarissen. Als onderdeel van ons proces voor

het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, afwijkingen die voortkomen uit oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie.

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's. Verder hebben wij schattingen beoordeeld op tendenties met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in paragrafen 2.5, 2.13, 2.16, 2.18 en 2.20 (Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling), paragrafen 5.1, 5.2 en 5.5 (Belangrijke schattingen en aannames), paragraaf 8 (Toelichting immateriële vaste activa), paragraaf 12 (Toelichting latente belastingvorderingen), paragraaf 15 (Toelichting handelsdebiteuren en overige kortlopende activa), paragraaf 21 (Toelichting overige voorzieningen — kortlopend) en paragraaf 22 (Toelichting handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen) in de jaarrekening. Ook hebben wij data analyse gebruikt om jaarposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. We hebben de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Indien daar sprake van was, hebben wij onze beoordeling van het frauderisico en de gevolgen daarvan voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met het bestuur en de compliance officer, het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de interne accountant en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van advocatenbrieven en correspondentie met toezichthouders en zijn tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle.

Tenslotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Going concern

Om de risico's met betrekking tot continuïteit te identificeren en in te schatten, en om vast te kunnen stellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, overwegen wij op basis van de verkregen controle-informatie of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in

de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

Reikwijdte van de groepscontrole

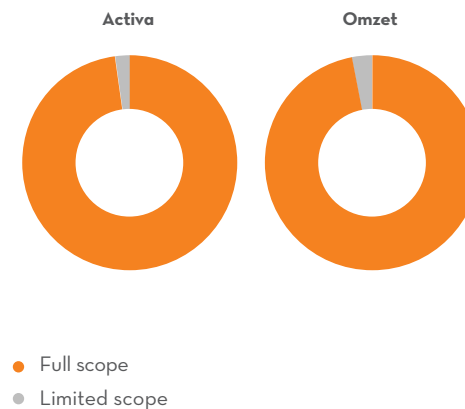
Ordina N.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Ordina N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Ordina N.V. bestaat uit twee segmenten waarvan er één in Nederland is gevestigd en één in zowel België als Luxemburg (België/Luxemburg). Op het hoofdkantoor in Nieuwegein vindt de consolidatie van de groep plaats, alsmede de financiële administratie van de Nederlandse vennootschappen. Het segment België/Luxemburg bestaat uit Ordina België en Ordina Luxemburg waarvan de administratieve processen en interne beheersmaatregelen zijn gescheiden van de Nederlandse activiteiten.

De groepscontrole heeft zich gericht op het Nederlandse segment en het Belgische onderdeel van Ordina België/Luxemburg (Full scope). Wij hebben zelfstandig de activiteiten van het segment in Nederland gecontroleerd. De activiteiten van het Belgische onderdeel van België/Luxemburg worden gecontroleerd door EY België, waarmee wij intensief samenwerken. Gezien de relatief beperkte omvang van de operaties in Luxemburg, zijn ten behoeve van de groepscontrole beperkte controlewerkzaamheden (Limited scope) uitgevoerd voor het onderdeel Ordina Luxemburg.

In totaal vertegenwoordigen bovengenoemde Full scope werkzaamheden 98% van de totale activa en 97% van de totale omzet van de groep.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps) onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de

groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam zowel op het niveau van de groep als op het niveau van de groepsonderdelen over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een beursgenoteerd bedrijf in de IT sector. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit, verslaggeving, bedrijfswaarderingen, belastingen, forensische accountancy en pensioenen.

Algemene controlewerkzaamheden

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen

gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Risico

Onze controleaanpak

Belangrijke observaties

Waardering goodwill en overige immateriële vaste activa

Wij verwijzen naar het Jaarverslag paragraaf Financiële risico's (Afwaardering goodwill) en de Jaarrekening paragrafen 2.5 en 2.13 (Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling), paragraaf 5.1 (Belangrijke schattingen en aannames) en paragraaf 8 (Toelichting immateriële vaste activa).

De beoordeling of sprake is van een bijzondere waardevermindering van de goodwill en overige immateriële vaste activa wordt beschouwd als een kernpunt in de controle, omdat dit aanzienlijke onzekerheden met zich meebrengt ten aanzien van de inschatting van de toekomstige kasstromen en de bepaling van de disconteringsvoet.

Hierbij worden, onder andere, aannames gedaan ten aanzien van toekomstige ontwikkeling van de marge, de omzet en de markt in zijn algemeenheid.

Zoals in de jaarrekening toegelicht in paragraaf 8.5 (impairmenttest voor goodwill) heeft de invoering van IFRS 16 per 1 januari 2019 gevolgen voor de opzet van de goodwill impairment analyse.

Het verschil tussen de beurswaarde en de bedrijfswaarde is ultimo 2019 kleiner dan ultimo 2018, maar ligt nog wel buiten de op voorhand redelijk geachte bandbreedte wat een indicatie van een bijzondere waardevermindering kan zijn.

Op 31 december 2019 bedraagt de goodwill € 124,5 miljoen (2018: € 124,5 miljoen).

Op basis van de uitgevoerde impairment analyse heeft Ordina geconcludeerd dat er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering.

De aannames die ten grondslag liggen aan de inschatting van de toekomstige kasstromen hebben wij beoordeeld op redelijkheid en consistentie met interne budgetten en meerjarenprognoses zoals goedgekeurd door de raad van bestuur en raad van commissarissen. Ook hebben wij kennis genomen van de door Ordina gerealiseerde verbeteringen en veranderingen in 2019.

De verwachtingen van de raad van bestuur ten aanzien van de ontwikkelingen in de marge en omzet hebben wij vergeleken met de resultaten van vergelijkbare ondernemingen en ontwikkelingen in de markt. Tevens hebben wij de inschattingen in voorgaande verslaggevingsperiode getoetst op basis van de werkelijk gerealiseerde resultaten in de huidige verslaggevingsperiode.

Onze waarderingsdeskundigen zijn betrokken geweest om te verifiëren dat de waarderingsmethodiek juist is toegepast en dat de disconteringsvoet, het groeipercentage op lange termijn en andere aannames consistent zijn met waarneembare marktgegevens. Wij hebben de door Ordina uitgevoerde sensitiviteitsanalyses ten aanzien van de belangrijkste aannames getoetst, om de mate van verandering vast te stellen bij

Wij zijn het eens met de inschattingen van het management en achten de toelichtingen in de jaarrekening toereikend, inclusief de toelichting met betrekking tot de aannames en sensitiviteitsanalyses.

Wij zijn het eens met de aanpassingen in de opzet van de impairment analyse als gevolg van de toepassing van IFRS 16.

Door Ordina is toegelicht dat het verschil tussen de beurswaarde en de bedrijfswaarde op balansdatum buiten de op voorhand redelijk geachte bandbreedte ligt. Naar aanleiding daarvan heeft Ordina de aannames extra kritisch beoordeeld en beschouwt deze als realistisch. Wij hebben de redeneerlijn van Ordina beoordeeld en achten die redelijk.

Risico	Onze controleaanpak	Belangrijke observaties
<p>De belangrijkste uitgangspunten en de gevoeligheidsanalyse zijn toegelicht.</p>	<p>deze aannames die ofwel individueel ofwel gezamenlijk zouden leiden tot een bijzondere waardevermindering op de goodwill.</p> <p>Wij hebben de aanpassingen in de opzet van de impairment analyse na toepassing van IFRS 16 getoetst.</p> <p>De bedrijfswaarde welke volgt uit de impairment analyse hebben we vergeleken met de marktwaarde van de onderneming op balansdatum en de verklaring van het verschil door Ordina op redelijkheid beoordeeld.</p>	

Waardering latente belastingvordering

Wij verwijzen naar het Jaarverslag paragraaf Financiële risico's (Waardering belastinglatentie) en de Jaarrekening paragraaf 2.20 (Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling), paragraaf 5.5 (Belangrijke schattingen en aannames) en paragraaf 12 (Toelichting latente belastingvorderingen).

<p>De waardering van latente belastingvorderingen is gebaseerd op de verrekening van compensabele verliezen met verwachte toekomstige fiscale winsten. Dit is als kernpunt in de controle aangemerkt vanwege de mate van schattingsonzekerheid over de toekomstige fiscale winsten binnen de maximale compensatieperiode, het significante bedrag aan compensabele verliezen en de realisatie van verliesverjonging.</p> <p>Op 31 december 2019 bedraagt de actieve belastinglatentie € 14,2 miljoen (2018: € 15,2 miljoen).</p>	<p>Wij hebben de realiseerbaarheid vastgesteld van de actieve belastinglatentie. Voor onze werkzaamheden hebben wij gebruik gemaakt van belastingdeskundigen van EY.</p> <p>Onze controleaanpak heeft onder andere bestaan uit het beoordelen of er overtuigend bewijs aan de geschatte toekomstige fiscale winsten ten grondslag ligt, rekening houdend met toekomstige onzekerheden, gewijzigde belastingtarieven en beperkingen in verliescompensatie termijnen.</p> <p>Hierbij hebben wij onder andere de aannames die ten grondslag liggen aan de fiscale winsten getoetst</p>	<p>Wij zijn het eens met de inschattingen van het management en achten de toelichtingen in de jaarrekening als toereikend.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de uitgevoerde verliesverjonging in overeenstemming is met fiscale wet- en regelgeving en door de belastingdienst is goedgekeurd.</p>
--	---	--

Risico	Onze controleaanpak	Belangrijke observaties
	<p>op redelijkheid en op consistentie met de budgetten en meerjaren-prognoses, zoals gehanteerd voor de goodwill impairment analyse.</p> <p>Daarnaast hebben wij getoetst of de verliesverjonging is uitgevoerd in overeenstemming met fiscale wet- en regelgeving.</p>	

Opbrengstverantwoording en waardering projecten

Wij verwijzen naar het Jaarverslag paragraaf Financiële risico's (Waardering onderhanden projecten) en de Jaarrekening paragrafen 2.16 en 2.18 (Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling), paragraaf 5.2 (Belangrijke schattingen en aannames), paragraaf 15 (Toelichting handelsdebiteuren en overige kortlopende activa), paragraaf 21 (Toelichting overige voorzieningen – kortlopend) en paragraaf 22 (Toelichting handelscrediteuren en overige kortlopende verplichtingen).

<p>Wij onderkennen een (fraude)risico ten aanzien van de opbrengstverantwoording en de waardering van projecten met een vaste aanneemsom.</p> <p>Onze belangrijkste overwegingen hierbij zijn onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> er is sprake van (deels) langdurige projecten waarbij de bepaling van de voortgang van het werk en de toekomstige kosten om het project af te ronden gebaseerd is op management-inschattingen, welke gepaard gaan met subjectiviteit; doordat regelmatig sprake is van variabele prijscomponenten en meerwerk, bestaat het risico dat de resultaatsverantwoording niet in overeenstemming met de richtlijnen voor financiële verslaggeving plaatsvindt; 	<p>Wij hebben de inrichting van de door Ordina uitgevoerde interne controle- en beheersmaatregelen ten aanzien van de waardering van projecten en opbrengstverantwoording getoetst.</p> <p>Deze werkzaamheden zien toe op de (financiële verwerking van de) resultaatinschattingen van de projecten op basis van de contractvoorwaarden en inschattingen ten aanzien van de voortgang en toekomstige kosten om het project af te ronden.</p> <p>De inschattingen inzake de projectresultaten en –risico's door de projectmanagers, businesscontrollers en raad van bestuur hebben wij getoetst aan de hand van onderliggende projectrapportages, (externe) brondocumentatie en andere controle informatie.</p>	<p>Wij zijn het eens met de inschattingen van het management en beoordelen de toelichtingen in de jaarrekening als toereikend.</p>
--	--	--

Risico

- de jaarrekeningposities ten aanzien van de projecten met een vaste aanneemsom betreffen contractactiva van € 5,6 miljoen (2018: € 5,3 miljoen), projectvoorziening van € 0,4 miljoen (2018: € 0,1 miljoen) en contractverplichtingen van € 5,3 miljoen (2018: € 4,7 miljoen).

Onze controleaanpak

Wij hebben daarnaast kennis genomen van de diepgang en uitkomsten van de intern uitgevoerde onderzoeken naar de opbrengstverantwoording op de projecten.

Tevens hebben wij de kwaliteit en nauwkeurigheid van inschattingen van de voortgang van het werk en de toekomstige kosten om het project af te ronden in voorgaande verslaggevingsperiode getoetst op basis van de werkelijk gerealiseerde resultaten in de huidige verslaggevingsperiode.

Op basis van het verloop van de resultaatsinschattingen van de projecten gedurende de looptijd van het contract en de beoordeling van de projectrapportages hebben wij de voorziening voor verlieslatende contracten getoetst.

Belangrijke observaties

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- het remuneratierapport;
- de overige gegevens;
- de andere onderdelen zoals vermeld in de inhoudsopgave.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW en artikel 2:135b BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW, artikel 2:135b lid 7 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en het remuneratierapport in overeenstemming met artikel 2:135b BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de algemene vergadering op 30 april 2015 benoemd als accountant van Ordina N.V. vanaf de controle van het boekjaar 2015 en zijn sinds dat boekjaar de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten geleverd als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Geleverde niet-verboden diensten

Wij hebben naast de wettelijke controle van de jaarrekening de volgende diensten geleverd:

- verstrekken van een assurance-rapport per kwartaal bij de opgave van de directie van werknemers die ter beschikking zijn gesteld aan klanten van Ordina N.V. uit hoofde van de Wet Keten Aansprakelijkheid (WKA);
- verstrekken van een tweetal ISAE 3402 type 2 assurance-rapporten ten aanzien van de beheersdoelstellingen in de processen van Ordina N.V. in het kader van de dienstverlening van Ordina N.V. aan klanten;
- verstrekken van een controleverklaring ten aanzien van het compliance certificaat bij de financieringsovereenkomst;
- verstrekken van een assurance-rapport ten aanzien van de niet-financiële informatie in het jaarverslag.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie Onze controle-aanpak hierboven, bevat een informatie samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

In dit kader geven wij ook een verklaring aan het auditcomité op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte

informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 12 februari 2020

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. Jaap de Jong

Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan: aandeelhouders en de raad van commissarissen van Ordina N.V.

Onze conclusie

Wij hebben de niet-financiële informatie in het jaarverslag van Ordina N.V. te Nieuwegein over 2019 beoordeeld. Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

Op grond van onze werkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de niet-financiële informatie geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, betrouwbare en toereikende weergave geeft van:

- het beleid en de bedrijfsvoering ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in 2019;

in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie Rapportagecriteria.

De niet-financiële informatie in het jaarverslag 2019 bestaat uit de hoofdstukken:

- In een oogopslag
- Jaaroverzicht
- Klantcases
- Onze strategie
- Onze mensen
- Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
- Risico's

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling met betrekking tot de niet-financiële informatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3810N, "Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen". Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de niet-financiële informatie.

Wij zijn onafhankelijk van Ordina N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Dit houdt onder meer in dat wij geen activiteiten ondernemen die conflicterend kunnen zijn met onze onafhankelijke assurance-opdracht. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Rapportagecriteria

De niet-financiële informatie dient gelezen en begrepen te worden samen met de rapportagecriteria. Ordina N.V. is verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze rapportagecriteria, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving.

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de niet-financiële informatie zijn de Sustainability Reporting Standards (optie core) van het Global Reporting Initiative (GRI) en de aanvullend gehanteerde rapportagecriteria zoals toegelicht in de begrippenlijst van het jaarverslag.

Het ontbreken van gevestigde praktijken ter beoordeling en meting van niet-financiële informatie biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen. Hierdoor kan de vergelijkbaarheid tussen entiteiten onderling en in de tijd beïnvloed worden.

Beperkingen in de reikwijdte van onze beoordeling

In de niet-financiële informatie is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen, ramingen en risico-inschattingen. Inherent aan toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie in de niet-financiële informatie.

Op de niet-financiële informatie over de periode 2015 is geen beoordeling uitgevoerd. Daarom is de ter vergelijking opgenomen niet-financiële informatie en de daaraan gerelateerde toelichtingen over de periode 2015 niet beoordeeld.

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de niet-financiële informatie maken geen onderdeel uit van de niet-financiële informatie die door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over deze informatie.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de niet-financiële informatie

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van betrouwbare en toereikende niet-financiële informatie in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie Rapportagecriteria, inclusief het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De door het bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de niet-financiële informatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in de begrippenlijst van het jaarverslag¹.

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van de niet-financiële informatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het rapportageproces van Ordina N.V.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de niet-financiële informatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een assurance-opdracht met beperkte mate van zekerheid dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beoordeling is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een controle.

Wij passen de Nadere voorschriften kwaliteitssystemen (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Wij hebben deze beoordeling professioneel kritisch uitgevoerd met een multidisciplinair team en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse assurance-standaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze beoordeling bestond onder andere uit:

- het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de niet-financiële informatie staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden.

- het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de gerapporteerde niet-financiële informatie, inclusief het op hoofdlijnen kennis nemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze beoordeling;
- het identificeren van gebieden in de niet-financiële informatie met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de niet-financiële informatie. Deze verdere beoordelingswerkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - het afnemen van interviews met het management en relevante medewerkers op groepsniveau verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie, -beleid en -prestaties;
 - het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van de informatie voor, het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van gegevens in de niet-financiële informatie;
 - het verkrijgen van assurance-informatie dat de niet-financiële informatie aansluit op de onderliggende administraties van de entiteit;
 - het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie;
 - het analytisch evalueren van data en trends.
- het aansluiten van de relevante financiële informatie met de jaarrekening;
- het evalueren van de consistentie van de niet-financiële informatie met de informatie in het jaarverslag buiten de scope van onze beoordeling;

¹ Of andere term die de cliënt hanteert in plaats van "het jaarverslag": "de jaarstukken", "het (jaar)rapport", "het jaarbericht" enzovoorts.

- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de niet-financiële informatie;
- het overwegen of de niet- financiële informatie als geheel, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen, het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportagecriteria.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Utrecht, 12 februari 2020

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. Rob Wortelboer

Juridisch organogram Ordina

Begrippenlijst

Algemene begrippen

Agile en DevOps: agile gaat om de twaalf principes van het Agile Manifesto voor het produceren van software. Ook de beste ontwikkelaars gebruiken deze principes in hun dagelijkse werk.

'Agile' betekent letterlijk: behendig, lenig. In de IT staat het voor softwareontwikkeling in korte overzichtelijke perioden van vaak niet meer dan een maand, soms zelfs hooguit een week. Deze perioden heten 'iteraties' en zijn als het ware kleine projecten op zichzelf.

DevOps is een nieuw principe dat is voortgekomen uit de frustratie dat veel IT-projecten op gebied van software te laat worden opgeleverd, onderpresteren en de investeringen niet terugverdienen. DevOps is een samenvoeging van de term 'developer' en 'system operator'. DevOps staat voor een ontwikkelmethode waarbij op een agile manier nieuwe code wordt geschreven die stabiel (en dus vrij van fouten) in een productieomgeving kan draaien en waarvoor de ontwikkelaar zelf verantwoordelijk blijft.

FTE: Aantal medewerkers uitgedrukt in aantal fulltime-equivalent (40-uur per week), gemeten op basis van roosterdagen ten opzichte van de werkbare dagen in een periode.

Global Reporting Initiative: internationale organisatie die richtlijnen opstelt voor duurzaamheidsverslaggeving.

Inclusieve organisatie (inclusiviteit):

organisatie waar ruimte is voor verschillen in de brede zin van het woord. Binnen het medewerkerbetrokkenheidsonderzoek meten we dit door de vraag te stellen "Ik voel me vrij om mijn mening te geven?" Antwoordmogelijkheden is een cijfer tussen de 1 en 10.

Medewerkersbetrokkenheidsonderzoek (MBO):

Meerdere keren per jaar meet Ordina door middel van Pulse-metingen de medewerkersbetrokkenheid om inzicht te krijgen in wat er speelt binnen Ordina. Zo kunnen we gericht werken aan verbeterpunten en het werkklimaat voor alle medewerkers verder optimaliseren. Op basis van een vragenlijst kunnen medewerkers, anoniem, hun mening geven en een cijfer geven (1-10) voor hun algemene tevredenheid.

Klanttevredenheidsonderzoek: met behulp van een (extern) onderzoeksbureau wordt de klanttevredenheid telefonisch gemeten. De grootste klanten voor zowel Nederland als België worden uitgenodigd voor het onderzoek. Wanneer klanten, op basis van gegronde redenen, niet benaderd willen worden door een (extern) onderzoeksbureau, wordt het telefonisch interview door een onafhankelijke medewerker van Ordina afgenomen.

Dit onderzoek brengt objectief de perceptie, tevredenheid en verwachtingen van onze klanten over onze dienstverlening in kaart.

Ordina Promotor Score (OPS):

De OPS wordt gemeten door de vraag te stellen: 'Wanneer iemand op zoek is naar een partner voor zijn/haar dienstverlening; zou u Ordina als partner aanbevelen?' Antwoordmogelijkheden zijn: zeer waarschijnlijk, noch waarschijnlijk/noch onwaarschijnlijk, zeer onwaarschijnlijk.

Ordina berekent de score als het verschil tussen het percentage 'Zeer waarschijnlijk' (Promotors) en 'Zeer onwaarschijnlijk' (Criticasters). De OPS zelf wordt uitgedrukt in een absoluut getal tussen -100 en +100.

Klanttevredenheidsindex (KTI): de KTI is een onderzoek naar de klanttevredenheid bij onze klanten in Nederland en België/Luxemburg. We meten de algemene tevredenheid van onze klanten en onderzoeken het imago van Ordina.

Omzet uit business proposities: deel van de omzet (%) welke valt onder één van de vijf business proposities (High performance teams, Intelligente datagedreven organisaties, Business platforms, Digitale acceleratie en Cybersecurity & compliance).

Verhouding man/vrouw: de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in dienst bij Ordina per jaareind.

Ziekteverzuimpercentage (ZVP): berekening van aantal verzuimdagen in de periode/ aantal beschikbare dagen in de periode x 100%. Hierbij wordt rekening gehouden met % ziek en % dienstverband.

Financiële begrippen

Amortisatie: afwaardering van immateriële activa, zoals goodwill.

Dutch GAAP: de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving (Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving) en de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening, zoals opgenomen in Titel 9, Boek 2 BW.

EBIT: winst vóór interest en belastingen.

EBITDA: winst vóór interest, belastingen, afschrijvingen en amortisatie.

IFRS EU: International Financial Reporting Standards, zoals aanvaard door Europese Unie, zijn een boekhoudkundige standaard voor jaarverslagen van bedrijven. Sinds 1 januari 2005 zijn beursgenoteerde bedrijven in de EU verplicht op deze wijze te rapporteren.

Solvabiliteit: eigen vermogen in een percentage van het balanstotaal (vaste activa + vlottende activa).

Begrippen en metingen van de MVO-resultaten

Beschikbaarheid (gemiddeld): het percentage uren over een periode (kalenderjaar) dat een medewerker niet ingezet is ten behoeve van een betaalde klantopdracht en wel ingezet had kunnen zijn. Gemeten als het aantal uren geschreven (in SAP urenregistratie) op urencode 'beschikbaarheid' door directe medewerkers gedeeld door het aantal werkbare uren in het jaar van die directe medewerkers.

Brandstofreductie in liters: het brandstofverbruik van de leaseauto's in het wagenpark van Ordina. Er vindt een maandelijkse opgave plaats van het aantal leaseauto's per categorie (diesel, benzine, LPG) en het totaal aan brandstofverbruik vanuit de lease-/tankpasmaatschappijen in Nederland, België en Luxemburg.

CO₂-footprint: hoeveelheid emissie uitgedrukt in tonnen CO₂. Deze emissies vallen onder scope 1, 2 en 3-emissies zoals gedefinieerd in het handboek CO₂-Prestatieladder 3.0 van de Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO) d.d. 10-06-2015. Ook de door Ordina gehanteerde conversiefactoren zijn afkomstig uit dit handboek en online te vinden op www.co2emissiefactoren.nl.

CO₂-footprintberekening: de volgende componenten worden meegenomen in de CO₂-footprintberekening van Ordina:

- gasverbruik: het gasverbruik (in m³) binnen de panden die Ordina huurt, waarbij gecorrigeerd wordt voor eventuele onderhuur;
- brandstofverbruik leaseauto's: het brandstofverbruik van de leaseauto's per categorie (diesel, benzine, LPG) in het wagenpark van Ordina (opgave lease-/tankpasmaatschappijen);
- elektraverbruik: het elektraverbruik (in kWh) binnen de panden die Ordina huurt, waarbij gecorrigeerd wordt voor eventuele onderhuur;
- zakelijke kilometers privéauto's: in Nederland worden deze kilometers bepaald op basis van het gedeclareerde bedrag voor zakelijke kilometers. De omrekening van het bedrag naar aantal kilometers is op basis van een omrekenfactor die in de arbeidsvoorwaarden is bepaald (standaardbedrag per kilometer). De verdeling naar categorie auto (diesel, benzine, LPG) is op basis van indexcijfers

van het CBS. Voor België/Luxemburg is dit niet van toepassing

- brandstofverbruik huurauto's: het brandstofverbruik van de huurauto's per categorie (diesel, benzine, LPG) in het wagenpark van Ordina (opgave lease-/tankpasmaatschappijen);
- vlieguren: aantal gevlogen kilometers (voor België/Luxemburg niet van toepassing);
- papierverbruik: het verbruikte aantal kilogram papier, inclusief drukwerk (bepaald op basis van ontvangen facturen);
- treinkilometers: in Nederland worden deze kilometers bepaald op basis van het gedeclareerde bedrag voor OV-kosten. De omrekening van het bedrag naar aantal kilometers is op basis van een omrekenfactor die in de arbeidsvoorwaarden is bepaald (standaardbedrag per kilometer). Voor België/Luxemburg is dit niet van toepassing;
- woon-werkverkeer: hiervoor wordt de reisafstand woon-werk meegenomen van medewerkers die geen leaseauto hebben (berekening op basis van 214 werkdagen per jaar)
- afval: het aantal kilogram afval. In Nederland wordt dit berekend vanuit ontvangen facturen. In België/Luxemburg ontvangt Ordina een opgave van de leverancier die het afval ophaalt.
- elektraverbruik leveranciers: elektraverbruik (in kWh) van de datacentra die Ordina in gebruik heeft. Bepaling in Nederland vindt plaats op basis van ontvangen facturen of meterstanden. In België/Luxemburg wordt het elektraverbruik (in kWh) berekend op basis van kwartaal-opnames.

Directe medewerker/professional: medewerker die declareerbare uren kan maken voor klanten en geen fulltime staf of managementrol heeft.

Energiereductie per werkplek voor elektra: het elektraverbruik (in kWh) per werkplek (zie hieronder) binnen de panden die Ordina huurt, waarbij gecorrigeerd wordt voor eventuele onderhoud.

Energiereductie per werkplek voor gas: het gasverbruik (in m³) per werkplek (zie hieronder) binnen de panden die Ordina huurt, waarbij gecorrigeerd wordt voor eventuele onderhoud.

Klantprojecten 'Ahead of change': Dit betreft dienstverlening door Ordina die nadrukkelijk uiting geeft aan onze nieuwe strategie met als pay-off 'Ahead of change'.

Participatiegraad: De KPI betreft het percentage van de op peildatum (31 december 2019) in dienst zijnde directe medewerkers die een opleiding/e-learning hebben gevolgd.

Uitstroom directe medewerkers op verzoek van Ordina: het aantal directe medewerkers (in fte) waarvan in 2019 het dienstverband is beëindigd op verzoek van Ordina, als percentage van de ultimo stand 2018 directe medewerkers (in fte).

Werkplekken: Het aantal door de gebruiker of huismeester in hoogte instelbaar bureaus/tafels met instelbare stoel in een werkomgeving die voldoet aan de Arbo-richtlijnen (bureau met stoel), gemeten op basis van actuele tekeningen van de panden die Ordina huurt.

GRI-Index

Algemene standaard informatievoorziening	Informatievoorziening	Plaats onderdeel informatievoorziening	Paginanummer of link
--	-----------------------	--	----------------------

GRI 102: Algemene informatie

Organisatieprofiel

102-1	Naam van de organisatie.	Ordina N.V.	
102-2	Voornaamste merken, producten en/of diensten.	In een oogopslag	3
102-3	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie.	Nieuwegein	link locaties
102-4	Het aantal landen waar de organisatie actief is en namen van de landen met ofwel grootschalige bedrijfsactiviteiten, ofwel met specifieke relevantie voor de duurzaamheidskwesties die in het verslag aan de orde komen.	Nederland, België en Luxemburg, Over Ordina	12, link locaties
102-5	Eigendomsstructuur en de rechtsvorm.	Juridisch organogram, Jaarrekening (Groepsmaatschappijen / Voornaamste deelnemingen)	177, 163
102-6	Afzetmarkten (inclusief geografische verdeling, sectoren die worden bediend en soorten klanten/begunstigden).	Markten	14
102-7	Omvang van de verslaggevende organisatie.	Kerncijfers 2019, Vijfjarenoverzicht, Jaarrekening	4, 6, 95
102-8	Aantal medewerkers naar arbeidsovereenkomst en geslacht; aantal vaste medewerkers naar type werk en geslacht; volledig personeelsbestand naar medewerkers en werkrachten onder toezicht en naar geslacht; volledig personeelsbestand naar regio en geslacht;	Kerncijfers 2019, Vijfjarenoverzicht, Onze mensen, Jaarrekening	4, 6, 49, 95
102-9	Toeleveringsketen van de verslaggevende organisatie.	Over Ordina, Het waardecreatiemodel, Maatschappelijk verantwoord ondernemen	12, 43, 55
102-10	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode wat betreft omvang, structuur, eigendom of toeleveringsketen.	Over Ordina, Jaarrekening (Groepsmaatschappijen / Voornaamste deelnemingen)	12, 163
102-11	Toelichting over de toepassing van het voorzorgsprincipe door de verslaggevende organisatie.	Over Ordina, Governance	12, 70

Algemene standaard informatievoorziening	Informatievoorziening	Plaats onderdeel informatievoorziening	Paginanummer of link
102-12	Extern ontwikkelde economische, milieugerelateerde en sociale handvesten, principes of andere initiatieven die de organisatie onderschrijft of bekrachtigt.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55
102-13	Lidmaatschap van verenigingen (zoals brancheverenigingen) en/of (inter)nationale belangenorganisaties.	NL Digital	
Strategie			
102-14	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie.	Voorwoord Raad van Bestuur	7
Ethiek en integriteit			
102-16	Beschrijving van de waarden, principes, standaarden en normen van de organisatie ten aanzien van gedrag, zoals ethische en gedragscodes.	Onze kernwaarden, Onze mensen, Governance	37, 49, 70
Bestuursstructuur			
102-18	De bestuursstructuur van de organisatie, met inbegrip van commissies, die vallen onder het hoogste bestuurslichaam en verantwoordelijk zijn voor specifieke taken, zoals het bepalen van de strategie of het overzicht over de organisatie.	Over Ordina, Verslag Raad van Commissarissen	12, 78
102-22	Samenstelling van het hoogste bestuurslichaam en zijn commissies.	Samenstelling RvB en RvC, Verslag Raad van Commissarissen	76, 78
102-30	Effectiviteit van het risico management proces	Risico's, Governance	64, 70
102-32	Hoogste commissie of functie zijn rol in duurzaamheidsverslaggeving aspecten aan bod komen.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55
102-35	Remuneratiebeleid	Remuneratierapport	84
Betrokkenheid stakeholders			
102-40	Lijst van groepen stakeholders die de organisatie heeft betrokken.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55, link materialiteitsmatrix
102-41	Collectieve Arbeidsovereenkomst	Medewerkers van Ordina vallen niet onder een Collectieve arbeidsovereenkomst	
102-42	Basis voor inventarisatie en selectie van stakeholders die moeten worden betrokken.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55, link materialiteitsmatrix
102-43	Benadering van het betrekken van stakeholders, waaronder de frequentie ervan per type en groep stakeholders.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55, link materialiteitsmatrix

Algemene standaard informatievoorziening	Informatievoorziening	Plaats onderdeel informatievoorziening	Paginanummer of link
102-44	De voornaamste onderwerpen en vraagstukken die naar voren zijn gekomen door de betrokkenheid van stakeholders en hoe de organisatie hierop heeft gereageerd, onder meer via haar verslaggeving.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55, link materialiteitsmatrix
Verslaggeving			
102-45	Alle onderdelen opgenomen in de jaarrekening of gelijkwaardige documenten van de organisatie.	Geconsolideerde jaarrekening	95
102-46	Proces voor het bepalen van de inhoud van het verslag, de Afbakening van Aspecten, en de implementatie van de Verslaggevingsprincipes voor het Bepalen van de Verslaginhoud.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (Materialiteitsmatrix)	55, link materialiteitsmatrix
102-47	Lijst van alle materiele Aspecten vastgesteld tijdens het bepalen van de inhoud van het verslag.	Waardecreatiemodel, Maatschappelijk verantwoord ondernemen (Materialiteitsmatrix)	43, 55, link materialiteitsmatrix
102-48	Herclassificatie van informatie	Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Jaarrekening	55, 95
102-49	Wijzigingen in rapportage	Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Jaarrekening	55, 95
102-50	Verslagperiode waarop de verstrekte informatie betrekking heeft.	1 januari tot en met 31 december 2019	
102-51	Datum van het meest recente verslag.	Ordina Jaarverslag 2018 (publicatie 14 februari 2019)	
102-52	Verslaggevingscyclus.	Jaarlijks	
102-53	Contactpunt voor vragen over het verslag of de inhoud ervan.	Colofon	186
102-54	GRI- 'In overeenstemming met' optie	Core option	
102-55	GRI inhoudsopgave	GRI-index	
102-56	Verwijzing naar het Externe Assurance rapport	Overige gegevens	

Informatie over specifieke onderwerpen

Diversiteit en inclusiviteit

	Management benadering	Onze mensen, Maatschappelijk verantwoord ondernemen	49, 55
405-1	Diversiteit van bestuursorganen en medewerkers	Onze mensen, Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Verslag van de Raad van Commissarissen	49, 55, 78

Werven, behouden en ontwikkelen van talent

	Management benadering	Onze strategie, Onze mensen, Maatschappelijk verantwoord ondernemen	34, 49, 55
--	-----------------------	---	------------

Algemene standaard informatievoorziening	Informatievoorziening	Plaats onderdeel informatievoorziening	Paginanummer of link
Excellente Dienstverlening			
	Management benadering	Onze strategie, Maatschappelijk verantwoord ondernemen	34, 55
Innovatie en digitale transformatie			
	Management benadering	Onze strategie, Maatschappelijk verantwoord ondernemen	34, 55
Impact op milieu (direct en indirect)			
	Management benadering	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55
302-3	Energie intensiteit	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55
302-4	Vermindering van energieverbruik	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	55, link materialiteitsmatrix
Rendementsgroei			
	Management benadering	Onze strategie, Maatschappelijk verantwoord ondernemen	34, 55

NFI Referentietabel

EU-richtlijn: bekendmaking van niet-financiële informatie en inzake diversiteit (referentietabel)

Onderwerp	Aspect	Toegevoegd (ja/nee)	Hoofdstuk / Paginareferentie
Bedrijfsmodel	n.v.	Ja	Over Ordina
Relevante sociale en personeelsaangelegenheden (bijv. HR, veiligheid etc.)	Het gevoerde beleid, inclusief due diligence	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Onze mensen
	De resultaten van het gevoerde beleid	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Onze mensen
	De voornaamste risico's van de eigen operaties en binnen de waardeketen	Ja	Onze mensen
	De beheersing van deze risico's	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Onze mensen
	Niet-financiële prestatie indicatoren	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Onze mensen
Relevante milieu aangelegenheden (bijv. impact van klimaatverandering)	Het gevoerde beleid, inclusief due diligence	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
	De resultaten van het gevoerde beleid	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
	De voornaamste risico's van de eigen operaties en binnen de waardeketen	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
	De beheersing van deze risico's	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
	Niet-financiële prestatie indicatoren	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
Relevante onderwerpen met betrekking tot eerbieding van mensenrechten (bijv. werknemersbescherming)	Het gevoerde beleid, inclusief due diligence	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Governance
	De resultaten van het gevoerde beleid	Ja	Governance
	De voornaamste risico's van de eigen operaties en binnen de waardeketen	Ja	Governance
	De beheersing van deze risico's	Ja	Governance
	Niet-financiële prestatie indicatoren	Ja	Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Governance
Relevante onderwerpen met betrekking tot bestrijding van corruptie en omkoping.	Het gevoerde beleid, inclusief due diligence	Ja	Governance
	De resultaten van het gevoerde beleid	Ja	Governance
	De voornaamste risico's van de eigen operaties en binnen de waardeketen	Ja	Governance
	De beheersing van deze risico's	Ja	Governance
	Niet-financiële prestatie indicatoren	Ja	Governance
Inzicht in het diversiteitsbeleid (Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen)	Het gevoerde beleid	Ja	Verslag Raad van Commissarissen, Maatschappelijk verantwoord ondernemen
	Diversiteitsdoelen	Ja	Verslag Raad van Commissarissen
	Beschrijving van hoe het beleid is geïmplementeerd	Ja	Verslag Raad van Commissarissen
	Resultaten van het gevoerde beleid	Ja	Verslag Raad van Commissarissen, Samenstelling RvB en RvC

Colofon

Uitgave:

Ordina N.V.

Redactie:

Ordina N.V.

Concept en ontwerp:

Cascade - visuele communicatie bv

Fotografie:

Wessel de Groot

iStock